

T. C.

GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMINDA
MÜZE EĞİTİMİYLE İLİŞKİLENDİRİLEN KAZANIMLARIN
GERÇEKLEŞTİRİLMESİNE YÖNELİK
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN YAKLAŞIMLARI
(TOKAT İLİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Abdulkerim DEMİR

TOKAT

Haziran, 2015

T. C.

GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMINDA
MÜZE EĞİTİMİYLE İLİŞKİLENDİRİLEN KAZANIMLARIN
GERÇEKLEŞTİRİLMESİNE YÖNELİK
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN YAKLAŞIMLARI
(TOKAT İLİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Abdulkerim DEMİR

Danışman: Yrd. Doç. Dr. İsa TAK

TOKAT

Haziran, 2015

JÜRİ ONAY SAYFASI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne.

Abdulkerim DEMİR'in "Sosyal Bilgiler Dersinde Müze ile Eğitim" adlı çalışması 26/06/2015 tarihinde jürimiz tarafından İlköğretim Anabilim Dalı'nda yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

Başkan: Prof. Dr. Adem BAŞIBÜYÜK

Üye (Tez Danışmanı): Yrd. Doç. Dr. İsa TAK

Üye : Doç. Dr. Mehmet KARATAŞ

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

26/06/2015

Doç. Dr. Adem BAŞIBÜYÜK

ETİK SÖZLEŞME

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgi toplama ve raporlaştırma sürecinin Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzuna, genel akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak gerçekleştirildiğini; bu tez çalışmasını “intihali engelleme” programı ile taradığımı, bana ait olmayan tüm bilgi, düşünce ve bulgulara atıf yaptığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan eder, sorumluluğun tarafıma ait olduğunu kabul ederim.

Tarih: 26/06/2015

Abdulkerim DEMİR

TEŞEKKÜR

Araştırmanın ortaya çıkmasında ve yüksek lisans eğitimim boyunca desteğini benden hiçbir zaman esirgemeyen, bilgi ve tecrübelerini daima paylaşan sevgili hocam ve tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. İsa TAK'a, değerli hocalarım Sayın Doç. Dr. Mehmet KARATAŞ'a, Sayın Öğr. Gör. Adem ÇAKIR'a, Sayın Prof. Dr. Eren YÜRÜDÜR'e ve Sayın Yrd. Doç. Dr. Ömer Faruk SÖNMEZ'e;

Araştırma boyunca görüşlerine başvurduğum ve yoğun olmalarına rağmen bana vakit ayıran kıymetli hocalarım Sayın Yrd. Doç. Dr. Fatih YAZICI'ya, Sayın Yrd. Doç. Dr. Salih BARDAKÇI'ya ve Sayın Yrd. Doç. Dr. Fevzi DURSUN'a;

Araştırmanın gerçekleşmesinde katkıları olan dostlarıma, anket uygulamasına katılan kıymetli sosyal bilgiler öğretmenlerine;

Ve her zaman yanımda olan aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Abdulkerim DEMİR

ÖNSÖZ

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılandırılmı eğitim yaklaşımı doğrultusunda 2005 yılında şekillendirilen Sosyal Bilgiler Öğretim Programı içerisine 2008 yılında Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nca "Müze ile Eğitim" ile ilgili ilavelerin yapılması kararlaştırılmıdır. Bu doğrultuda, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı içerisinde belirtilen kazanımların müze eğitimiyle öğrencilere verilmesi uygun bulunmuştur.

Araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin, sosyal bilgiler dersini işlemek için müzeye gezi düzenleme durumlarını, müzeye gezi düzenleyen sosyal bilgiler öğretmenlerinin bunu ne düzeyde gerçekleştirdiğini ve müzeye gezi düzenleme aşamasında karşılaştıkları sorunların ne olduğunu tespit etmek amaçlanmıştır.

Araştırmanın alana faydalı olması dileğiyle...

ÖZET

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMINDA MÜZE EĞİTİMİYLE İLİŞKİLENDİRİLEN KAZANIMLARIN GERÇEKLEŞTİRİLMESİNE YÖNELİK SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN YAKLAŞIMLARI

(TOKAT İLİ ÖRNEĞİ)

Demir, Abdulkerim

Yüksek Lisans, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. İsa TAK

Haziran 2015, xiii+100 sayfa

Ülkemizde yapılandırmacı eğitim yaklaşımı doğrultusunda şekillendirilen yeni Sosyal Bilgiler Öğretim Programı 2004-2005 öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından pilot okullarda uygulanmıştır. 2005-2006 öğretim yılında ülkemizdeki tüm okullarda uygulamaya konulmuştur. 2008 yılında ise Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından Sosyal Bilgiler Öğretim Programı içerisine “Müze ile Eğitim” ilaveleri yapılarak, öğretim programında belirtilen kazanımların müze eğitimiyle verilmesi uygun bulunmuştur.

Bu araştırmada, sosyal bilgiler öğretmenlerinin ortaokul 5, 6 ve 7. sınıf sosyal bilgiler ders programlarında müze eğitimiyle verilmesi gereken kazanımları müzede uygulama düzeyleri ve müzeye gezi düzenleme aşamasında karşılaştıkları sorunlar incelenmiştir. Araştırmanın evrenini Tokat merkez ilçe ve merkeze bağlı köylerde yer alan ortaokullarda görev yapan 94 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem grubunu ise Tokat merkez ilçe ve merkeze bağlı köylerde yer alan ortaokullarda görev yapan 28 farklı okuldan 55 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama tekniklerinden anket kullanılmıştır. Elde edilen nicel veriler IBM SPSS 22 programında analiz edilmiştir. Verilerin analizinde aritmetik ortalama, betimsel istatistikler ve parametrik olmayan testlerden Mann-Whitney U testi ile Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır.

Araştırma sonuçları, ankete katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin yarısından fazlasının ders işlemek için müzeye gezi düzenlediğini göstermektedir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin müzeye gezi düzenleme durumları ile değişkenler arasında ilişkiye bakıldığında sadece mezun olunan fakülte ve okul konumu değişkenlerinin anlamlı derecede farklılaştığı görülmüştür. Cinsiyet, yaş, eğitim durumu, mezun olunan bölüm, kıdem ve sosyo-ekonomik durum değişkenleri ile öğretmenlerin müzeye gezi düzenleme durumları arasında anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir. Öğretmenlerin müzeye gezi düzenleme aşamasında karşılaştıkları sorunlara yönelik maddelerin genelinde cevapların tek bir tarafta toplandığı görülmüştür.

Anahtar sözcükler: Sosyal bilgiler, müze, müze ile eğitim

ABSTRACT

APPROACHES OF SOCIAL STUDIES TEACHERS TO THE REALISATION OF ATTAINMENTS RELATED TO MUSEUM EDUCATION IN SOCIAL STUDIES CURRICULUM

(A CASE STUDY IN THE CITY OF TOKAT)

Demir, Abdülkerim

Master's Thesis

Supervisor: Asst. Prof. Dr. İsa TAK

June, 2014, xiii+100 page

A new teaching program of social studies was conducted in pilot schools in our country by the the Ministry of Education in congruent with a structured teaching programme in the academic year of 2004-2005. This procedure was put into practice in all of the schools in our country in the academic year of 2005-2006. In 2008, the concept of "Teaching through Visiting Museums" was included in the social studies teaching programme by the Board of Education and Discipline. Thus, the educational attainments described in the teaching programme were aimed to be achieved through visiting museums.

In this study the following were determined: the educational attainments to be achieved through visiting museums in the course programmes of the teachers of the 5th, 6th, and the 7th grade social studies classes, the level of realization of museum visits, and the problems the teachers encountered at the stage of arranging visits to the museums. The population of the study consisted of 94 teachers of social studies who were employed at secondary schools in the Tokat city center and the villages attached to the city center. The sample of the study consisted of 55 teachers of social studies who were employed in the 28 schools in the Tokat city center and the villages attached to the city center. To collect data a questionnaire was administered. The data obtained was analyzed by using SPSS 22 program. In the analysis of the data, mathematical mean, descriptive statistics, and non-parametric tests of Whitney U test and Kruskal Wallis H were used.

The results of the study indicated that more than half of the teachers of social studies arranged visits to the museums to conduct a lesson in the museum. When the relationship between the cases of museum visits arranged by teachers of social studies and the variables was examined, the differences were meaningful only for the variables of the faculty the teacher graduated from and the location of the school. There were no meaningful differences between the cases of museum visits arranged by the teachers and the variables of gender, age, education level, at which department the teacher studied, seniority, and socio-economic status.

The answers to the questions aimed at determining the problems the teachers faced when they were arranging a visit to the museum were in general tended to pile up on one issue.

Key words: social studies, museum, teaching through visiting museums

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ONAY SAYFASI.....	i
ETİK SÖZLEŞME.....	i
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖNSÖZ	iv
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR LİSTESİ	xiii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
Problem Durumu	2
Araştırmanın Amacı	5
Araştırmanın Önemi	6
Sayıtlar	6
Sınırlılıklar	7
Tanımlar	7
BÖLÜM II	8
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	8
Müze ve Eğitim	8
Müze Kavramı	8
Müze Tanımı	8
Müzenin Doğuşu	10
Türkiye’de Müzecilik	11
Müze Türleri.....	14
Sanat Müzesi	14
Çocuk Müzesi.....	15
Arkeoloji Müzesi	16
Tarih Müzesi.....	16
Ekonomüze	16
Güzel Sanatlar Müzesi.....	16
Bilim ve Teknoloji Müzesi.....	17

Etnografya Müzesi.....	17
Uzmanlık Müzesi.....	17
Doğa Tarihi ve Jeoloji Müzeleri.....	18
Müzenin İşlevleri.....	18
Müze Eğitimi.....	19
Dünya’da Müze Eğitimi.....	22
Türkiye’de Müze Eğitimi.....	25
Sosyal Bilgiler.....	27
Sosyal Bilimler.....	27
Sosyal Bilgiler.....	28
Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler.....	31
Türkiye’de Sosyal Bilgiler.....	32
Sosyal Bilgiler Öğretimi.....	35
Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Müze İle Eğitim.....	39
BÖLÜM III.....	47
YÖNTEM.....	47
Araştırmanın Modeli.....	47
Evren ve Örneklem.....	47
Ölçme Araçları.....	48
Veri Toplama Süreci.....	49
Verilerin Çözümlemesi.....	49
BÖLÜM IV.....	51
BULGULAR.....	51
Ankete katılan öğretmenlerin demografik özelliklerine ait bilgiler.....	51
Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	54
İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	54
Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	60
Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	61
Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	62
Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	63
Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	64
Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	65
Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	66

Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular	67
On Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	68
BÖLÜM V	72
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	72
Sonuç ve Tartışma.....	72
Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma	72
İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma	73
Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma	76
Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma	77
Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma	77
Altıncı Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma	78
Yedinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	78
Sekizinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	79
Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma	79
Onuncu Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	80
On Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma	80
Öneriler	85
KAYNAKÇA.....	86
EKLER.....	94
Ek 1. Araştırma İzni Başvuru ve Onay.....	94
Ek 2. Araştırma Kapsamında Uygulanan Anket	98
Ek 3. Özgeçmiş.....	100

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Müze eğitimiyle ilişkilendirilen kazanım ve açıklamalar	41
Tablo 2. Evrende yer alan öğretmen sayıları	47
Tablo 3. Örneklemede yer alan öğretmen sayıları.....	48
Tablo 4. Cinsiyete göre dağılım.....	51
Tablo 5. Yaş gruplarına göre dağılım	51
Tablo 6. Eğitim durumuna göre dağılım.....	52
Tablo 7. Mezun olunan fakülteye göre dağılım	52
Tablo 8. Mezun olunan bölüme göre dağılım.....	52
Tablo 9. Görev yılı (Kıdem) gruplarına göre dağılım	53
Tablo 10. Görev yapılan okulun konumuna göre dağılım	53
Tablo 11. Görev yapılan okulun sosyo-ekonomik durumuna göre dağılım	53
Tablo 12. Öğretmenlerin müzede ders işleme durumlarına göre dağılım	54
Tablo 13. Sosyal bilgiler dersine giren öğretmenlerin müzeye gitme sayıları	55
Tablo 14. Müzede hangi konuları işliyorsunuz sorusuna ilişkin cevapların dağılımı	56
Tablo 15. Öğretmenlerin müzede işlediği sosyal bilgiler ders konularına ait kazanımlar	56
Tablo 16. Müzelerin tercih edilme düzeyine göre dağılım	58
Tablo 17. Öğretmenlerin müzeye düzenledikleri gezilerin yeterliliğine ilişkin görüşleri	59
Tablo 18. Öğretmenlerin müzeye düzenledikleri gezilerin devamlılığı	59
Tablo 19. Müzeye gezi düzenleme durumunun cinsiyete göre dağılımı	60
Tablo 20. Müzeye gezi düzenleme durumunun cinsiyete göre değişimi.....	60
Tablo 21. Müzeye gezi düzenleme durumunun yaş gruplarına göre dağılımı.....	61
Tablo 22. Müzeye gezi düzenleme durumunun yaş gruplarına göre değişimi	61
Tablo 23. Müzeye gezi düzenleme durumunun eğitim durumlarına göre dağılımı.....	62
Tablo 24. Müzeye gezi düzenleme durumunun eğitim durumuna göre değişimi	62
Tablo 25. Müzeye gezi düzenleme durumunun mezun olunan fakültelere göre dağılımı	63
Tablo 26. Müzeye gezi düzenleme durumunun mezun olunan fakülteye göre değişimi	63
Tablo 27. Müzeye gezi düzenleme durumunun mezun olunan bölümlere göre dağılımı	64
Tablo 28. Müzeye gezi düzenleme durumunun mezun olunan bölüme göre değişimi ..	64
Tablo 29. Müzeye gezi düzenleme durumunun kıdem gruplarına göre dağılımı	65
Tablo 30. Müzeye gezi düzenleme durumunun kıdem gruplarına göre değişimi	65
Tablo 31. Müzeye gezi düzenleme durumunun okul konumuna göre dağılımı	66
Tablo 32. Müzeye gezi düzenleme durumunun okul konumuna göre değişimi.....	66
Tablo 33. Müzeye gezi düzenleme durumunun sosyo-ekonomik duruma göre dağılımı	67
Tablo 34. Müzeye gezi düzenleme durumunun sosyo-ekonomik duruma göre değişimi	67
Tablo 35. Müzeye düzenlenecek gezide karşılaşılan sorunların toplam frekans ve yüzde dağılımları.....	68

Tablo 36. Müzeye düzenlenecek gezide karşılaşılan sorunlara ilişkin betimsel veriler. 70

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

Çev: Çeviren

ICOM: International Council of Museums (Uluslararası Müze Konseyi)

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

NCSS: National Council of the Social Studies (Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi)

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

TDK: Türk Dil Kurumu

TTKB: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)

p: Anlamlılık Düzeyi

S: Standart sapma

X: Ortalama

f: Frekans

n: Kişi sayısı

vb.: ve benzeri

SPSS: Statistical Package for the Social Sciences (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paketi)

BÖLÜM I

GİRİŞ

Eğitim alanında dünyada meydana gelen gelişmelerden ülkemizde etkilenmiştir. Bu doğrultuda ülkemiz eğitim sistemi yapılandırmacı eğitim yaklaşımı çerçevesinde yeniden şekillendirilmiş ve 2005 yılında uygulamaya başlanmıştır. Böylelikle yıllardan beri eğitim sistemimizde benimsenen davranışçı yaklaşımdan vazgeçilmiştir.

Sosyal Bilgiler Öğretim Programı da yapılandırmacı yaklaşım doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir. 2008 yılına gelindiğinde öğretim programının içeriğine “Müze ile Eğitim” ilavelerinin yapılması kararlaştırılarak belirtilen kazanımların müze eğitimiyle verilmesi uygun görülmüştür.

İlgili literatür incelendiğinde sosyal bilgiler dersinde müze kullanımı ile ilgili araştırmalara rastlanmıştır. Filiz (2010), sosyal bilgiler dersinde sınıf dışı bir ortam olarak müze kullanımının öğrenciler üzerindeki pozitif etkisini araştırmıştır. Ekelik (2010), sosyal bilgiler ders konularının öğretiminde kullanılacak olan müze türlerini ve bu müzelerde uygulanabilecek etkinliklere yönelik araştırma yapmıştır. Çerkez (2011), sosyal bilgiler dersini müzede işlemenin öğrencilerin akademik başarısına etkisini ortaya koyan bir araştırma gerçekleştirmiştir. Ustaoglu (2012), sanal müze kullanımının öğrencilerin akademik başarısına etkisini araştırmıştır. Peker (2014), sosyal bilgiler öğretmen adaylarının derste sanal müze kullanımlara yönelik görüşlerini araştırmıştır. Daha önce yapılmış olan bu araştırmaların hiçbirinde, bu araştırma kapsamında incelenen konu ile ilgili herhangi bir benzerliğe rastlanmamıştır.

Yukardaki araştırmalar dışında konu olarak bu araştırmaya benzerlik gösteren başka araştırmalar da literatürde mevcuttur. Egüz (2011), sosyal bilgiler dersinde müze kullanımını eğitsel faaliyet açısından hem öğretmen hem öğrenci boyutlu ve belirli sorunların müze gezilerine olan etkisini araştırmıştır. Egüz’ün bu çalışması, sadece öğretmenlerin müzeye gezi düzenleme aşamasında yaşadığı sorunlardan birkaç tanesini ele alması bakımından çalışmamızla benzerlik göstermektedir. Sönmez (2011), sosyal bilgiler ders konularından müzede işlenebilecek belirli bir konuyu ve müzelerin ders açısından uygunluğunu araştırmıştır. Bu araştırmanın, bizim araştırmamızla benzerlik gösterdiği tek nokta öğretmenlerin ders işlemek için müzeye gidip gitmediğidir. Kısa

(2012), öğrenci ve öğretmenlerin müze gezilerine bakış açısını, müzede ve sonrasında ne tür eğitsel faaliyet yaptıklarını ve öğretmenlerin müzeye gezi düzenleme aşamasında karşılaştıkları sorunları araştırmıştır. Kısa'nın yapmış olduğu bu araştırma öğretmenlerin müzeye gezi düzenleme aşamasında karşılaştıkları sorunlar noktasında bizim araştırmamızla benzerlik göstermektedir. Ancak incelenen sorunlar kapsamı bakımından farklılık göstermektedir. Bu araştırma, esas aldığı konu itibarıyla yukarıda bahsettiğimiz araştırmalardan farklıdır.

Bu araştırma, Tokat eksenli olup, buradaki ortaokullarda görev yapmakta olan 55 sosyal bilgiler öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin ders işlemek için müzeyi tercih etme durumları, bu amaç için müzeyi tercih edenlerin müzeyi kullanım düzeyleri ve öğretmenlerin tamamının müzeye gezi düzenleme aşamasında karşılaştıkları sorunların ne olduğu araştırma kapsamında incelenmiştir.

Bu araştırma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmanın problemi, alt problemleri, amacı, önemi, sayıtları (varsayımlar), sınırlılıkları ve tanımlarına; ikinci bölümde konuyla ilgili teorik bilgilerin olduğu kavramsal çerçeveye; üçüncü bölümde araştırmada kullanılan yöntem hakkındaki bilgilere; dördüncü bölümde araştırma sonucu elde edilen bulgulara ve beşinci bölümde araştırmanın sonuç, tartışma ve önerilerine yer verilecektir.

Problem Durumu

Yaşadığımız dünya, meydana gelen teknolojik ve bilimsel gelişmelerden dolayı büyük bir değişim süreci içindedir. Bütün bu gelişmeler tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de hemen her alanda etkisini göstermektedir. Eğitim kurumumuz da bu gelişmelerden etkilenecek bir değişim kapsamında kendini yenileme sürecine girmiştir. Çağın gerekliliklerine ayak uydurabilmesi için eğitimin ona göre şekillendirilmesi ve eğitim sisteminin o doğrultuda yapılandırılması gerekir. Çünkü ülkelerin eğitim sistemleri, o ülkenin geleceğini belirlemede önemli derecede rol oynar. Özellikle günümüzde çağdaş bilgi ve teknolojilere sahip olmayan ülkelerin siyasi ve ekonomik bağımsızlıklarını sürdürebilmesi ne kadar zor bir durumsa, evrensel değerler üzerine kurulmamış eğitim sistemlerinin de ulusal hedeflere ulaşması o kadar zordur (Akınoğlu, 2005). Eğitimin en önemli görevleri arasında öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirmek, karşılaştıkları sorunlara çözüm üretebilmelerini sağlamak, onlara eleştirel

ve sorgulayıcı bakış açıları kazandırmak yer almaktadır. Tüm bu değerlerin öğrencilere kazandırılmasında programlar zamanın gerektirdiği yaklaşımlar dâhilinde şekillendirilmeli; bilgiler uygun öğrenme ortamlarında ve gerekli donanımlarla sunulmalıdır (Aydın ve Yılmaz, 2010).

Eğitimde dönemin şartlarına cevap verebilmek amacıyla önce iyiyi, sonra en iyiyi elde etmek için ülkemiz bu alanda büyük bir adım atmıştır. Bu noktada eğitim kurumlarımızın bilgi teknolojileriyle donatılmasına ek olarak, öğretim programımızda da radikal değişikliklere gidilmiştir. Ülkemiz öğretim programlarının hazırlanmasında temel yaklaşım olan davranışçı yaklaşımın terk edilerek 2005 yılı itibariyle yapılandırmacı eğitim yaklaşımına geçilmesi belki de bu alandaki değişikliklerin başında gelmektedir.

Yapılandırmacı eğitim yaklaşımı, öğretmen merkezli değil öğrenci merkezli bir yaklaşımdır. Bu yaklaşımda öğrenci, öğrenme faaliyetleri içerisinde aktif olarak rol alır, öğrenme ona göre şekillenir ve öğrendiği yeni bilgileri eski bilgileriyle karşılaştırarak zihninde yeniden yapılandırır (Özmen, 2004). Yani öğretmenin merkezde ve öğrencilerin derste pasif bir konumda olduğu davranışçı yaklaşımın tersi bir yaklaşımdır. Öğretim programların bu yaklaşım çerçevesinde oluşturulmaya başlanması, böylelikle yıllardan beri süregelen öğretmen-öğrenci bilgi alışverişini farklı bir boyuta taşımıştır.

Ertürk (2013), eğitimi bireyin davranışında, kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı istendik değişme meydana getirme süreci şeklinde tanımlamıştır. Eğitim için yapılan bu tanım, davranışçı yaklaşım içinde bugüne kadar ülkemizde en çok kullanılanlardan biridir. Davranışçı yaklaşımda bu tanım kabul görmüştür ancak öğrenciye problem çözme ve farklı düşünme kabiliyeti, öğrenmede farklılıkları ve durumu kavrama gibi nitelikleri kazandırma noktasında yetersiz kalmaktadır. Bu yüzden artık eğitimin tanımı ve niteliği değişmektedir. Yapılandırmacı yaklaşımda öğrenci, bilgiyi istendik ve kasıtlı yönde alan bir konumdan; bilgiyi alırken sorgulayan ve eleştiren bir konuma gelmiştir (Çınar, 2014). Yapılandırmacılıkta, öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerine yönelik hedefler ve gereksinimleri dikkate alınır ve “ne öğretilmeli” sorusundan ziyade “birey nasıl öğrenir” sorusu ön plandadır (Koç ve Demirel, 2004). Bu soru araştırma konumuz açısından, yapılandırmacılık çerçevesinde yeniden düzenlenen sosyal bilgiler ders

programındaki kazanımların öğrenciye nasıl verilmesi gerektiği hususunda önem arz etmektedir.

Günümüzde okul tek başına bir öğrenme ortamı olmaktan çıkmıştır. Bugünkü şartlarda yaşamın kendisi bir okul haline gelmiştir. Artık eğitim faaliyetlerinin öğretmen tarafından sadece okulda gerçekleştirilmek istenmesi, yapılandırmacı yaklaşım ile öğrenciye kazandırılmak istenen nitelikler göz önünde bulundurulduğunda yetersiz kalmaktadır (Tarman, Ergür ve Eryıldız, 2012). Okul dışı öğrenme ortamlarından biri de müzelerdir. Müzeler, yapılandırmacı eğitim doğrultusunda öğrencilerin aktif olarak öğrenme faaliyetleri içerisinde bulunmasına imkân sağlayan yerlerden biridir. Sosyal bilgiler ders konularından özellikle tarih ile ilgili olanların öğrencilere daha rahat anlatılabileceği ve derslerin sıkıcı olmaktan çıkıp eğlenceli bir hâle geleceği mekânlardır (Baltacıoğlu, 2010, s. 131).

Sosyal bilgiler dersi için önemli bir sınıf dışı öğrenme yeri olan müze, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın (TTKB) 2008 yılında Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'na yaptığı "Müze ile Eğitim" ilaveleri ile ders için daha da önemli bir öğrenme yeri haline gelmiştir. Bu ilavelerde, 4, 5, 6 ve 7. sınıf sosyal bilgiler ders programlarında yer alan kazanımlardan toplam 35 tanesinin müze eğitimiyle verilmesi uygun görülmüştür (TTKB, 2008; MEB, 2005a; MEB, 2005b).

Yapılandırmacı eğitim doğrultusundan öncelikle sosyal bilgiler ders programının yeniden şekillendirilmesi ve daha sonra müze eğitimiyle ilgili yeniliklerin programa dâhil edilmesi kuşkusuz dersin öğretiminde kullanılacak yöntem ve teknikleri uygulamada öğretmenlere belirli sorumluluklar yüklemekte ve öğrenme faaliyetleri içerisinde öğrenciyi aktif bir konuma getirerek öğrenmenin kalıcılığını daha etkin kılmaktadır.

Yapılandırmacı eğitim yaklaşımında bir sosyal bilgiler öğretmenin ders anlatımında sınıf dışı bir ortam olarak müzeyi kullanması son derece gereklidir. Burada önemli olan nokta, öğretmenlerin müzeyi ders işlemek için kullanıp kullanmadığıdır ve kullanmıyorsa eğer niçin böyle bir etkinlik yapmadığıdır? Bu noktadan hareketle, yapılandırmacı eğitim yaklaşımı çerçevesinde yeniden şekillendirilen sosyal bilgiler ders programında müze eğitimiyle verilmesi gereken kazanımların öğretmenler tarafından öğrenciye nasıl ve ne düzeyde verildiği ve bu kazanımların istenilen şekilde

verilememesine neden olan unsurların ne olduğu araştırma kapsamında ele alınacak problemin çıkış noktasını oluşturmaktadır.

Tüm bunlardan hareketle, araştırmanın problem cümlesi şu şekilde ifade edilebilir:

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan "Müze ile Eğitim" başlığı kapsamındaki kazanımları müzede uygulama düzeyleri ve müzeye gezi düzenleme aşamasında karşılaştıkları sorunlar nedir?

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı içerisinde müze eğitimiyle verilmesi uygun görülen kazanımları sosyal bilgiler öğretmenlerinin müzede verip vermediğini ve ders işlemek amacıyla müzeye gezi düzenleme aşamasında karşılaştıkları sorunları incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıda verilen 11 alt probleme cevap aranacaktır:

1. Sosyal bilgiler öğretmenleri ders işlemek için müzeye gezi düzenliyor mu?
2. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders işlemek için müzeyi kullanım düzeyleri nedir?
3. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ilgili kazanımları müzede uygulama düzeyleri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
4. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ilgili kazanımları müzede uygulama düzeyleri yaş değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
5. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ilgili kazanımları müzede uygulama düzeyleri eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
6. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ilgili kazanımları müzede uygulama düzeyleri mezun olunan fakülte değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
7. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ilgili kazanımları müzede uygulama düzeyleri mezun olunan bölüm değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
8. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ilgili kazanımları müzede uygulama düzeyleri kıdem değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
9. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ilgili kazanımları müzede uygulama düzeyleri okul konumu değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

10. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ilgili kazanımları müzede uygulama düzeyleri sosyo-ekonomik durum değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
11. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin müzeye gezi düzenleme aşamasında karşılaştıkları sorunlar nelerdir?

Araştırmanın Önemi

Eğitim sistemimizde yapılandırmacı yaklaşıma geçilmesi birçok radikal değişikliği ve yeniliği beraberinde getirmiştir. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan "Müze ile Eğitim" bu yeniliklerden biridir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, programda belirtilen ilgili kazanım konularını müzede uygulama düzeyi ve müzeye düzenlenecek gezide karşılaştıkları sorunların ne olduğu ile ilgili bu konuyu sadece öğretmenler açısından inceleyen araştırmalar sınırlıdır. Bu araştırmada, ders işlemek için müze uygun bir yer midir, yoksa değil midir gibi sorulara cevap aramaktan ziyade, müzede eğitimin ne düzeyde yapıldığı ve müzede eğitim yapılmak istendiğinde ne tür sorunlarla karşılaşıldığı ortaya konmak istenmiştir.

Yukarıda bahsedilen nedenlerden dolayı sosyal bilgiler öğretmenlerinin, öğretim programı yükümlülüklerini ne kadar yerine getirdiğini, çağdaş eğitim sistemi içerisinde kendilerine biçilen yeni konumun gerektirdiği sorumlulukların bilincinde olup olmadıklarını ve bu yükümlükleri yerine getirmek isterken karşılaştıkları sorunları araştırmak önem arz etmektedir.

Sayıtlar

1. Araştırma kapsamında uygulanacak olan anket ile ilgili uzman görüşlerinin yeterli olduğu varsayılmaktadır.
2. Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin anketi, samimi ve objektif bir şekilde cevapladığı varsayılmaktadır.

Sınırlılıklar

1. Bu araştırma, 2014-2015 Eğitim Öğretim yılında Tokat Merkez ilçeye bağlı merkez ve köy ortaokullarında görev yapan 55 sosyal bilgiler öğretmeniyle sınırlıdır.
2. Bu araştırma, 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan "Müze ile Eğitim" başlığı altında sunulan kazanımlar ve bu kazanımlara ait konuları gören sadece 5, 6 ve 7. sınıflar ile sınırlıdır.
3. Bu araştırma, Tokat merkezde yer alan dört müze (Arkeoloji ve Etnografya Müzesi, Atatürk Evi, Latifoğlu Konağı, Mevlevihane Vakıf Müzesi) ile sınırlıdır. Tabiat ve kültür varlıklarını kapsayan diğer mekânlar araştırmaya dâhil edilmemiştir.
4. Bu araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan anket ile sınırlıdır.

Tanımlar

Müze: Topluma ve onun gelişmesine hizmet eden, halka açık, eğitim, araştırma ve eğlence amaçları için insanlığın ve çevresinin maddi ve manevi mirasını elde eden, koruyan, araştıran, aktaran ve sergileyen; kâr amacı gütmeyen kalıcı kurum (ICOM, 2007).

Müze Eğitimi: Müzelerin koleksiyonlarını kullanarak ziyaretçilerde merak, ilgi ve heyecan uyandıracak; eğitim programları ve uygulamalı etkinlikler hazırlama süreçlerine müze eğitimi denir (Karadeniz ve Çıldır, 2014, s. 16).

Sosyal Bilgiler: Sosyal bilgiler, bireylere vatandaşlık yeterlilikleri kazandırmak için sosyal ve beşeri bilimleri bütünleştiren bir alandır. Okul müfredat programı kapsamında sosyal bilgiler; tarih, coğrafya, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, hukuk, felsefe, siyaset bilimi, psikoloji, din ve sosyolojiye ek olarak beşeri, matematik ve fen bilimlerinden uygun olan içerikler üzerinde düzenli ve sistemli bir çalışma sağlar (NCSS, 2010).

Yapılandırmacı Eğitim Yaklaşımı: Öğretmen merkezli değil öğrenci merkezli olan yaklaşımdır. Bu yaklaşımda öğrenci; öğrenme faaliyetleri içerisinde aktif olarak rol alır, öğrenme ona göre şekillenir ve öğrendiği yeni bilgileri eski bilgileriyle karşılaştırarak zihninde yeniden yapılandırır (Özmen, 2004).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Müze ve Eğitim

Müze Kavramı

Müze kavramının kökeni ile ilgili farklı kaynaklarda benzer açıklamalar bulmak mümkündür. Müze, dilimize Fransızcadan giren Latince kökenli bir kelimedir. Batı dillerinin tamamına giren bu kelime Antik Yunan dilinde esin perilerinin tapınağı (Mousalar) anlamına gelen mouseion kelimesinden doğmuştur. Mousalar şarkıdan, şiirden, oyundan, müzikten ve özellikle bilimden anlayan Tanrısal perilerdir. Bu varlık Yunanca mousa, Latince Musa diye adlandırılmaktadır. Mousa kelimesinin kökeni Yunanca akıl, düşünce, yaratıcılık gücü ile ilgili kavramları kapsayan men kökünden gelmektedir. (Erhat, 1978, s. 227; Necatigil, 2006, s. 100). Yılmaz'a (1996) göre, bu açıdan Mousalar'a bakıldığında, geçmişte oluşturulan tapınakların asıl işlevi yalnızca sanat temsilcileri olan Mousalar'a adanan bir yer değil, aynı zamanda bilimsel araştırmaların yapıldığı ve ders verilen bir yerdir. Bu doğrultuda bilim adamları ile eğitmen ve öğrencilerin bilimsel araştırmalar yaptıkları tapınaklar mouseion olarak değerlendirilebilir. Onur'a (2012) göre, müze kelimesine belirli dönemlerde farklı anlamlar yüklenmiştir. Müze kelimesini Romalılar felsefi tartışma yerlerini adlandırmak için kullanmışlardır. Müze kelimesi 15. yüzyılda Floransa'da Medici ailesinin fertlerinden olan Lorenzo'nun koleksiyonunu, 17. yüzyılda ise antik eşyaları tanımlamak için kullanıldı. Daha sonra müze kelimesi 18. yüzyılda bir koleksiyonu koruyan, sergileyen ve halkın hizmetine sunan bir kurum anlamında kullanıldı ve yüzyılın sonlarına doğru koleksiyondan ziyade, kültür mirasıyla ilgili eserlerin sergilendiği yer anlamına geldi. Günümüzde ise müze kavramı, sanat galerileri ile bilim ve keşif merkezlerini içerisine alacak kadar kapsamlı bir hale gelmiştir.

Müze Tanımı

Kültür genel bir ifade olarak, insanın doğaya karşı ürettiği her şeydir. Doğal çevre, teknoloji, bilim, aile, nüfus, din, sanat, enerji kaynakları ve bugüne kadar karşılaşılmamış gelişmelerin hepsi kültürel değişkenler arasındadır. Son dönemlerde toplumların birbirlerini en iyi şekilde anlayacakları ve kabul edecekleri demokratik bir

ortama doğru değişim ve ilerlemeyi hedefleyerek müzeleri insana hizmet veren ve onun gelişimine katkı sağlayan kurumlar olarak ön plana çıkarmışlardır (Atagök, 2013, s. 157).

Uluslararası Müze Konseyi [International Council of Museums (ICOM)] tarafından yapılan tanımda müze, topluma ve onun gelişmesine hizmet eden, halka açık, eğitim, araştırma ve eğlence amaçları için insanlığın ve çevresinin maddi ve manevi mirasını elde eden, koruyan, araştıran, aktaran ve sergileyen; kâr amacı gütmeyen kalıcı kurum (ICOM, 2007) şeklindedir.

Milletlerarası Müzeler Konseyi Türkiye Milli Komitesi Yönetmeliği'nin (1970) 4 ve 5. maddelerinde (11.12.1970 tarihli Resmi Gazetede yayımlandı) yapılan müze tanımı aşığıdaki gibidir:

Madde 4 - Kültür eserlerini koruyan ve bu eserleri etüt, eğitim ve bedii (estetik) zevki yükseltme amacıyla toplu halde teşhir eden kamu yararına çalışan, sanata, ilme, sağlığa, teknolojiye ait koleksiyonları bulunan müesseselere müze adı verilir.

Madde 5 - Daimi teşhir bölümleri bulunan kütüphaneler ve arşiv merkezleri, resmi şekilde halkın ziyaretine açık bulunan tarihi anıtlar, tarihi anıtlara ait binaların kısım veya müştemilatı tarihi, arkeolojik tabii önemi haiz mevkiler ve parklar, nebatat ve hayvanat bahçeleri, akvaryumlar ve benzeri teşekküller bu tarife girer.

Türk Dil Kurumu'nun (TDK) tanımında ise müze, sanat ve bilim eserlerinin veya sanat ve bilime yarayan objelerin saklandığı, insanlara gösterilmek için sergilendiği yer veya yapı (TDK, 2011, s. 1740) şeklinde ifade edilmiştir.

Bu tanımlar dışında farklı müze tanımları da mevcuttur. Müze yalnızca tarihi ve kültürel objelerin bir arada bulunduğu, saklandığı ve korunduğu bir bina değildir. Sosyal ve kültürel hayata konu olan, halka yönelik, estetik duygusunu ve yaratıcılıklarını geliştiren, topluma gelecek kurma adına faydalanılacak bilgi birikimlerinin topluca bulunduğu, öğrenme amaçlı deneyim yoluyla ziyaretçiler ile nesnelerin diyaloğunun kurulduğu, bireylerin kimlik ve kültür etrafındaki konuları keşfettiği ve zevkle gezilen toplumsal eğitim ve araştırma kurumlarıdır (Altunbaş ve Özdemir, 2012; Atalay, 2011; Bowe, 2009, s. 14; Gürkan, 2004). Müzeler, insanlık tarihi boyunca bireylerin ya da toplumların kendilerine has geliştirdikleri çabaların sergilendiği; insan yaşamını, kültürünü ve onların ortaya koyduğu eserleri bilimsel, teknik ve sanatsal biçimde hem günümüze hem de geleceğe yansıtan, toplumun hafızası konumunu üstlenmiş, tarih öğreticisi konumunda olan ve eğitim kurumu potansiyeline

sahip yerlerdir (Abacı, 2005, s. 13; Erbay, 2000; Çetin, 2002). Müze, insana ve doğaya ait en iyi örneklerin bulunduğu ve tüm bunların insanın bilgi birikiminin artmasına katkı sağlamak amacıyla sunulduğu bir eğitim-öğretim kuruluşudur. Müze, doğa olaylarını ve insan emeğini en iyi şekilde temsil eden ve bu örnekleri insan bilgisinin gelişmesi yönünde kullanan bir kurumdur (Meydan Larousse, 1992, s. 344). Son olarak Torch'a (2010) göre, müzeler, kültürel ekolojinin bir parçası olup yerel ve ulusal eserlerin bir arada sergilendiği, basit uluslararası ya da etnolojik yaklaşımlar yerine kültürlerarası yansımaların vurgulandığı, hem eğlence hem de eğitim faaliyetlerinin bir arada sunulduğu, kültürlerarası buluşma yerleridir.

Müzenin Doğuşu

İnsanoğlunun beslenme, barınma, korunma gibi birincil ihtiyaçlarını karşılama içgüdüleriyle başlayan toplama arzusu, siyasal gücün, sınıf üstünlüğünün ve zenginlik ifadesinin bir simgesi olarak farklı ve güzel olan her şeyi de istemeye başlayınca, yüzyıllar boyu süren, her türlü nesne ve sanat eserini içeren büyük çaplı bir birikim meydana getirmiştir. Bu birikimin oluşmasını sağlayan toplama etkinliğinin, belli bir amaç doğrultusunda düzenli ve sistemli şekilde yapılması önce koleksiyonlarında daha sonra da günümüzde yer alan müzelerin çekirdeğini oluşturmuştur (Özkasım, 2013, s. 4).

Modern nitelikte müzeler ilk olarak Antik Yunan'da ortaya çıkmıştır. Bu dönemdeki tapınaklar modern müzenin ilk örnekleridir. Bunun nedenleri arasında, bu yerlerde değerli sanat eserlerinin ve nesnelerin yer alması ve bu yerlerin halka açık olması, dolayısıyla müzeciliğe has bazı özellikler taşıması gösterilmektedir (Özkasım, 2013, s. 4). Neolitik dönemlerde de Anadolu, Mezopotamya ve Eski Mısır'daki uygarlıkların mezar yapılarında, saraylarında kutsal eşyaların, hazinelerin, silahların ve ganimet eserlerin toplanması bizlere koleksiyonculuğun ve sergilemenin köklü bir geçmişe sahip olduğunu göstermektedir. Örnek vermek gerekirse, İmparator Marcus Claudis Marcellus savaşılarından elde ettiği ganimetleri Roma'da sergilemiş, İmparator Hadrian Traianus Hadrianus sarayında antik heykel koleksiyonu oluşturmuştur (Küçükhasköylü, 2013a, s. 26). Devlet yöneticilerinin koleksiyonlarındaki değerli eşyalarını ve sanat yapıtlarını buldukları saraylarda halkın hizmetine sunması müzeciliğin yaygınlaşmasını tetiklemiştir. Bu eserlerin devasa sarayların gösterişli odalarında sergilenmesi sonucu bu yapılar uzun süre müze binaları olarak kabul

görmüştür. Paris'te Louvre, Floransa'da Uffizi, Madrid'de Prado, Londra'da Victoria and Albert Museum ve National Gallery bu tür gösterişli alanlara sahip müzeler arasında gösterilebilir. Saray müze olarak nitelendirilen bu binalar sergiledikleri eserlerin zenginliğine göre bir müze örneği oluşturdu ve yeni bir müze anlayışının ortaya çıkma sürecini yavaşlattılar. Bu saraylar ve devamında büyük villalar, sanat eserlerinin sergilenmesi için müzeye dönüştürülmüştür. İlerleyen dönemlerde eserlerin sergilenebileceği yeni müze bina tasarımları yapılmaya çalışılmıştır. Koridorlarla birbirinden ayrılan ve dört kareden oluşan müze binaları, tapınak müze olarak adlandırılan kolonlu girişlere ve daire biçiminde alana sahip müze binaları, camdan yapılan müze binaları günümüze kadar yapılan müze binaları örneklerindedir. Farklı bir tarz olarak günümüzde özellikle sanata ilgi duyan gelişmiş toplumlarda, değerli koleksiyonlar eski binalarda ve özellikle işlevini yitirmiş olan fabrikaların müzeye dönüştürülmesiyle buralarda sergilenmektedir (Atagök, 1999a, s. 71-73).

İlk müze örneklerinin çok eski dönemlerde ortaya çıkmasına rağmen, müzelerin kurumsallaşması 18. yüzyıl sonlarına doğru gerçekleşmiştir. Kraliyet koleksiyonlarının, Fransa'dan başlayarak tüm Avrupa'ya yayılması ve bu koleksiyonların halka sunulmasıyla birlikte müzeler kurumsal bir niteliğe sahip olmuştur. Fransız İhtilali ile birlikte kraliyet koleksiyonlarının milli varlık ilan edilmesi, milliyetçilik anlayışının güçlenerek dalga dalga yayılması, koleksiyonların halka açılmasıyla birlikte sergileme ve bilgilendirme işlevinin gittikçe gelişip belirli bir sistem dâhilinde kurumsallaşmayı gerektirmesi bu süreci etkileyen önemli faktörler arasında gösterilebilir. Müzelerin kurumsallaşması Avrupa'da başlamış ve daha sonra Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nin de müzede kurumsallaşmaya başlamasıyla tüm Batı dünyasında yaygınlaşmaya başlamıştır (Özkasım, 2013, s.3).

Türkiye'de Müzecilik

Ülkemizde ilk müzeler Avrupa'da açıldıktan daha sonra 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren açılmaya başlanmıştır. Ancak daha öncesinde Selçuklularda külliye ve medrese gibi yerlerde bilim, sanat ve edebiyat koleksiyonları oluşturularak bazı medeniyetlere ait eserler sergilenmiştir. Aynı şekilde Osmanlıda da hanedanlığa ait değerli eşyalar, savaşlardan elde edilen değerli ganimetler, kutsal emanetler önce Yedikule Hisarı'nda daha sonrada buradan taşınarak Topkapı Sarayı'nda sergilenmiştir (Küçükhasköylü, 2013b, s. 49).

Modern anlamda ilk Türk müzesi olan Mecma-i Esleha-i Atika veya Mecmai Asar-ı Atika 1846 yılında Ayasofya'nın arka kısmında bulunan ve o dönemlerde Harbiye Ambarı olarak kullanılan Aya İrini anıtında kurulmuştur. Bu müzenin kurulmasına Sultan Abdülmecid'in 1845 yılında Yalova civarında yaptığı bir gezi esnasında gördüğü ve üzerinde İmparator Konstantin yazılı olan taşları İstanbul'a göndermesi vesile olmuştur (Abacı, 2005, s. 14). Ancak burası bugünkü manada bir müze olmaktan ziyade, eski değerli silahların, imparatorluğun dört bir tarafından getirilen antika eşyaların toplandığı ve muhafaza edildiği bir yer olup, halkın ziyaretine açık değildi. Bu müzenin kurulmasına öncülük eden kişi Tophane Müşiri Damat Ahmet Fethi Paşa'dır. Paşa, bu yüzden Türk müzesinin kurucusu unvanını kazanmıştır. Bu tarihten önce Osmanlı sanatının eski eser niteliğinde olan kıymetli eşyaları Enderun Hazinesi'nde, Kutsal Emanetler ise Topkapı Sarayı'nda bulunan Hırka-i Şerif Dairesi'nde korunmuştur (Önder, 1985, s. 8; Su, 1965, s. 7).

1868 yılında Ali Paşa'nın sadrazamlığı sırasında, Başbakanlık tarafından Milli Eğitim Bakanlığı'na (MEB) gönderilen bir yazıda, devlet adına yapılacak kazılardan elde edilecek eserlerle genel bir müze kurulması fikri ilk kez ifade edilmiştir. Bu yeni müzenin yine Aya İrini anıtında kurulmasına ve müzenin kurulması için bakanlık bütçesine her yıl 200 bin kuruş ödenek ayrılmasına karar verilmiştir. Bu noktadan hareketle Türkiye'de müze kurulması fikri ilk kez 1868 yılında ele alınmıştır. Kurulan bu müzenin adı Müze-i Hümayun'dur (İstanbul Arkeoloji Müzeleri). 1881 yılında ilk kez ücretli olarak ziyarete açılmıştır ve aynı yıl Osman Hamdi Bey müzenin başına getirilmiştir. Osman Hamdi Bey'in müze müdürü olmasıyla birlikte Türk müzeciliğinde yeni bir dönem başlamıştır. Osman Hamdi Bey'in 1910'a kadar devam eden müdürlüğü zamanında Müze-i Hümayun dünyanın sayılı müzeleri arasında girmiş ve kazı işleri kontrol altına alınmıştır (Su, 1965, s. 8-34).

Osman Hamdi Bey Türkiye'de ilk bilimsel kazıları başlatan kişidir. Hiçbir bilimsel sınıflandırmaya tâbi tutulmamış eldeki eserlere ait bir katalog hazırlatmıştır. Osman Hamdi Bey'in o dönem Türk müzeciliğine yaptığı en büyük katkılardan biri hazırlamış olduğu eski eserlerle ilgili nizamnamedir. Asar-ı Atika Nizamnamesi ile birlikte önceden kazılar sonucu çıkarılan eserler kazı yapılan arazinin sahibi, kazan kişi ve devlet arasında paylaşılmaktayken, nizamnameyle birlikte kazılar sonucu çıkarılan tüm eserler devlete ait olmaya başlamıştır. Daha da önemlisi, yabancıların yurdumuzda

yaptığı izinli ya da kaçak kazılar sonucu elde ettikleri eserlerin yurt dışına çıkarılmasının önüne geçilmiştir. Yine onun döneminde Müze-i Hümayun'da İslam eserleri bölümü kurulmuş, bugünkü Deniz Müzesi'ni oluşturan Bahriye Müzesi kurulmuş ve sayısız eser Müze-i Hümayun'a kazandırılmıştır (Abacı, 2005, s. 16; Hisar, 2010, 61-87; Küçükhasköylü, 2013b, s. 53-54). Osman Hamdi dışında Halil Ethem, Süleyman Fikri Erten, Süleyman Göncer, Osman Bayatlı, Ali Rıza Yalçın, Halis Turgut Cinlioğlu, Nuh Naci Kum, Nuri Balköse gibi şahsiyetler Türkiye'de müzeciliğin gelişmesinde önemli rol oynamış kişilerdir (Ata, 2002).

Cumhuriyet Dönemi'nde Atatürk'ün konuya gösterdiği önem sayesinde 1920'li yıllardan itibaren müzeler yurt çapında çoğalmaya ve yaygınlaşmaya başlamıştır. İlk Meclis'in açılmasıyla birlikte Milli Hükümet 3 Mayıs 1920 tarihli İcra Heyeti toplantısında, milli eski eserlerin en kısa süre içerisinde toplanarak korumasını amaçları arasında görmüştür. Ertesi gün kurulan yeni hükümette, o dönem Maarif Nezareti'ne bağlı, ancak daha sonradan Hars Müdüriyeti (Kültür Müdürlüğü) adını alacak olan Türk Asar-ı Atıkası Müdürlüğü kurulmuştur. 5 Kasım 1922'de Atatürk'ün direktifleri doğrultusunda dönemin Milli Eğitim Bakanı olan İsmail Safa "Müzeler ve Asar-ı Atika Hakkında Talimat" başlığı altında müze müdürlerinin ve memurlarının görev ve sorumluluklarını açıklayan, arkeoloji ve etnoloji ile ilgili tüm eserlerin toplanması, korunması ve yeni müzeler kurulmasını isteyen bir genelge yayınlamıştır. İsmail Safa yine aynı dönemde, okullarda eğitim amaçlı müzeler açılması ve Asar-ı Atika Nizamnamesi'nin gözden geçirilmesi gibi icraatları gerçekleştirmiştir (Altun, 2007, s. 807). 1924 yılında Topkapı Sarayı'nın onarılarak koleksiyonlarıyla birlikte ziyarete açılması kararlaştırılmıştır. Tekke ve zaviyelerin 1925 yılında çıkarılan kanunla kapatılması sonucu, burada müzede sergilenebilecek tarzda yer alan değerli eserler yerel müzelere taşınmıştır. 1926 yılında Mevlana Dergâhı ve Türbesi müze olarak düzenlenmiştir. Evkaf-ı İslamiye Müzesi, vakıflardan alınarak Müzeler Müdürlüğüne bağlandı ve Türk İslam Eserleri Müzesi adıyla 1927 yılında ziyarete açılmıştır. Ankara'da yer alan Etnografya Müzesi 1928 yılında hizmete sunulmuştur. 1934 yılında Ayasofya, Bakanlar Kurulu kararı ile müze haline dönüştürülmüştür. Kayseri, Manisa, Adana, Bursa, Edirne, İzmir gibi illerde yeni müzeler kurulmuş veya var olan müzeler yeniden düzenlenmiştir. Türk Tarih Kurumu ve Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi'nin açılmasıyla birlikte müzeler için uzman personel yetiştirilmeye başlanmıştır ve böylelikle Türk müzeciliğine bilimsel bir yön verilmiştir. Ankara'da yapılan Roma

Hamamı arkeolojik kazıları, Alacahöyük, Boğazköy, Alişar ve Ahlatlıbel kazıları bu dönemde yapılan ilk milli kazılardır (Önder, 1985, s. 9). 1938’de Atatürk’ün ölümünden sonra, Atatürk başta olmak üzere ünlü kişilerin evleri ve Osmanlı’nın sivil mimarisinden önemli örnekler “hatıra müzeleri” ve “müze evler” olarak ülkemizde açılmaya başlamıştır. 1939 yılında Atatürk’ün İstanbul Şişli’deki evi Atatürk Evi olarak, 1949’da Ankara’da Mehmet Akif Ersoy Evi, 1956 Diyarbakır’da Ziya Gökalp Müze Evi açılmıştır. 1960’lı yıllardan 1980’li yıllara kadar neredeyse her şehirde koruma, aydınlatma ve depolamanın önemsenmeye başladığını gösteren tek tip plana sahip müzeler açılmıştır. 1980’li yıllardan itibaren özel müzelerin kurulmaya başlanmasıyla birlikte ülkemizde çağdaş müzeciliğe geçiş başlamıştır. 14 Ekim 1980 tarihinde Vehbi Koç’un eşi Sadberk Koç için İstanbul’da açtığı Sadberk Hanım Müzesi ülkemizde kurulan ilk özel müze olma özelliğini taşımaktadır. Bu müzenin koleksiyonlarını Sadberk Koç’un hayatı boyunca topladığı kişisel eşyalar oluşturmaktadır. Özel koleksiyonların müzeye dönüştürüldüğü örnekler arasında Konya’daki İzzet Koyunoğlu Şehir Müzesi, İstanbul’da Rahmi Koç Müzesi, Tokat’taki Latifoğlu Konağı Müze Ev gösterilebilir. 21. yüzyılda ülkemizdeki ekonomik, sosyal siyasi ve kültürlere bağlı olarak modern anlayışa sahip olan bu tarz müzelerin sayısı gittikçe artmıştır ve artmaya devam etmektedir. Magic Ice, Santralistanbul, Pera Müzesi bu müzeler arasındadır (Küçükhasaköylü, 2013b, s. 58-66).

Müze Türleri

Müzeler, içerdikleri eşyanın türüne (koleksiyonlarına) ve konularına göre adlandırılmakla birlikte kurum isimlerine göre olanlarda vardır. Müzeler koleksiyonlarına göre; arkeoloji, etnografya, tarih, güzel sanatlar, çocuk, bilim ve teknik müzeleri gibi kategorilerde sınıflandırılmaktadır (Kale, 2014, s. 243).

Sanat Müzesi

Koleksiyonları sanat eserlerinden oluşan müzelere sanat müzesi denir. Kendi içerisinde de belirli gruplara ayrılabilir. Bunlar ulusal veya yöresel, dönemsel, teknik ve gereçlere dayalı koleksiyonlardan oluşan sanat müzeleri ve sanatçı müzeleridir. Ulusal veya yöresel sanat müzeleri bir veya birden çok millete ait sanat eserlerini bünyesinde barındıran müzelerdir. Dönemsel sanat müzelerinde ise belirli bir döneme ya da akıma ait eserler yer alır. Teknik ve gereçlere dayalı sanat müzelerinde ise belirli tekniklerle ve

gerekli alet edevat ile yapılan eserler bulunur. Son olarak sanatçı müzesi de kendi içerisinde gruplara ayrılmıştır. Bunlardan ilki sanatçının kendi gayreti sonucu kurulan ve onun estetik tarzını yansıtan sanatçı müzeleridir, bu müzelerden en bilinenleri İspanya’da bulunan Salvador Dali tarafından kurulan Dali Theather Museum ve Joan Miro tarafından kurulan The Joan Miro Museum’dur. İkincisi, sanatçının hayatının belirli bir dönemini geçirdiği evi atölyesi gibi ona ait özel olan alanın müze haline getirilmesi ile kurulan sanatçı müzeleridir. Almanya’da Otto Dix Haus, Hollanda’da Rembrandt House Museum, İspanya’da Castel Gala Dali Museum ile House Museum Salvador Dali ve ülkemizde de Zeki Müren Sanat Müzesi bu müzeler arasında yer alır. Üçüncüsü ise sanatçının adına onun anısını yaşatmak adına ailesi, sivil toplum kuruluşları ya da devlet tarafından kurulan sanatçı müzeleridir. Bu müzeler arasında Fransa’da bulunan Musee National Picasso, Musee Maillol, Musee Rodin, Musee Matisse Musee, Rodin ABD’de bulunan The Andy Warhol Museum, Slovaka’da bulunan Andy Warhol Museum of Modern Art, Almanya’da bulunan Kathe Kollwitz Museum yer almaktadır (Varol, 2001; Varol Akçe, 2011).

Çocuk Müzesi

Çocuk müzesi, çocuklara farklı deneyimlerin şimdiye kadar görmedikleri yeni etkinliklerle sunulduğu yerdir. Çocuk müzelerinde 12 yaş civarındaki çocuklar öncelikli ziyaretçiler olarak görülür ve sergiler bu yaş grubunun ilgisini çekecek şekilde düzenlenir. Bu müze türünde koleksiyonun öneminden ziyade eldeki koleksiyonların nasıl sergileneceği ve koleksiyon-izleyici iletişiminin en etkin şekilde nasıl kurulacağı daha önemlidir. Çocuk müzelerinde çocukların ilgisi ve öğrenme biçimleriyle doğrudan ilişki kurmak amaçlanmıştır. Çocuk müzelerinde yaparak, dokunarak ve konuşarak öğrenme, etkinlik aracılığıyla öğrenme ve çocuk merkezli öğrenme ön plandadır. Tüm sergiler aktiviteler ve programlar çocuklara göre düzenlenir. Çocuk müzelerinin kuruluşu 19. yüzyılın sonralarına dayanır ve ilk örnekleri ABD’de görünür. 1898’de Brooklyn’de, 1914’te Boston’da, 1917’de Detroit’te ve 1925’te Indianapolis’te çocuk müzeleri açılmıştır. Türkiye’de ise ilk çocuk müzesi 2012 yılında Ankara’da açılmıştır (Hooper-Greenhill, 1999a, s. 187-189; Zilcioğlu, 2008, s. 11).

Arkeoloji Müzesi

Koleksiyonunu arkeolojik kazılar sonucu ortaya çıkan eserlerin oluşturduğu, binlerce yıllık maddi eserlerin sergilendiği müzelerdir (Önder, 1985, s. 10). Arkeolojik eserler sayesinde bizler hem geçmiş hem de nereden başlayıp nereye geldiğimiz hakkında bilgi sahibi oluruz. Ülkemizde birçok ilde arkeoloji müzesi bulunmaktadır. Ancak bu müzelerin bazıları sadece arkeoloji müzesi (İzmir Arkeoloji Müzesi, Sivas Arkeoloji Müzesi, İstanbul Arkeoloji Müzeleri) olarak hizmet vermekteyken, bazıları arkeoloji ve etnografya müzesi (Tokat Arkeoloji ve Etnografya Müzesi, Samsun Arkeoloji ve Etnografya Müzesi, Kocaeli Arkeoloji ve Etnografya Müzesi) olarak hizmet vermektedir (Keçe ve Merey, 2011).

Tarih Müzesi

Bir kurumun, şehrin, yörenin, ülkenin veya toplumun tarihsel gelişimini sistemli bir şekilde inceleyerek tarih kronolojisini ekonomik, siyasi ve toplumsal açıdan koleksiyonlarında bir araya getiren müzelere tarih müzesi denir. İstanbul'da Topkapı Sarayı ve Ankara'daki Anadolu Medeniyetleri Müzesi tarih müzelerinin örneklerindedir (Mercin, 2002).

Ekonomüze

İçerik olarak ekonomüzelere yakın bir özellik taşırlar. Bu müzelerde koruma, araştırma ve sergilemenin dışında ticari faaliyetlerde gerçekleşmektedir. Sanayileşmeye karşı koyamayarak unutulmaya yüz tutan geleneksel üretim yöntemlerinin tanıtıldığı ve bu yöntemlerin uygulamalar yoluyla diri tutulmaya çalışıldığı ekonomüzelerde tarımda kullanılan yöntemlerden ve el sanatlarına kadar farklı konular işlenmektedir. Cam üfleme, ahşap oymacılığı, ekmek yapımı bu konular arasında gösterilebilir (Madran, 1999, s. 10).

Güzel Sanatlar Müzesi

Koleksiyonlarının resim veya heykel gibi güzel sanat dallarına ve sanat akımlarına ait eserlerden oluştuğu ve bu eserlerin kronolojik olarak sergilendiği müzelere güzel sanat müzesi denir. Pera Güzel Sanatlar Müzesi, Ankara Devlet Resim

ve Heykel Müzesi, İzmir Resim ve Heykel Müzesi, İstanbul Resim ve Heykel Müzesi ülkemizde bulunan güzel sanatlar müzelerindendir (Abacı, 2005, s. 24).

Bilim ve Teknoloji Müzesi

İçerikleri, koleksiyonları ve mekânlarıyla özelleşmiş, toplumun bilimsel ve teknik faaliyetlerinin sergilendiği müzelerdir. Demiryolları, havayolları, kara taşıtları gibi ulaşım ile ilgili teknolojilerin sunulduğu müzeler ile tarım ve sanayi ürünleri, mineral bilim, uzay, astronomi, tıp, maden ve metalürji müzeleri bu tür müzeler arasında gösterilebilir (Madran, 1999, s. 9)

Etnografya Müzesi

Toplumlara ve kültürlerine ait eserlerin sergilendiği müzelerdir. Etnografya müzeleri, sergilemeleri ve canlandırmaları vasıtasıyla, halk kültürünü yansıtarak, nesilden nesile kültür aktarımında önemli rol oynamaktadır. Ülkemizin neredeyse her yöresinde, o yöreye ait sosyal hayatı yansıtan nesnelere sergilendiği etnografya müzeleri bulunmaktadır. Bunlardan en bilineni Ankara Etnografya Müzesi olmakla birlikte, Balıkesir’de bulunan Tahtakuşlar Etnografya Müzesi ve Bursa’da bulunan Cumalıkızık Etnografya Müzesi de bu müze türü arasındadır (Abacı, 2005, s. 21; Atasoy, 2000).

Uzmanlık Müzesi

Koleksiyonlarını belirli bir konu etrafında oluşturan müzelere uzmanlık müzeleri denir. İstanbul’ daki Kilim ve Düz Dokuma Yaygılar Müzesi, Eskişehir Lüle Taşı Müzesi, Oyuncak Müzesi, Türk Sahne Sanatları Müzesi uzmanlık müzesi örneklerindendir (Abacı, 2005, s. 25). Bu tür müzeler ülkemizde son zamanlarda açılmaya başlamıştır. Örneğin oyuncak müzelerinin geçmişi dünyada 1950’li yıllara dayanır; ancak ülkemizde ilk olarak 1992 yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi bünyesinde açılmıştır. 2005 yılında Sunay Akın tarafından İstanbul’da, sonraki dönemlerde de İzmir ve Antalya Belediyeleri tarafından oyuncak müzeleri açılmıştır (Demirel Gökalp, 2013, s. 92).

Doğa Tarihi ve Jeoloji Müzeleri

Doğa ve doğa kültürünü temel alan sergilerin yer aldığı, doğa tarihi, mineroloji, zooloji, dinazorlar gibi konularda insanları bilgilendirmek amaçlı kurulmuş müzelerdir. Evrim, biyolojik çeşitlilik ve çevre sorunları bu müzelerin koleksiyonları içerisinde yer almaktadır. Dünya’da Londra Doğa Tarihi Müzesi ve Washington Doğa Tarihi Müzesi, Türkiye’de ise Maden Tetkik Arama Enstitüsü Doğa Tarihi Müzesi bu müzelerin önemli örnekleri arasındadır (Demirel Gökalp, 2013, s. 79).

Müzenin İşlevleri

Müzelerin işlevleri, 19. yüzyılın geleneksel anlayışı doğrultusunda toplama, koruma, belgeleme, depolama ve sergileme şeklindedir. 20. yüzyılda bu işlevler arasına eğitim de eklenmiştir. 21. yüzyılda ise müzenin işlevleri koruma, araştırma ve iletişimidir (Özkasım, 2013, s. 11).

Müzelerin öncelikli işlevleri arasında koruma gelmektedir. Çünkü bu sayede eserler gelecek nesillere aktarılabilir. Koruma, koleksiyonlarda yer alan eserlerin yaşam sürelerinin uzatılması, doğa ya da insanın bu eserlere verebileceği zarara karşı güvenliklerinin sağlanmasıdır. Müzede yer alan eserlerin nemden, sıcaklıktan, zararlı ışıklardan, biyolojik etmenlerden ve doğal afetlerden etkilenmesi mümkün olduğu için hem sergi hem de depolarda yer alan eserlerin korunmasına ve depolanmasına son derece önem gösterilmelidir. Müzelerin bir diğer işlevi olan toplama, müze koleksiyonlarının oluşturulması ve geliştirilmesi için eserlerin toplanmasıdır. Bu eserler toplanırken müzenin amaçları, eldeki koleksiyonu bütünleme potansiyeli, müzenin koruma ve ulaşım olanakları göz önünde bulundurulur. Müzelerin önemli işlevlerinden biri de belgelemedir. Belgeleme, nesnelere yazılı ve görsel yöntemlerle kayıt altına alınması ve sistematik bir şekilde sınıflandırılmasıdır. Sergileme ise, eserlerin belirli bir kurgu ve mantık içinde, ait oldukları dönemi ya da temayı yansıtabilecek şekilde düzenlenmesidir. Çağımızda müzeciliğin gittikçe gelişmesi ve farklı disiplinlerle çalışmayı gerektiren bir alana dönüşmesi sonucu müzenin var olan işlevlerinin üzerine yenileri eklenmiş ve hepsi kendi içlerinde gruplandırılarak üç başlık altında toplanmıştır. Bunlardan araştırma, müze faaliyetleri ve koleksiyonlar hakkında bilginin üretilmesine, yorumlanmasına ve geliştirilmesine yönelik bilimsel yöntemlerle yapılan çalışmaları ifade eder. İletişim ise, müzenin koleksiyonları aracılığıyla ürettiği bilimsel

ve kültürel bilgilerin insanlarla olan paylaşımıdır. Sanatın, kültürün ve bilimin toplumun her kesimine aktarılması amacı müzenin eğitim işlevi ile ilgilidir. Günümüzde artık müzeler araştırma, eğitim ve kültür merkezi olarak faaliyet göstermektedirler (Özkasım, 2013, s. 11-13). Buna göre müze, geçmişten geleceğe aktarılacak eserlerin toplanmasına, korunmasına, belgelenmesine ve sergilenmesine ek olarak, eserlerin işlevsel ve sanatsal açıdan öğrenilmesi ile hem tarihsel hem de toplumsal açıdan değerlendirilmesine imkân sağlayan kurumdur. Müze günümüzde bireyin ve toplumun gelişiminde rol oynayan yaygın eğitim kurumu halini almıştır (Yavuzoğlu Atasoy, 1999, s. 147).

Müzenin işlevleri genel olarak şu şekilde ifade edilebilir (Atagök, 1999b, s. 137-138):

1. Müzeler geçmişle ilgili değerleri sistematik ve objektif değerlendirmelerle korur ve sergiler.
2. Müzeler, insanlığın doğal gelişimini belgeler ve bu gelişimle ilgili bilgi verir.
3. Müzeler insanın yaratıcılığını ve insani değerleri geliştirir.
4. Müzeler geleceği yönlendirebilecek değerlerin kavranmasına ve benimsenmesine katkı sağlar.
5. Müzeler teknolojik bir çağda yaşadığımız bu günlerde insana, onunla ilgili değerleri sunarak onun yalnızlığını gidermesine ve eğlenmesine yardımcı olur.
6. Müzeler, her toplumun bilimsel, sanatsal ve kültürel gelişimlerine katkı sağlar.
7. İnsan müzeler sayesinde, içinde yaşadığı toplumu daha iyi tanır.
8. Müzeler, toplumların birbirlerini tanımalarına ve böylelikle farklı kültürler arasında bir yakınlaşma olmasını sağlar.

Müze Eğitimi

Günümüzde okul, eğitim denilince akla gelen tek kurum özelliğini ve önceliğini yitirmiştir. Yeni öğretim programları sorgulayan, düşünen, yaratıcı bireyler yetiştirmek gibi çağdaş eğitimin hedefleri ve öğrencilerin öğrenmelerine katkı sağlayacak birçok etken göz önünde bulundurulurken hazırlanmaktadır ve ülkemizde de bu durum böyle olmuştur. (Kuruoğlu Maccario, 2002; Önder, Abacı ve Kamaraj, 2009). Eğitimde öğretmen, kitap ve sınıf merkezli yaklaşımlar terkedilerek bunun yerine öğrenciyi merkeze alan, yaşantılara dayalı, eğitimi sınıf dışı ortamlara çıkaran, öğretimde

öğrencilerin aktif olarak birincil kaynaklardan yararlanarak araştırma yapmalarını ve deneyim kazanmalarını vurgulayan yaklaşıma geçilmesi müzelerin eğitimdeki önemini artırmıştır (Tezcan Akmeahmet, 2008).

Müzeler oluşmaya başladığı ilk yıllardan itibaren, kültürel değerleri toplum yararına korumayı ve değerlendirmeyi amaç edinmiştir. İlerleyen zamanlarda bu amaçlar toplumun eğitim seviyesinin artırılması, insanların estetik algısının geliştirilmesi, geçmişle günümüzün algılanması ve yorumlanması, insanların eğlenerek ve öğrenerek vakit geçirebilmesi doğrultusunda değişiklik göstermiştir. Günümüzde müzelerin en önemli görevleri arasında, toplumun kültürel mirasını koruyup saklamanın dışında, toplumun sosyal ve kültürel ihtiyaçlarının karşılanması yer almaktadır. Müzeler bu görevlerini eğitim çalışmaları ile yerine getirmektedir (Atagök, 1999b, s. 131; Tezcan Akmeahmet, 2013,s. 129).

Müzelerin koleksiyonlarını kullanarak ziyaretçilerde merak, ilgi ve heyecan uyandıracak; eğitim programları ve uygulamalı etkinlikler hazırlama süreçlerine müze eğitimi denir (Karadeniz ve Çıldır, 2014, s. 16).

Müze eğitimi, ziyaretçilerin gelişimlerine katkıda bulunmak ve yaşam boyu eğitimlerine müze koleksiyonları aracılığıyla destek olma sürecidir. Müze eğitiminin temelinde, müze ziyaretçisi ve müze koleksiyonu arasında iletişim kurmak, farklı ziyaretçi gruplarının bu koleksiyonlara ulaşması sonucu onların koleksiyonlardan kendi yaşantıları hakkında anlam çıkarmalarını ve böylelikle müzelerden öğrenmelerini sağlama amacı yer almaktadır (Tezcan Akmeahmet, 2013,s. 130).

Gartenhaus'a (2000) göre, müzelerde öğrenmenin dolaysız olması ve müzelerde yer alan nesnelere uyarıcı ve görsel yönden etkileyici olması öğrencilere hem farklı deneyimler yaşatarak hem de onların yaratıcılıklarına katkı sağlayarak onlarda daha kalıcı bir öğrenmenin gerçekleşmesini sağlar. Çünkü müze eğitimi, müzede yer alan koleksiyon ve sergilere dayanır, bu yüzden eserlere odaklı olan müze eğitimi, kitaplara bağlı olarak okulda verilen eğitimden niteliksel olarak daha farklıdır (Hooper-Greenhill ve Moussouri, 2001). Okul birincil amaç olarak öğrencilerin zihinsel kavrayışlarına katkı sağlarken, müze, öğrencilere kendi duygularını anlayabilme yeteneklerini arttıran duygu ve atmosferi sağlamaktadır (Seidel ve Hudson, 1999, s. 16).

Müze öğrencilere eğitim yaşamları boyunca gerçek yaşantılar yoluyla öğrenme imkânı sunan kurumlardır. Müzelerin öğrenme ve öğretme sürecinde etkin bir şekilde kullanılması, öğrencilerde kalıcı ve anlamlı öğrenmeler gerçekleşmesini sağlar. (Oruç ve Altın, 2008; Yıldırım ve Tahiroğlu, 2012). Okulda gerçekleşen eğitim sırasında öğretmenler, öğrencilerin hiç karşılaşmadığı olgularla ilgili konuşmakta, yeri geldiğinde de resim, video gibi görsel materyaller kullanmaktadır ve bu yüzden öğretim sınıf ortamında sınırlı kaldığı zaman kolayca soyut bir hale gelmektedir. Ancak müzede, öğrenciler nesnelere bakar, koklar, onlara dokunur ve eğer mümkünse onları kullanma imkânına sahip olur (Seidel ve Hudson, 1999, s. 16). Dolayısıyla öğretmenler tarafından müzede işlenen bir ders sınıftakinden daha farklı şekilde öğrenciler üzerinde daha kalıcı etki bırakacaktır. Bunun en büyük nedeni müze ortamının öğrencilerin birden çok duyusuna hitap eden unsurlardan oluşmasıdır. İnsan duyduklarının %11'ini; gördüklerinin ve dokunduklarının neredeyse %85'ini öğrenir. Edgar Dale'ın meşhur yaşantı konisinde gösterdiği gibi bütün duyu organlarının yardımıyla yaşanan deneyimler her zaman için daha kalıcı olur (Çilenti, 1988, s. 57). Bu yüzden müzede geçmiş uygarlıklara ait eserlerle ve yaşam biçimleriyle ilişki kurma, sorgulama, yorumlama, oyun ya da canlandırma gibi etkinliklerle o anı yaşamak sınıfa göre daha aktif bir eğitim ortamı oluşturmaktadır (Kuruoğlu Maccario, 2002). Buna ek olarak müze eğitimi öğrencilerin derslere karşı ilgi ve motivasyonunu artırarak, öğrenmeyi eğlenceli bir hale getirir (Allard, Boucher ve Forest, 1994). Eğer sınıfça yapılan bir müze gezisi başarılı bir sonuç verirse, öğrenciyi bu tarz bir etkinliğe yeniden yönlendirmede daha kolay hale gelir. Nedeni ise yukarıda da bahsedildiği gibi, öğrencilere en uygun anlatım tarzı göze hitap edenlerdir ve müze her şeyden önce doğrudan göze hitap eder. Bu yüzden eğitim faaliyetlerinde görsellik ne kadar ön planda olursa, verilen eğitimde o kadar başarılı olur (Atagök, 1999b, s. 138).

Müze eğitimi günümüzde müze dünyasında iyi bir şekilde yönetilen tüm müzelerin hayati ve ayrılmaz bir parçası olmuştur ve eğitimde de devletin aydınlatıcı sunumunun temel bir yönü konumuna gelmiştir (Hooper-Greenhill, 1999a, s. 84). Artık günümüzde müzelerde kültürlerarası iletişim ve öğrenmenin aktif olarak gerçekleştiği bir süreci yaşamak eğitimsel faaliyetler açısından kaçınılmazdır (Uçar, 2014). Eğitim ile bütünleşmiş olan müzeler, 21. yüzyılın tahmin edilemeyen ortamında kalıcılığını sağlayabilecek en iyi müze modelidir (Hooper-Greenhill, 1999b). Atagök (1999b),

müzenin günümüzde nasıl bir konuma geldiğini ve insanların eğitimi ile olan ilişkisini şu şekilde ifade etmektedir:

Müze sadece bir bina ve koleksiyon değildir; müze toplar, fakat bir depo değildir; müze korur fakat bir deep-freeze değildir; müze eğitir, fakat bir okul değildir. Günümüz müzeleri üstlendikleri görevleri nedeniyle, birer araştırma merkezi, birer açık üniversite, herhangi bir ailenin tüm fertlerinin eğlenerek öğrenebileceği, öğrenmenin bir zevk olabileceği bir eğitim ve kültür kurumlarıdır.

Dünya’da Müze Eğitimi

Müzelerin eğitim işlevi, ilk kurulduğu dönemlerden itibaren onlarda var olmuştur ancak temel işlev olarak benimsenmesi daha ileride gerçekleşmiştir. Müzeler ilk olarak 18. yüzyılın ikinci yarısında eğitim işlevi ile kurulmaya başlamıştır. Bu dönemde Fransa’da yaşanan Aydınlanma Hareketi sonucu oluşan toplum yapısı ve 1789 yılında meydana gelen Fransız İhtilali ile müzeler bu doğrultuda kurulmaya başlamış ve sanayi devrimi ile iyice hız kazanmıştır. Milliyetçilik fikrini topluma benimsetmek ve toplumu bu yönde bütünüyle eğitmek amacıyla 1793’te Louvre Müzesi yeniden düzenlenip bir halk müzesi olarak açılmıştır. Müzede etiketlenmiş sergilerin yer alması, müze turları yapılması, halkın anlayabileceği bir dilde ucuz katalogların hazırlanması ve bunların çeşitli dillere çevrilmesi müzenin insanlara ulaşmak ve onlara gerçekleri anlatmak için kullandığı girişimler olarak değerlendirilmektedir. Louvre Müzesi’nin etkisiyle diğer devletler de, halkına hükümetin gücünü kavratmak ve milliyetçilik bilincini benimsetip siyasi amaçlar çerçevesinde ideal bir vatandaş yetiştirmek için ülkelerinde bu tarz müzeler açmaya başlamıştır. İspanya (1819), İngiltere (1824), Almanya (1830) bu devletler içinde yer alır (Tezcan Akmehtmet, 2013,s. 129-130).

Müze eğitimi esas olarak ABD’de başlamış ve daha sonra Avrupa’ya özellikle İngiltere ve Almanya’da gelişme göstermiştir (Atagök, 1999b, s. 137). 19. yüzyıl ortalarından itibaren ABD’de eğitim amaçlı müzeler kurulmaya başlanmıştır. Washington da yer alan ve bugün birçok müzenin bağlı olduğu Smithsonian Enstitüsü, insanlar arasında bilgiyi yaymak ve artırmak amacıyla 1846 yılında kurulmuştur. 1899 yılında Brooklyn Sanatlar ve Bilimler Enstitüsü tarafından Dünya’daki ilk çocuk müzesi olan Brooklyn Çocuk Müzesi açılmıştır. Müzenin açılmasındaki esas amaç çocukların araştırma isteklerinin artmasını ve ilkokullarda öğrenilen disiplinlere ilgi duymalarını sağlayarak onları eğitmektir (Tezcan Akmehtmet, 2013,s. 130; Zilcioğlu, 2008, s.21).

Sanayi Devrimi ile birlikte kırdan kente göçün artması sonucunda bilim ve sanayi toplumlarına geçiş başlamış ve bu olay müzelerin eğitim açısından yapılandırılmasında etkili olmuştur. O dönemlerde müzeye eğitim görevinin yüklemesinin temel nedenlerinden biri eğitim fırsatı eksikliğidir. Müzelerin, toplumları eğitmek için bir araç olarak kullanılmasının nedenleri arasında okul eğitiminin yeni yeni gelişmeye başlaması, eğitim sisteminin eksik ve okulların yetersiz oluşu etkili olmuştur. Bu yüzden müzeler insanlara eğitim verebilecek kurumlar olarak görülmüş ve bu doğrultuda müzelerde eğitici koleksiyonlar sergilenmeye, konferans ve özel kurs gibi etkinlikler yapılmaya başlamıştır (Tezcan Akmehmet ve Ödekan, 2006; Tezcan Akmehmet, 2013,s. 130).

Birinci Dünya Savaşı'nın yaşandığı sıralarda Avrupa'da müzeler, açtıkları sergiler ile halkı belirli konularda bilgilendirmek ve özellikle okulların öğretime devam edemedikleri yerlerde öğrencilere eğitim verme konusunda önemli bir rol oynamışlardır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında müzelerin önemi artmış ve çocukların yanında yetişkinler içinde özel eğitim programları hazırlanmaya başlamıştır (Tezcan Akmehmet, 2013,s. 132).

20. yüzyılın ortalarında kültür ve bilimi toplumun her kesimine aktarılması müzecilikte temel amaç olarak benimsenmiştir. Bu yüzden müzecilikte eğitim toplama, koruma, araştırma, sergileme ve değerlendirmeyi yönlendiren işlev haline gelmiştir (Atagök, 1999b, s. 131). 1950'li yıllarda sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişin başlamasıyla birlikte müzelerde insanların bilgi sahibi olabilecekleri bir eğitim kurumu halini almaya başlamıştır. Özellikle bu dönemde yaşam boyu öğrenme kavramının hızla yayılmaya başlamasıyla birlikte, öğrenme artık okullardan çıkarak her yerde ve her zaman gerçekleşebilecek bir aktivite halini almış ve bu durum müzelerin öneminin artmasını sağlamıştır. ICOM ve Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü [United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO)] gibi kurumlar müzenin eğitimdeki rolünü vurgulamak için çeşitli çalışmalar yapmışlardır. Bu çalışmalar arasında müze eğitimi ile ilgili bilgilere yer veren dergilerin yayımlanması, müzenin eğitimdeki önemi hakkında çeşitli sempozyum ve seminerlerin düzenlenmesi yer almaktadır. Değişen ve gelişen bu eğitim anlayışı ile birlikte İngiltere, Kanada, ABD gibi ülkelerinde içinde yer aldığı pek çok ülkede müzeler kendi

bünyelerinde eğitim bölümleri kurmaya ve eğitim uzmanları görevlendirmeye başlamışlardır (Tezcan Akmeahmet, 2013,s. 132).

1970'li yıllarda yeni bir müzecilik anlayışı gelişerek, müzelerde yer alan koleksiyonlar hakkındaki bilgilerini ziyaretçi grupların özelliklerini bilmeden doğrudan onlara aktaran müze eğitimcisi yerine; insan gelişimini bilen, iletişim bilgisine sahip, kültürleri ve grupları iyi tanıyan ve daha donanımlı müze eğitimcilerinin yetiştirilmesine dair önemli adımlar atılmıştır. Bu yeni anlayış ile birlikte, koleksiyon toplayan ve bilgi aktarımı temeline dayanan nesne merkezli bir eğitim verme anlayışından; koleksiyonların ziyaretçilere bütünüyle ulaşmasını ve yorumlanmasını sağlamak için izleyici temelli bir anlayışa geçilerek müzelerin eğitimdeki rolü daha fazla vurgulanmaya başlamıştır (Tezcan Akmeahmet, 2013,s. 132).

20. yüzyılda ABD ve Avrupa'da geleneksel eğitim yöntemlerine dayanan esasicilik yerine eğitimde, öğrencilerin kendi yaşantıları ve uygun çevre koşullarıyla etkileşimleri sonucu gelişiminin ve öğrenmeyi öğrenmenin, yaşam boyu öğrenmenin, yaparak yaşayarak öğrenmenin ve öğrenme etkinliklerinin temel alındığı ilerlemeci felsefeye geçilmesiyle birlikte okullar müzelerde eğitime daha fazla önem vermeye başlamıştır. Özellikle 1980 sonrası müze ve okul ilişkisi öğretim programlarında yapılan yenilikler ve değişiklikler ile birlikte daha sistematik bir hale gelerek yaygınlaşmıştır (Tezcan Akmeahmet, 2013,s. 132-133).

1990'lardan sonra müze eğitimi ayrı bir uzmanlığa ve eğitime ihtiyaç duyulan bir alan olmuştur. Müze eğitimiyle ilgili bilgi ve deneyime sahip uzmanlar müzelerin eğitim bölümlerinde görevlendirilmiş ve bu durum birçok ülkede müzecilik ve müze eğitimi bölümlerinin açılmasını sağlamıştır (Tezcan Akmeahmet, 2013,s. 133).

2000'li yıllarda iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelerle birlikte müzeler bu teknolojilerden yararlanmaya, koleksiyonlarını eğitici ve eğlenceli sergiler halinde düzenlemeye ve sosyal medya aracılığıyla müze dışında da ziyaretçileriyle iletişim kurmaya başlamıştır (Tezcan Akmeahmet, 2013,s. 133). Artık günümüzde müzeler bireylerde gözlem, mantık, hayal gücü ve beğeni duygusunun oluşmasına ve gelişmesine katkı sağlayabilen, kültür ve bilimi onlara aktarmayı hedefleyen yaygın eğitim kurumu olarak kabul edilmektedir (Atagök, 1999b, s. 137).

Türkiye’de Müze Eğitimi

Tanzimat döneminden beri özellikle Satı El-Husri, İsmail Hakkı, Halil Etem gibi aydınlar Avrupa hayatında müzelerin yeri ve önemine dikkat çekmiş; Cumhuriyet döneminde ise Remzi Oğuz Arık müzelerin önemli birer eğitim kurumu olduğunu vurgulamış ve halkın tarihini müzelerden daha iyi öğreneceğini söylemiştir (Ata, 2002). Ülkemizde müze eğitimi programları asıl olarak 1990’lı yıllarda gelişmeye başlamış; ancak bu tarihlerden önce de bazı toplantı ve seminerlerde müze eğitimiyle ilgili çeşitli öneri ve kararlar hükümet programları içerisinde yer almıştır. 1909 yılında İsmail Hakkı Baltacıoğlu eğitim araştırmaları için gönderildiği Avrupa ülkelerinde müzeleri ziyaret etmiş ve eğitim faaliyetlerinin geliştirilmesi için müzelere önem verilmesinin gerektiğini, hem genel hem de sanat eğitiminde sadece okul binaları ile sınırlı kalınmayarak eğitim faaliyetlerinin binaların dışında da sürdürülmesini ve bu doğrultuda çeşitli müzelerin kurulmasını önermiştir. Müzeler 1961 yılındaki hükümet programı içerisinde güzel sanatlar ve kütüphaneler gibi bir kültür hareketi olarak değerlendirilmiş ve bu hareketin tüm ülkeye yayılması ifadesi yer almıştır. 1982 yılında toplanan Birinci Milli Kültür Şurası’nda sunulmuş olan Müze Komisyon Raporu’nda, kültür varlıklarının tanıtılmasının toplumun kültür seviyesini artırmada oynayacağı etkin rol göz önünde bulundurularak müzeye, eğitim programında daha fazla yer verilmesi ve bu amaçla ilköğretimde ve ortaöğretimde tarih, sanat tarihi gibi derslerin öğretimini belli bir program dâhilinde müze ile bağlantılı olarak verilmesi önerilmiş ancak bu öneriler uygulanamamıştır. 1980’li yıllarda Mimar Sinan Üniversitesi İstanbul Resim ve Heykel Müzesi’nde Resim ve Heykel Müzeleri Derneği tarafından yapılan resimler ve sanat eğitimi ve 1990’lı yıllarda Ihlamur Kasrı’nda çevre çocuklarının sanatsal eğitimini amaçlayan çalışmalar ülkemizde yapılan ilk müze eğitimi programlarıdır ve bu programlar çocuklara yönelik gerçekleştirilmiştir (Tezcan Akmehtem, 2013,s. 146). Dünya kültür mirasının korunması ve müzeciliğin dünyaya tanıtılması amacıyla UNESCO tarafından 18 Mayıs günü dünyada Müzeler Günü olarak ilan edilmiştir. Ülkemizde de 1982 yılından beri 18-24 Mayıs tarihleri arası Müzeler Haftası olarak kutlanmakta ve bu haftada müze uzmanları okullarda müze ve müzecilik hakkında öğrencilere bilgi vermektedir (Ata, 2002).

1990’larda müze eğitimine gösterilen ilgi artmıştır. 1989’da Yıldız Teknik Üniversitesi’nde Müzecilik Ana Bilim Dalının, 1998’de Ankara Üniversitesi’nde

Yüksek Lisans Programının ve eğitim fakültelerinde müze eğitimiyle ilgili derslerin açılması ve tez çalışmalarının yapılması müze eğitimi için sağlam bir zemin oluşmasını ve bu alanda araştırma ve uygulama çalışmalarının başlamasını sağlamıştır. Müze eğitimiyle ilgili bazı konferans veya seminerlerin düzenlenmesi teorik ve uygulamalı çalışmaların tanıtılmasına ve bu alanda çalışan kişi ve kurumların bir araya getirilerek sorunların tartışılmasına ve bu sorunlara çözüm yolları aranmasına ortam hazırlamıştır. Yapılan bu ilk çalışmalar arasında 1997 yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi ve Ankara Goethe Enstitüsü iş birliği ile düzenlenen Müze ve Eğitim Pedagojisi semineri, 1998'de Müzeciler Derneği'nin düzenlediği Müzecilik ve Eğitim İlişkileri paneli gösterilebilir. Bunlar dışında 1993'te İstanbul Arkeoloji Müzesi içinde Çocuk Müze'si açılmıştır. 1996'da Çağdaş Drama Derneği Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde Müzede Drama atölye çalışmalarını yapmıştır. 1998'de Bekir Onur başkanlığında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesine Müze Eğitimi Anabilim Dalı kuruldu (Ata, 2002; Tezcan Akmehmet, 2013,s. 147).

Müze eğitimi programlarının asıl olarak yaygınlaşması ve devamlılık kazanması 2000'li yıllara doğru kurulan özel müzelerle gerçekleşmiştir. Sabancı Müzesi, Rahmi Koç Müzesi ve Pera Müzesi gibi pek çok özel müzede eğitim bölümleri kurulmuş ve eğitim atölyeleri oluşturulmuştur. (Tezcan Akmehmet, 2013,s. 147).

Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü yönetiminde olan müzelerde 2000'li yıllardan itibaren müze eğitimi çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Ancak müze eğitimine yönelik kapsamlı bir çalışmanın yapılmaması ve bir sistemin kurulmamış olmasından dolayı sadece belirli müzelerde eğitim bölümleri ve uzmanları bulunmaktadır. Ankara'da yer alan Anadolu Medeniyetleri Müzesi, İstanbul Arkeoloji Müzeleri ve Çorum Müzesi bu müzeler arasında gösterilebilir. 2000 yılından bu yana Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde müze eğitimi çalışmaları gerçekleştirilmiş ve müze müdürlüğünce müze eğitim birimi ve atölyeleri oluşturulmuştur. 2004-2010 yılları arasında da İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nde ilköğretim öğrencilerine yönelik olarak Okul Müze Günleri adlı müze eğitimi programı gerçekleştirilmiştir. Çorum Müzesi'nde ise, Çorum Valiliği ile Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı tarafından desteklenen Herkes Müzeye projesi kapsamında Çocuk Eğitim ve Uygulama Merkezi kurulmuştur. Çorum Müzesi'nde gerçekleştirilen eğitim faaliyetlerinin diğer müzelerde gerçekleştirilen eğitim faaliyetlerinden en önemli

farkı, müzede gece kalma uygulamasının başlatılmasıdır (Tezcan Akmehmet, 2013, s. 147-148; www.kulturvarliklari.gov.tr).

Ülkemizde 2005 yılında yapılandırmacı anlayış doğrultusunda biçimlendirilen öğretim programının uygulanmaya başlanması, müze ve eğitim arasındaki ilişkinin gelişmesine katkı sağlayan çok önemli bir etkidir. Programda sınıf dışında gerçekleştirilecek etkinliklere vurgu yapılmakta ve bu etkinliklerin yapılacağı yerler arasında müzeler de gösterilmektedir. Bu program ile okullar eğitim faaliyetlerini gerçekleştirebilmek için müzelere geziler düzenlemekte ve bu durum müze ile okulların yakınlaşmasına yol açmaktadır (Tezcan Akmehmet, 2013,s. 148).

Sosyal Bilgiler

Sosyal Bilimler

Sosyal bilimler ifadesi ise 19. yüzyılda kullanılmaya başlanmıştır. Sosyal bilimler modern dünyaya ait bir girişim olup, kökleri 16. yüzyıldan bugüne kadar deneysel olarak doğrulanmış, gerçek dünya hakkında sistemli bir şekilde bilgi üretme çabasına dayanır (Gulbenkian Komisyonu, 2014, s. 12). Sosyal bilimler, geçmiş ve günümüz bağlamında insan ve toplum ile alakalı inceleme yapan disiplinlerin oluşturduğu bütündür. Bu bağlamda sosyal bilimler, insan ve toplum ile ilgili her konuda belirli metodolojik ilkeler çerçevesinde üretilen bilimsel bilgileri ifade etmektedir (Kabapınar, 2014, s.2). Sosyal bilimlerin ne olduğu ile ilgili farklı tanımlamalar da mevcuttur. Sosyal bilimler, toplumu ve insan ilişkilerini inceleyen, birey ve toplum sorunlarına çözüm üreten bilimlerdir (Bilgili, 2013, s. 2). Sosyal bilimler, bilimsel bir yaklaşımla toplumları inceleyen disiplinlerdir. Temel olarak gruplar içinde oluşan insan etkinliği ile ilgilenirler ve amaçları insani anlayışı geliştirmektir (Köstüklü, 2014, s. 17). Sosyal bilimler, insanın insanla ve çevresiyle etkileşimi sonucu ortaya çıkan bilgilerin insani ve toplumsal yönlerinin, kanıtlama temel prensibi ile oluşturulan bilimler topluluğuna denilebilir. (Tay, 2013, s.3)

Sosyal bilimler bugüne kadar birçok şekilde ifade edilmiştir. Örneğin sosyal bilimler ifadesi yerine bazen “Toplum Bilimleri” ifadesi kullanılmış ve 1950’li yıllardan sonra ABD’de “Toplum Bilimleri” yerine, “Davranış Bilimleri” ifadesinin kullanılması benimsenmiştir (Bilgili, 2013, s. 2-3). Bu ifadeler çeşitlilik göstermektedir; toplumsal

bilimler, toplum bilimleri, kültür bilimleri, tin bilimleri, tarih bilimleri, insan bilimleri gibi. Sosyal bilimlerin birçok şekilde ifade edilmesinin nedeni farklı çevrelerin bilimsel ve felsefi anlayışından kaynaklanmaktadır. Örneğin, Pozitivist gelenek sosyal bilimler, Hermeneutik gelenek tin bilimleri, Yeni Kantçı gelenek kültür bilimleri ve Marksist gelenekte tarih bilimleri ifadelerini kullanmışlardır. (Safran, 2014, s. 2-3).

İnsanın bulunduğu her yerde sosyal bilim olarak incelenebilecek konular daima vardır ve bu konular çeşitlilik göstermektedir. Sosyal bilimler içerisinde gösterilebilecek disiplinlerden bazıları: felsefe, tarih, coğrafya, sosyoloji, ekonomi, hukuk, siyaset, eğitim, psikoloji, antropoloji, sanat tarihi, dil ve din bilimidir. Bu disiplinlerden her birinin temelinde insan vardır ve insan olgusu üzerine araştırma yaparlar. Genel olarak ifade etmek gerekirse insan tarafından oluşturulan gerçekler ve olgular sosyal bilimlerin ilgi alanına girer. Ancak görüldüğü gibi sosyal bilimler tek başına bir bilim dalı olmayıp, birçok disiplinin oluşmasıyla bir araya geldiği için genel bir sosyal bilim teorisi ve yöntemi kurulamamıştır. Bu yüzden sosyal bilimi oluşturan her disiplin kendi teorisini ve yöntemini oluşturmuştur. Yani her disiplin insana ve onun ortaya çıkardığı ürüne kendi çerçevesinden bakmıştır. Dolayısıyla bu durum farklı araştırma alanlarını ortaya çıkarmıştır. Ekonomi, insanın üretimi, tüketimi ve ticaretiyle ilgili araştırmalar yaparken, antropoloji kültürler ve kültür aktarımları, sosyoloji toplumsal olayları ve sonuçları, psikoloji insanın davranışları, coğrafya insanların yaşadığı dünya, tarih ise insanların geçmişte yaşadıkları olaylarla bu olayların yeri ve zamanı üzerine araştırmalarda bulunur. Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür. Çünkü insan olgusu başlı başına çok geniş bir inceleme alanıdır. Bu alanın genişliği göz önüne alındığı zaman sosyal bilimlerin de ne kadar geniş kapsamda olduğu daha net anlaşılmaktadır (Bilgili, 2013, s. 3; Köstüklü, 2014, s. 17; Safran, 2014, s. 2-3).

Sosyal Bilgiler

Sosyal bilgiler terimi eğitim tarihinde ilk olarak resmen 1916 yılında ABD’de bir eğitim komitesi tarafından kullanılmıştır. Orta dereceli okulların öğretim programlarını yeniden düzenlemekle görevli olan bu komite sosyal bilgileri; konusu doğrudan doğruya insan topluluklarının organizasyonuna, gelişimine ait ve bu toplulukların üyesi olmasından dolayı insan ile ilgili tüm bilgiler şeklinde tanımlanmıştır (Güngördü, 2001,s. 131; Karagözoğlu, 1966, s. 7; Moffatt, 1957, s. 18). ABD’de sosyal bilgiler alanında önde gelen kuruluş olan Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi

[National Council of the Social Studies (NCSS)] tarafından yapılan sosyal bilgiler tanımı ise; Sosyal bilgiler, bireylere vatandaşlık yeterlilikleri kazandırmak için sosyal ve beşeri bilimleri bütünleştiren bir alandır. Okul müfredat programı kapsamında sosyal bilgiler; tarih, coğrafya, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, hukuk, felsefe, siyaset bilimi, psikoloji, din ve sosyolojiye ek olarak beşeri, matematik ve fen bilimlerinden uygun olan içerikler üzerinde düzenli ve sistemli bir çalışma sağlar (NCSS, 2010) şeklindedir. MEB (2005b), Sosyal Bilgiler Öğretim Programında sosyal bilgileri şu şekilde tanımlamıştır:

Bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersi.

Ülkemizde eğitim ve sosyal bilgiler öğretimi üzerine çalışan kişilerin yaptığı tanımlarda mevcuttur. Öztürk'e (2012) göre, sosyal bilgiler, hemen her şekilde değişen ülke ve dünya koşullarında bilgiye dayalı bir şekilde karar alıp problem çözebilen etkin vatandaşlar yetiştirmek amacıyla sosyal ve beşeri bilimlerden aldığı bilgi ve yöntemleri kaynaştırarak kullanan bir öğretim programıdır. Erden (1997), sosyal bilgileri, iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmek amacıyla sosyal bilimler içerisinde yer alan disiplinlerden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere toplumsal hayatla ilgili temel bilgi, tutum, beceri ve değerlerin kazandırıldığı çalışma alanı şeklinde tanımlamıştır. Sönmez'e (2010) göre, sosyal bilgiler, toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bu sürecin sonunda elde edilen diri bilgilerdir.

Karagözoğlu'na (1966) göre, sosyal bilgiler dersi insanoğlunun geçmişte ve günümüzde sosyal ilişkileri ile fiziki çevresini tanımayı kendine konu olarak alır ve insanlar arası sosyal ilişkilerin benimsenmesi ve kavranması ders açısından son derece önemlidir. İnsanın günlük olaylara uyumunu sağlamak ve sağduyusunu kullanarak en iyiyi, en güzeli, bulmasına yardım etmek için sosyal bilgiler tanımında geçen disiplinlerle ilgili bilgileri vermeyi amaç edinen bu dersin ilk ve ortaokullarda bir bütün olarak ele alınması öğrenciler açısından birçok kolaylık sağlar. Fusionistler (birleştirme taraftarları), eğitimde bazı bilimlerin ya da bilgi dallarının birkaçının birleştirilerek tek bir derste verilmesinin çocuk için daha etkili olacağını söylemişlerdir. Çünkü problemleri bu şekilde ele almanın çocuk psikolojisine daha uygun olacağı ve çocuğun

objeleri ayrıntılara inmeden kendi psikolojisi doğrultusunda bir bütün olarak gördüğünü ifade ederler. Bu nedenle öğrencilere erken yaşlarda çok sayıda ders vermek yerine derslerin gruplanarak üniteler halinde sunulmasının daha yararlı olacağı kabul edilmektedir. Sönmez’de, sosyal bilimler içinde yer alan disiplinlerin ilk ve ortaokul çağlarında bulunan öğrencilere parça parça değil de bir bütün olarak sunulması gerektiğini ifade etmiştir ve niçin böyle olması gerektiğini açıklamıştır. Sönmez’e (2010) göre, sosyal bilgiler içerisinde yer alan olgular bir bütün içerisinde öğrencilere verilmelidir. Çünkü hayat bir bütündür ve sosyal bilgiler dersini alan o yaşlardaki bir çocuk somut işlemler döneminde konuları parça parça algılayamaz. Ayrıca günlük hayatta karşılaşılan olgularda bir bütünlük arz eder. O çağlardaki çocuklar, günlük hayatta karşılaştığı sorunları bir bütünlük içinde çözmeye çalışırlar. Bunun nedeni çocuğun zihinsel gelişiminin tümdengelimden tümevarıma doğru olmasıdır. Yani çocuk öncelikli olarak bütünü algılar ve onu anlama çabasında olur. Henüz parçalara veya ayrıntılara incek yaşta değildir. Sosyal bilimlerde karşılaşılan olaylarda tek değil birçok nedene dayanmaktadır. Bu yüzden sosyal bilimleri tek tek değil de, sosyal bilgiler dersi içerisinde bir bütün halinde sunulmaktadır. Örneğin Sosyal Bilgiler Öğretim Programı içinde “Kültür ve Miras” öğrenme alanı altında 7. sınıf ünitesi “Türk Tarihine Yolculuk” işlenirken tarih, coğrafya, sosyoloji, ekonomi disiplinleri bir bütün olarak verilir (MEB, 2005a).

Tüm bu disiplinler öğrencilere sosyal bilgiler dersi içerisinde sunulmaktadır ve yapılan tanımlar ışığında genel bir ifade olarak sosyal bilgiler dersi ile etkili vatandaş yetiştirilmeye çalışılır ve bu da bireylerin deneyimlerini kuşaktan kuşağa aktarmasıyla gerçekleşecek bir durumdur. Bu aktarımlar bilimsel düşünce yöntemleriyle zamana bağlı olarak gerçekleşmektedir. Ancak aktarımın nasıl olması gerektiği hakkında kesin bir uzlaşma yoktur. Bu durum geçmişten beri sosyal bilgilerin farklı yaklaşımlar temel alınarak öğretilmesine neden olmuştur. Barr, Barth ve Shermis (2013), en yaygın olan anlayışları üç kategoride toplamıştır. Bunlar; vatandaşlık aktarımı olarak sosyal bilgiler öğretimi, sosyal bilim olarak sosyal bilgiler öğretimi ve yansıtıcı araştırma olarak sosyal bilgiler öğretimidir.

Vatandaşlık aktarımı olarak sosyal bilgiler öğretimi. Vatandaşlık aktarımı kavramı, öğretmenlerin belli davranışların, bilgilerin, bakış açılarının ve değerlerin öğrencileri tarafından öğrenileceğini tasarladıkları bir öğretim türünü yansıtır. Bu

davranışlar ve bilgiler hem öğretmenin hem de öğrencinin ait oldukları kültürde gelenekselleşmiştir. Öğretmen, toplum benden bunları öğrencilerime aktarmamı istiyor diye düşünerek, bu çok önemli kültürel örnekleri harfiyen öğrencilerine aktarıyor. Bu aktarım yönteminin sonucu da amacı da vatandaşlıktır (Barr, Barth ve Shermis, 2013; s. 18).

Sosyal bilim olarak sosyal bilgiler öğretimi. Sosyal bilim olarak aktarım anlayışında farklılıklar olmasına rağmen amacın, sosyal bilim adamlarının düşünme şeklini tam olarak öğrenmiş geleceğin vatandaşlarını yetiştirmek olduğu söylenebilir. Bu düşünme şeklinin öğrenilmesiyle birlikte bireyler sosyal bilgileri nasıl yorumlayıp kullanacağını bilen, akıllı ve ayırt edici araştırmacılar haline gelirler (Barr, Barth ve Shermis, 2013; s.20).

Yansıtıcı araştırma olarak sosyal bilgiler öğretimi. Yansıtıcı araştırma anlayışının temel amacı diğer yaklaşımlarda da olduğu gibi vatandaşlıktır. Yansıtıcı araştırmalara göre vatandaşlık; mantıklı, iyi tasarlanmış ve dikkatli bir şekilde kararlar verebilme süreci ile ilgilidir. Bu anlayışta öğretmenler, öğrencilerin bireysel ve toplumsal sorunları tanımlamasını, analiz etmesini ve karar verme süreçlerini geliştirmeyi amaçlamaktadır (Barr, Barth ve Shermis, 2013; s. 23).

Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler

Sosyal bilimler ile sosyal bilgiler kavramları genelde eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Ancak eğitim-öğretim sürecinde bu iki kavram farklı olarak ele alınmaktadır. Sosyal bilgiler öğretiminin içeriğini genellikle sosyal bilimlerle ilgili olan disiplinler oluşturmaktadır. Bu bakımdan sosyal bilimler ile sosyal bilgiler, birer kavram olarak eş anlamlı olmasalar bile, aralarında yakın ilişki bulunmaktadır (Sözer, 1998, s. 3).

İnsanlık tarihinin ilk dönemlerinden itibaren başlayan toplumsal ve bireysel sorunlara çözüm arama çabaları sosyal bilimlerin doğuşunu sağlamıştır. İnsanın tek başına yaşamasının mümkün olmadığı ve bir toplum içerisinde yaşama zorunluluğu beraberinde sorunları getirince, sorun çözme görevi sosyal bilimlere yüklenmiştir. Bu yüzden sosyal bilim denilince akla ilk önce sorun çözücü bilim olması gelir. Sosyal bilimler üstlendiği görev gereği tarihi süreçte gittikçe gelişerek ve artarak devam eden

önemiyle günümüze kadar gelmiştir. Sosyal bilimin toplum hayatındaki rolü ve katkısı fark edildiği zaman, bundan en iyi şekilde faydalanmanın yolu olarak sosyal bilgiler, 19. yüzyıl sonlarında ABD’de yaşanan sosyal, kültürel ve ekonomik sorunlara ilişkin sosyal bilimlerce önerilen çözümleri vatandaşlara aktarma aracı olarak ortaya çıkmıştır (Bilgili, 2013, s. 2).

Sosyal bilimler tarih, coğrafya, yurttaşlık bilgisi, felsefe, antropoloji, sosyoloji, sosyal psikoloji ve ekonomi alanlarında yapılan sistemli, kapsamlı ve bilimsel çalışmaların tümüne verilen addır. Sosyal bilimlerin ortaya koyduğu bilgiler geniş kapsamlı olup, bu bilgiler insana ve hayatına hizmet etmek için üretilmektedir. Üretilen bu bilgilerin insanlara ulaştırması gerekir ve bunun için birçok yol vardır. Bu yollardan bir tanesi de eğitimidir. Sosyal bilimlere ait bilgilerin, beceri, tutum ve değerlerin sunulması, sosyal bilimlerin tek tek disiplinler halinde verilmesiyle ya da çok disiplinli veya disiplinler arası bir yaklaşım olan sosyal bilgiler dersi ile verilmektedir Sosyal bilgilerin kaynağını sosyal bilimler oluşturmaktadır. Sosyal bilgiler dersi ise sosyal bilimlerin çalışmalarından elde edilen bilgilerin eğitim amaçlı kullanılması için yapılan öğretim etkinliklerinin yer aldığı ders grubunun veya müfredat programının adıdır. Bir başka ifadeyle sosyal bilgiler dersi, sosyal bilimlerin akademik ortamlarda ürettiği bilgiyi kullanır ve bu bilgiyi özel bir kitle olan öğrencilere sunar (Kabapınar, 2014, s. 2; Karagözoğlu, 1966, s. 7; Sever, 2015, s.10; Tay, 2013, s. 4-16). Barth ve Demirtaş’a (1997) göre de, sosyal bilimler konu alanlarından oluşan disiplinlerdir ve bu disiplinler insan davranışlarını çeşitli yönlerden incelemektedir ve kendi aralarında bağlantılıdır. Sosyal bilgiler ise okullarda sosyal davranış bilgilerine ağırlık veren bir öğretim programı olup, demokratik toplum düzeninde vatandaşlık eğitimi programının bir parçası olarak insan ilişkileri konusu üzerinde önemle durmaktadır.

Türkiye’de Sosyal Bilgiler

Sosyal bilgiler dersinin Türkiye’deki gelişiminden önce, bir ders olarak nasıl ortaya çıktığına kısaca değinmekte yarar vardır. Sosyal bilgiler içerisine giren disiplinler ilkçağlardan itibaren köklü medeniyetlere sahip Yunan ve Roma toplumlarında okullarda ders olarak verilmiştir. Yunan medeniyetinde o dönemlerin en meşhur öğretmenleri arasında Herodotes, Thukydides, Aristo ve Eflatun gösterilmektedir. Çin’de Sima Qian tarih dersleri verirken, Arap dünyasında da Taberi öne çıkmaktadır. Sosyal bilgiler konularının Türk devletlerinde ders olarak verilmesinin başlangıcı ise

Selçuklu Nizamiye medreselerinde olmuştur. Daha sonra diğer Türk-İslam devletleri ve Osmanlı Devleti'nde de bu durum devam etmiştir. Osmanlı medreselerinde özellikle tarih ve coğrafya dersleri verilmiştir. Görüldüğü gibi Antik Yunan'a kadar inen okul geçmişlerine rağmen sosyal bilgiler dersi içinde yer alan disiplinlerin etkin bir şekilde okul programları içerisinde girişi 19. yüzyılda ilk olarak Batı Avrupa ve Kuzey Amerika ülkelerinde gerçekleşmiştir ve çok geçmeden bu dersler Osmanlı Devleti'nin eğitim programlarına da dâhil edilmiştir. Ancak bu dersler 20. yüzyıla kadar tarih, coğrafya gibi isimlerle tek disiplinli program anlayışına göre ayrı ayrı verilmiştir. Bu şekilde ayrı ayrı dersler olarak değil de, tek bir ders olarak sosyal bilgiler dersi adı altında verilmesi durumu ise daha sonra ortaya çıkan bir olaydır. Sosyal bilgiler dersi, 20. yüzyıl başlarında ABD'de yaşanan sosyal, kültürel ve ekonomik sorunlara ilişkin sosyal bilimlerce önerilen çözümleri vatandaşlara aktarma aracı olarak ortaya çıkmıştır (Bilgili, 2013,s. 2-23; Öztürk ve Deveci, 2011, s.10).

Yukarıda da kısaca değinildiği gibi Türk eğitim tarihi içerisinde Nizamiye medreselerinin kurulmasıyla birlikte medreselerde tarih dersi vermeye başlanmıştır. Osmanlı Devleti zamanında ise tarih ve coğrafya dersleri ilk olarak Fatih (Sahn-ı Semaniye) ile Süleymaniye (Sahn-ı Süleymaniye) medreselerinde verilmiştir.(Bilgili, 2013, s. 24). Osmanlı'nın ilerleyen dönemlerinde Tanzimat Fermanı'nın ilanından sonra sıbyan mektepleri ile askeri okullar arasında bir eğitim kurumu olarak açılan rüştiyelerde tarih ve coğrafya derslerinin verilmesi kabul edilmiştir. Daha sonra, 1869 yılında çıkarılan Maarif-i Umumiye Nizamnamesi kararlarınının 6. maddesinde sıbyan mekteplerinde “muhtasar tarih-i Osmani” ve “muhtasar coğrafya” derslerinin verilmesi yer almıştır. II. Abdülhamid dönemine gelindiğinde 1892 yılında ilkokulların öğretim programının içerisinde de “tarih” ve “coğrafya” dersleri konulmuştur. Yine bu dönemde 1899 Maarif Salnamesi'nde idadiye ve rüştiyelerin ders programlarında “tarih” ve “coğrafya” derslerinin yer aldığı görülür (Akyüz, 2015, s. 162-258).

Cumhuriyet dönemine gelindiği zaman 1924 İlkokul Programı'nda “musabakat-ı ahlakiye ve malumat-ı vataniye” dersi ile “tarih” dersi konuları arasında değişiklikler yapılarak, Cumhuriyetin anlamına, önemine ve yakın tarihle ilgili konulara ağırlık verilmiştir. Bu programda tarih ve coğrafya dersleri ilkokul 3. sınıflara haftada 1 saat, 4 ve 5. sınıflara haftada 2 saat; musabakat-ı ahlakiye ve malumat-ı vataniye dersi ilkokulun tüm kademelerine (1-5) haftada 1 saat olarak belirlenmiştir. (Çelenk,

Tertemiz ve Kalaycı, 2000, s. 35-36). 1926 programında “musabakat-ı ahlakiye ve malumat-ı vataniye” dersi “yurt bilgisi” dersi haline çevrilmiştir ve bu programdan itibaren bütün programlarda tarih, coğrafya ve yurt bilgisi derslerine yer verilmiştir (Bilgili, 2013, s. 26). Bu programda tarih ve coğrafya dersleri ilkokul 4 ve 5. sınıflara haftada 2 saat; yurt bilgisi dersi 4. sınıflara haftada 2 saat, 5. sınıflara haftada 1 saat olarak belirlenmiştir. 1936 programında tarih, coğrafya ve yurt bilgisi derslerine, bu derslerle ilgili özel amaçların eklenmesi dışında pek bir değişikliğe gidilmemiştir. Tarih dersi ile öğrencilere Türk inkılabının ne kadar önemli bir olay olduğunu kavratmak; coğrafya dersi ile öğrencilere ülkemizi her yönüyle tanıtmak ve benimsemelerini sağlamak; yurt bilgisi dersi ile öğrencilere Türk inkılabının, ülkemizin refahında ve geleceğindeki önemli etkisini kavratmak ve öğrencileri bu inkılabın sadık bir ferdi olarak yetişmelerini sağlamak amaçlanmıştır. 1948 programında “yurt bilgisi” dersinin adı değişerek “yurttaşlık bilgisi” dersi adını almıştır. Bunun dışında tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi derslerinde pek bir değişiklik olmayıp, sadece içerikleri genişletilmiştir (Çelenk ve diğerleri, 2000, s. 38-71).

Sosyal bilgiler dersi disiplinler arası bir ders olarak bu isimle Türkiye’de ilk kez 1960’lı yıllarda yer almaya başlamıştır. Daha önceden hem Osmanlı hem de Cumhuriyet dönemlerinde sosyal bilgiler içerisinde yer alan disiplinler ayrı dersler halinde verilmiştir. 1962 programında, ayrı verilen “tarih”, “coğrafya” ve “yurttaşlık bilgisi” dersleri disiplinler arası bir yaklaşımla “toplum ve ülke incelemeleri” dersi adı altında birleştirilmiştir. Ancak bu dersle ilgili bir ders kitabı çıkarılmamıştır. Bu yüzden öğretmenler tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi ders kitaplarını kullanarak toplum ve ülke incelemeleri dersini işlemişlerdir. Programda toplum ve ülke incelemeleri dersi 4. sınıflara haftada 6 saat, 5. sınıflara haftada 5 saat olarak belirlenmiştir (Çelenk ve diğerleri, 2000, s. 92; Güngördü, 2001, s. 132).

1968 programında, “toplum ve ülke incelemeleri” dersi adı altında verilen “tarih”, “coğrafya” ve “yurttaşlık bilgisi” ders konuları kendi içlerinde iyice kaynaştırılarak “sosyal bilgiler” dersi adı altında birleştirilmiştir. Ayrıca programda “tarih”, “coğrafya” ve “yurttaşlık bilgisi” derslerinin birbirleriyle yakın ilişkiler içinde olduğu daha çok benimsenmiş ve derslerin amaçları daha kapsamlı olarak verilmiştir. Programda sosyal bilgiler dersi 4 ve 5. sınıflara haftada 3 saat olarak belirlenmiştir (Çelenk ve diğerleri, 2000, s. 102-117).

Sosyal bilgiler dersinin sadece ilkokullarda değil, ortaokullarda da (6, 7, 8. sınıflar) bir ders olarak verilmesi amacıyla 1970 yılında ortaokul sosyal bilgiler taslak programı çıkarılmıştır. Bu taslağın 1970-1971 öğretim yılında her ilde tahsis edilecek en az bir ortaokulun birinci sınıflarında, yedi yıllık öğretmen okullarının orta birinci sınıflarında ve ortaokul sınıfları bulunan yatılı bölge okullarının orta birinci sınıflarında denenmek amacıyla uygulanması ve bu uygulamanın kademeli olarak ileriki yıllarda da devam etmesi kararlaştırılmıştır. 1974 yılında 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıfların sosyal bilgiler programı 9. Milli Eğitim Şurası kararlarınca temel eğitimin amaçlarına uygun şekilde geliştirilmiştir. Kurul ayrıca, ortaokul sosyal bilgiler programının 1975-1976 öğretim yılı başından itibaren bütün yurttta, ilkokul sosyal bilgiler programının ise 1977-1978 öğretim yılı başından itibaren uygulanmaya başlanmasını kararlaştırmıştır. Böylelikle sosyal bilgiler dersi 1968 yılından itibaren bütün ilkokullarda, 1975 yılından itibaren de bütün ortaokullarda verilmeye başlanmıştır. 1985 yılında sosyal bilgiler talim ve terbiye kurulu tarafından sosyal bilgiler dersinin kaldırılması ve bu dersin “milli tarih”, “milli coğrafya” ve “vatandaşlık bilgileri” dersleri adı altında verilmesi kararlaştırılmıştır. 1992 yılında yeni bir vatandaşlı programı uygulamaya konulmuştur. Ancak 1997-1998 öğretim yılında ilkokul 4 ve 5. sınıflarda, ortaokul 6 ve 7. sınıflarda bu dersler tekrardan sosyal bilgiler dersi adı altında verilmeye başlanmıştır (Bilgili, 2013, s. 26; Güngördü, 2001, s. 132).

Sosyal Bilgiler Öğretimi

Günümüz dünyası hızlı bir değişim sürecinden geçmektedir. Devamlı olarak değişen ve gelişen dünyada ülkelerin ekonomik, sosyal ve teknolojik alanlarda birbirleriyle yakınlaşmaları ve iş birliği içine girmeleri neredeyse zorunlu hale gelmiştir. Ülkeleri bu duruma götüren faktörlerin başında küreselleşme gelir. Küreselleşme, eski bir süreci tarif eden yeni bir kavramdır ve kökleri 500 yıl öncesine kadar uzanır. Fakat son çeyrek yüzyılda bilgisayar ve iletişim teknolojisindeki büyük ilerlemelere ek olarak çok uluslu şirketlerin her alanda etkisini artırması sonucunda yaygın şekilde kullanılan bir kavram haline gelmiştir (Elwood, 2003, s. 14). Farklı bir tanım olarak ise küreselleşme, dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen sosyal, siyasal ya da ekonomik bir olayın yakınında veya uzağındaki başka yerlerde de kendini hissettirmesidir (Oktay, 2010, s. 5). Küreselleşme; ekonomik, kültürel, teknolojik boyutlu yapısal özellikleriyle ülkelerin sınırlarını aşmış ve hatta onu etkileyecek

boyutlara gelmiştir (Talas, 2013, s. 166). Küreselleşmenin tüm boyutlarıyla bu denli çok hızlı bir şekilde cereyan etmesi toplumun tüm kurumlarını etkilemiştir. Eğitim kurumu ile küreselleşme arasında da yakın bir ilişki olduğundan eğitim kurumu da küreselleşmeden etkilenmiştir. Bilgi toplumu, bireysel özgürlük, demokrasi ve insan hakları, eşitlik, adalet gibi olguların özellikle günümüzde gittikçe öneminin artması eğitimden beklentinin artmasına neden olmuştur. Ülkeler eğitim sistemlerini, değişen dünyaya ayak uydurabilecek bir hale getirme çabası içine girmişlerdir. Bunun bir sonucu olarak öğretim programlarında, eğitimde teknoloji kullanımında, okul yönetimlerinde, öğrenme süreçlerinde ve daha birçok alanda belirli değişikliklere gidilmiştir ve gidilmektedir (Doğanay, 2008; Gömleksiz ve Kılınç, 2012).

Ülkemiz eğitim sistemi içinde durum aynı olmuş ve birçok yeniliğe gidilmiştir. Dünyadaki eğitim sistemlerini etkileyen yapılandırmacı yaklaşım doğrultusunda öğretim programlarımız yeniden şekillendirilmiştir. Çünkü öğretim programları her türden eğitim kurumunun uygulamalarını etkilediği için son derece önemlidir. Program ne kadar nitelikli olursa, okullarda verilen eğitimde bir o kadar nitelikli olur. Bunun için program hazırlanırken toplumun sorunları ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri, toplumsal değişmeye bağlı olarak doğabilecek gereksinimler ve çağın gerektirdiği koşullara bağlı olarak bilim ve teknoloji alanında meydana gelen gelişmeler göz önünde bulundurulmalıdır. Bu doğrultuda öncelikli olarak ilköğretim daha sonrada ortaöğretim programları yapılandırmacı yaklaşıma göre geliştirilmiştir (Baysal, 2006, s. 56; Doğanay, 2008; Nas, 2006, s. 47).

Ülkemiz eğitim sisteminde uygulamaya konulan yapılandırmacı eğitim yaklaşımı Türk Eğitim Sistemi'nin dönüm noktalarından biridir. Bu yaklaşımla birlikte eğitim, öğretmen merkezli olmaktan çıkıp öğrenci merkezli bir hâle gelmiştir. Yapılandırmacı eğitim yaklaşımının temelinde öğrencinin bilgiyi yapılandırması ve uygulamaya koyması vardır. Bilginin tekrar edilmesi değil, bilginin transfer edilmesi ve yeniden yapılandırması söz konusudur (Baysal ve Göksel, 2014, s.234). Diğer bir ifadeyle öğrenci, bilgiyi olduğu gibi almayı; önceki mevcut bilgileriyle karşılaştırır ve daha sonra özümser. Tüm öğrencilerin önceki mevcut bilgileri aynı olmağı için yeni alınan bilgiler öğrenciler tarafından farklı özümser ve her öğrenci kendine özgü bilgisini oluşturur. Öğrenci bu öğrenme süreci içerisinde aktif olarak yer alır (Asan ve Güneş, 2000). Böylelikle öğrenci öğrenme faaliyetleri içerisinde aktif olarak bulunan,

bilgiyi üreten, düşünen, sorgulayan bir konuma gelmektedir. Yıllardan beri süregelen geleneksel öğrenme tarzı bilgiyi ezbere ve tekrar etmeye dayalıydı. Ancak yapılandırmacı eğitim yaklaşımıyla birlikte öğrenci öğrenmenin merkezinde bulunmakta ayrıca ders program ve içerikleri bu doğrultuda şekillenmektedir. Yapılandırmacı eğitim yaklaşımına göre sosyal bilgiler ders programı da yeniden düzenlenmiştir. Konular, ilkokul 4 ve ortaokul 5, 6 ve 7. sınıfların tamamını bir bütün olarak kapsayacak şekilde sarmal ve senkronik bakış açısına göre yapılandırılmıştır (Çelikkaya, 2013, s. 40).

MEB'in (2005a), Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nı yapılandırmacı anlayış doğrultusunda geliştirme nedeni şu şekildedir:

Millî Eğitim Şûrası ve benzeri platformlarda sıklıkla, öğretim programlarının, öğrencilerin bilgiye ulaşma yollarını öğrenmelerine, sorun çözme ve karar verme becerilerini geliştirmelerine olanak sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmesine ihtiyaç olduğu dile getirilmektedir. Tüm bu ihtiyaçlar doğrultusunda dünyada yaşanan gelişmelere paralel olarak, öğretim programlarında yeni yaklaşımlar dikkat çeker duruma gelmiştir. Bu nedenle program, tümüyle davranışçı yaklaşımlardan öte, bilginin taşıdığı değeri ve bireyin var olan deneyimlerini dikkate alarak, yaşama etkin katılımını, doğru karar vermesini, sorun çözmesini destekleyici ve geliştirici bir yaklaşım doğrultusunda yapılandırmayı önemseyen bir gelişim göstermektedir. Bu yaklaşımla öğrenci merkezli, dolayısıyla etkinlik merkezli, sosyal bilgiler açısından, bilgi ve beceriyi dengeleyen, öğrencinin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak çevreyle etkileşimine olanak sağlayan yeni bir anlayış yaşama geçirilmeye çalışılmaktadır.

MEB (2005a), yapılandırmacı anlayış doğrultusunda şekillendirdiği Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın işlevlerini şu şekilde sıralamıştır:

1. Her öğrencinin birey olarak kendine özgü olduğunu kabul eder.
2. Öğrencilerin gelecekteki yaşamlarına ışık tutarak, bireylerden beklenen niteliklerin geliştirilmesine duyarlılık gösterir.
3. Bilgi, kavram, değer ve becerilerin gelişmesini sağlayarak, öğrenmeyi öğrenmenin gerçekleşmesini ön planda tutar.
4. Öğrencileri düşünmeye, soru sormaya ve görüş alışverişi yapmaya özendirir.
5. Öğrencilerin fiziksel ve duygusal açıdan sağlıklı ve mutlu bireyler olarak yetişmesini amaçlar.
6. Millî kimliği merkeze alarak, evrensel değerlerin benimsenmesine önem verir.
7. Öğrencilerin kendi örf ve âdetleri çerçevesinde ruhsal, ahlâkî, sosyal ve kültürel yönlerden gelişmesini hedefler.
8. Öğrencilerin haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren bireyler olarak yetişmesini önemser.
9. Öğrencilerin toplumsal sorunlara karşı duyarlı olmasını sağlar.
10. Öğrencilerin öğrenme sürecinde deneyimlerini kullanmasına ve çevreyle etkileşim kurmasına olanak sağlar.
11. Her öğrenciye ulaşabilmek için öğrenme-öğretme yöntem ve tekniklerindeki çeşitliliği dikkate alır.

12. Periyodik olarak, öğrenci çalışma dosyalarına bakılarak öğrenme ve öğretme süreçlerinin akışı içerisinde değerlendirmeye olanak sağlar.

MEB Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın genel amaçlarını şu şekilde ifade etmiştir:

1. Özgür bir birey olarak fiziksel, duygusal özelliklerinin; ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varır.
2. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak, vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, ulusal bilince sahip bir vatandaş olarak yetişir.
3. Atatürk İlke ve İnkılaplarının, Türkiye Cumhuriyetinin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrar; lâik, demokratik, ulusal ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olur.
4. Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu, tüm kişi ve kuruluşların yasalar önünde eşit olduğunu gerekçeleriyle bilir.
5. Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak, millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul eder.
6. Yaşadığı çevrenin ve dünyanın coğrafi özelliklerini tanıyarak, insanlar ile doğal çevre arasındaki etkileşimi açıklar.
7. Bilgiyi uygun ve çeşitli biçimlerde (harita, grafik, tablo, küre, diyagram, zaman şeridi vb.) kullanır, düzenler ve geliştirir.
8. Ekonominin temel kavramlarını anlayarak, kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde ulusal ekonominin yerini kavrar.
9. Meslekleri tanır, çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli olduğuna inanır.
10. Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesnelere, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirler, değişim ve sürekliliği algılar.
11. Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanır.
12. Bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlâkı gözetir.
13. Birey, toplum ve devlet arasındaki ilişkileri açıklarken, sosyal bilimlerin temel kavramlarından yararlanır.
14. Katılımın önemine inanır, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için kendine özgü görüşler ileri sürer.
15. İnsan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, lâiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçleri ve günümüz Türkiye'si üzerindeki etkilerini kavrayarak yaşamını demokratik kurallara göre düzenler.
16. Farklı dönem ve mekânlardaki toplumlararası siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik etkileşimi analiz eder.
17. İnsanlığın bir parçası olduğu bilincini taşıyarak, ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık gösterir.

MEB (2005a) Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın vizyonunu şu şekilde ifade etmiştir:

21. yüzyılın çağdaş, Atatürk ilkeleri ve inkılaplarını benimsemiş, Türk tarihini ve kültürünü kavramış, temel demokratik değerlerle donanmış ve insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayıp sosyal ve kültürel

bağlam içinde oluşturan, kullanan ve düzenleyen (eleştirel düşünen, yaratıcı, doğru karar veren), sosyal katılım becerileri gelişmiş, sosyal bilimcilerin bilimsel bilgiyi üretirken kullandıkları yöntemleri kazanmış, sosyal yaşamda etkin, üretken, haklarını ve sorumluluklarını bilen, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını yetiştirmektedir.

MEB (2005a), bu doğrultuda sosyal bilgiler dersinin tanımını şu şekilde yapmıştır:

Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimlere ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersi.

Sosyal bilgiler dersi, tanımda da görüldüğü gibi pek çok disipline ait temel kavram ve konuların yanında vatandaşlık bilgisi konularından oluşmaktadır. Bu disiplinler arası alan, Sosyal Bilimler alanındaki kavramsal ve bilimsel gelişmelerin eğitim süreci içinde ele alınarak bireyin toplum içerisinde gelişmesini ve yetiştirilmesini amaçlar (Akbaşlı, 2014, s.45). Bu bağlamda sosyal bilgiler dersinin kapsamı oldukça geniş olmakla birlikte bu ders içerdiği öğrenme alanları bakımından öğrencinin birey-toplum ilişkileriyle ilgili bilgi ve tecrübelerini geliştirmesine olanak sağlamakta ve ayrıca öğrencinin kendisini, değerlerini ve düşüncelerini keşfişine ortam sunmaktadır (Kabapınar, 2014, s.3). Diğer bir ifade ile sosyal bilgiler eğitimi, toplumsal hayatta aktif bir rol oynaması için öğrenciye gerekli bilgi, beceri, davranış ve değerleri kazandırmayı hedeflemektedir (Yılmaz, 2011, s. 13).

Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Müze İle Eğitim

Bilgi aktarımının temel alındığı ezberci ve edilgen bir öğrenci yetiştiren sistemden, öğrencinin bilgiye araştırmaları sonucunda kendisinin ulaştığı, öğrenme faaliyetleri içerisinde öğrenciyi aktif kılan bir sisteme geçilmiştir (Atagök, 1999c, s.143). Bu yüzden artık günümüzde eğitim faaliyetleri sadece sınıf ortamında değil birçok yerde gerçekleştirilmektedir. 2005 yılından beri ülkemiz eğitim sisteminde uygulanan ve temelinde öğrenene sunulan etkili uyarıcılarla öğrenenin kendi öğrenmelerini yapılandırması ilkesi bulunan yapılandırmacı eğitim yaklaşımı öğretmenleri, öğrenciye en doğru ve en etkili uyarıcıları verebilecek öğrenme-öğretme sürecini tercih etmeyi zorunlu kılmaktadır. Öğrenci üzerinde kalıcı bir iz bırakacak etkili uyarıcılar ise sınıfın dışında yani gerçek yaşam koşullarında bulunmaktadır (Altın ve Demirtaş, 2014, s.510). Bu noktadan hareketle eğitim artık sadece sınıf içerisinde

olan ve kitaba veya öğretmene bağı kalınan bir iş olmaktan çıkıp okulun dışına taşmıştır. Sosyal bilgiler dersi için önemli bir öğrenme yeri olan müzeler, TTKB tarafından yayımlanan karar ile birlikte; öğrencilere kazanımların verilmesi konusunda daha programlı bir şekilde eğitim verilen yerler haline gelmeye başlamıştır.

Öğrenciler sosyal bilgiler dersi ile ilk olarak ilkokul 4. sınıfta tanışmaktalar ve ortaokul 5-6-7. sınıflarda bu dersi görmekteler. MEB'in Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda öğrencilere verilmek istenen kazanım sayısı 4. sınıfta 46; 5. sınıfta 46; 6. sınıfta 43 ve 7. sınıfta 39 tane olmak üzere toplam 174'tür (MEB, 2005a; MEB, 2005b). Tüm bu kazanımlar öğrencilere verilmeye çalışılırken en uygun olan yöntemler öğretmenler tarafından dikkatle seçilmelidir. Böylece öğretmen günümüzde artık, aynı bilgiyi öğrencilerin en iyi anlayacağı şekilde farklı kanallar kullanarak onlara aktaran ve öğrencinin bilgiyi özgün bir şekilde yeniden şekillendirmesine imkân sağlayan çok yönlü bir model haline gelmiştir. Bu yüzden etkin bir şekilde öğretim için yöntemde çeşitliliğe gitmek artık evrensel bir kural halini almıştır (Küçükahmet, 2014, s. 63). TTKB tarafından 24.01.2008'de 2 Sayılı Karar ile sosyal bilgiler dersi programının uygulanması ile ilgili açıklamalar bölümüne ve kazanım tablolarındaki açıklamalar kısmına "Müze ile Eğitim" ile ilgili ilavelerin yapılması kararlaştırılmıştır. 2008-2009 öğretim yılında uygulamaya konulan bu karar ile birlikte sosyal bilgiler dersi içinde verilmek istenen kazanımlardan 35 tanesinin müze ile eğitimle verilmesi uygun bulunmuştur. Müze ile eğitim ya da bir diğer ifadeyle müze eğitimi ile ilgili ilişkilendirilen kazanımların sınıflara göre dağılımı ilkokul 4. sınıfta 9; ortaokul 5. sınıfta 11; 6. sınıfta 5; 7. sınıfta 10 kazanım şeklindedir (TTKB, 2008; MEB, 2005a; MEB, 2005b).

Müze ile Eğitimle ilişkilendirilecek olan kazanımlar ve açıklamaları şu şekildedir (MEB, 2005a; MEB, 2005b):

Tablo 1. Müze eğitimiyle ilişkilendirilen kazanım ve açıklamalar

SINIF	ÜNİTE	DERS SAATİ	KAZANIM	AÇIKLAMA
4	2. Geçmişimi Öğreniyorum	6	<p>1. Sözlü tarih yöntemi kullanarak ve nesnelere dayanarak aile tarihi oluşturur.</p> <p>2. Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğeleri fark eder.</p> <p>3. Kültür öğelerinin geçmişten bugüne değişerek taşındığına ilişkin yakın çevresinden kanıtlar gösterir.</p>	Etnografik eserlerin sergilendiği müzelerde, ailede günlük hayatı yansıtan nesnelere (kap, kaçak, giyim kuşam, ev malzemeleri gibi) ile nesne çalışma yapılabilir.
		5	<p>5. Yaşanmış olaylardan ve görsel materyallerden yola çıkarak, Millî Mücadele sürecinde yakın çevresini ve Türkiye'yi betimler.</p> <p>6. Millî Mücadele'nin kazanılmasında ve Cumhuriyetin ilânında Atatürk'ün rolünü fark eder.</p>	Kurtuluş Savaşı Müzesi, Anıtkabir Müzesi, Askeri Müzeler, Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı boyunca gezdiği illerdeki Atatürk Müzeleri ve Kurtuluş Savaşı'nın yapıldığı mekânlar (Dumlupınar, Duatepe vb.) da incelemeler yapılabilir.
	5. İyi ki Var	7	<p>1. Çevresindeki teknolojik ürünleri, kullanım alanlarına göre sınıflandırır.</p> <p>2. İnsanın kullandığı belli başlı zaman ölçme araçlarını ve belirleme yöntemlerini tanıyabilir.</p> <p>3. Kullandığı teknolojik ürünlerin zaman içindeki gelişimini kavrar.</p> <p>4. Teknolojik ürünlerin hayatımızda ve çevremizde yaptığı değişiklikleri dikkate alarak geçmişle bugünü karşılaştırır.</p>	Teknolojik ürünlerin sergilendiği kurum, kuruluşlarla kişilerin kurduğu özel müzelerde nesne çalışması yapılabilir.
5	2. Adım Adım Türkiye	3	1. Çevresindeki ve ülkemizin çeşitli yerlerindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları,	Kurtuluş Savaşı Müzesi, Anıtkabir Müzesi, Askeri

			<p>nesneleri ve yapıtları tanır.</p> <p>2. Ülkemizin çeşitli yerlerindeki kültürel özelliklere örnekler verir.</p> <p>3. Ülkemizin çeşitli yerleri ile kendi çevresinin kültürel özelliklerini benzerlikler ve farklılıklar açısından karşılaştırır.</p> <p>4. Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki önemini açıklar.</p> <p>5. Kanıt kullanarak Atatürk inkılablarının öncesi ile sonrasındaki günlük yaşamı karşılaştırır.</p>	<p>Müzeler, Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı boyunca gezdiği illerdeki Atatürk Müzelerine gezi düzenlenebilir.</p>
	5. Gerçekleşen Düşler	6	<p>1. Buluşlarla teknolojik gelişmeleri ilişkilendirir.</p> <p>2. Buluşların ve teknolojik ürünlerin toplum hayatımıza etkilerini tartışır.</p> <p>3. Buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özelliklerinin farkına varır.</p> <p>4. Kanıtlara dayanarak, Atatürk'ün bilim ve teknolojiye verdiği önemi gösterir.</p>	<p>Teknolojik ürünlerin sergilendiği kurum ve kuruluşlarla kişilerin kurduğu özel müzelerle gezi düzenlenebilir.</p>
	7. Bir Ülke, Bir Bayrak	2	<p>5. Ulusal Egemenlik ve bağımsızlık sembollerine değer verir.</p>	<p>TBMM Müzesi incelenebilir.</p>
	8. Hepimizin Dünyası	2	<p>4. Çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras öğelerine örnekler verir.</p>	<p>Sanal ortamda çeşitli ülkelerde bulunan doğal varlıklar ile tarihi eserlerin yer aldığı eski yerleşmeler, milli parklar ve açık hava müzeleri ile nesnelerin yer aldığı arkeoloji, etnografya ve çeşitli ülke müzelerine gezi yapılabilir.</p>
6	2. Yeryüzünde Yaşam	7	<p>6. Örnek incelemeler yoluyla tarih öncesindeki ilk yerleşmelerden günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur.</p>	<p>Arkeoloji müzelerine, arkeolojik buluntuların sergilendiği il müzelerine ve Çatalhöyük, Kültepe, Alişar, Truva, gibi</p>

			7. Anadolu ve Mezopotamya'da yaşamış ilk uygarlıkların yerleşme ve ekonomik faaliyetleri ile sosyal yapıları arasındaki etkileşimi fark eder.	açık hava müzelerine yapılacak sanal ya da gerçek ortamda gezi düzenlenebilir.
	3. İpek Yolunda Türkler	7	2. Orta Asya ilk Türk devletlerinin kültürel özellikleriyle yaşadıkları yerlerin coğrafi özelliklerini ilişkilendirir. 3. Günümüz Türk Silahlı Kuvvetleri'ni ilk Türk devletlerinin ordusu ile ilişkilendirerek, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin önemini ve görevlerini kavrar.	Sanal ortamda Orhun Abideleri ile ilgili inceleme yapılabilir. Askeri müzelere sanal ya da gerçek ortamda inceleme gezisi yapılabilir.
	7. Elektronik Yüzyıl	2	2. Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gelecekteki yaşam üzerine etkilerine ilişkin yaratıcı fikirler ileri sürer.	Teknolojik ürünlerin sergilendiği kurum ve kuruluşlarla kişilerin kurduğu özel müzelerde nesne ve drama çalışması yapılabilir.
7	3. Türk Tarihinde Yolculuk	2	1. Türkiye Selçukluları döneminde Türklerin siyasal mücadeleleri ve kültürel faaliyetlerinin Anadolu'nun Türkleşme sürecine katkılarını değerlendirir.	Anadolu Selçuklu Devleti ile Anadolu'da kurulan ilk Türk beylik ve devletlerinin merkezleri olan şehirlerdeki (Konya, Sivas, Erzurum vb.) şehir müzelerine, Ahlat Açık Hava Müzesine sanal ya da gerçek gezi düzenlenebilir.
		6	3. Osmanlı Devleti'nin fetih ve mücadelelerini, Osmanlı'da ticaretin ve denizlerin önemi açısından değerlendirir.	Deniz müzelerine gerçek veya sanal alanda gezi düzenlenebilir.
		3	6. Osmanlı- Avrupa ilişkileri çerçevesinde kültür, sanat ve estetik anlayışındaki etkileşimi fark eder.	İstanbul'da (Dolmabahçe Sarayı, Beylerbeyi Sarayı, Yıldız Sarayı vb.) ve Anadolu'nun çeşitli şehirlerinde yer alan Osmanlı Devleti'nin son dönemlerine ait kültür öğelerinin sergilendiği Türk ve Avrupa müzeleri incelenebilir.
		2	8. Osmanlı Devleti'nde ıslahat hareketleri sonucu ortaya çıkan kurumlardan hareketle toplumsal	Kurum ve kuruluşlara ait özel müzelere (Tanzimat

			ve ekonomik değişim hakkında çıkarımlarda bulunur.	Müzesi); banka müzeleri, askeri müzeler, eğitim müzelerine gezi düzenlenebilir.
4. Zaman İçinde Bilim	3	1.İlkuygarlıkların bilimsel ve teknolojik gelişmelere katkılarına örnekler verir. 2. İlk yazı örneklerinden yola çıkarak yazının kullanım alanlarını ve bilgi aktarımındaki önemini fark eder.		Türkiye'nin çeşitli illerinde bulunan arkeoloji müzeleri ile Anadolu'daki ilk yazılı tabletlerin bulunduğu Kültepe yerleşimi, Anadolu Medeniyetleri Müzesi sanal ya da gerçek ortamda incelenebilir.
5. Ekonomi ve Sosyal Hayat	6	1. Üretimde ve yönetimde toprağın önemini tarihten örneklerle açıklar. 3. Tarihten ve günümüzden örnekler vererek üretim teknolojisindeki gelişmelerin sosyal ve ekonomik hayata etkilerini değerlendirir.		Türkiye'nin çeşitli illerinde bulunan arkeoloji müzeleri ile Anadolu'daki ilk köy yerleşmesi olan Çatalhöyük'e sanal ya da gerçek alanda gezi düzenlenebilir.
7. Ülkeler Arası Köprüler	6	1. 20. Yüzyılın başında Osmanlı Devleti ve Avrupa ülkelerinin siyasî ve ekonomik yapısıyla I. Dünya Savaşı'nın sebep ve sonuçlarını ilişkilendirir.		Birinci Dünya Savaşında açılan cephelelerin bulunduğu illerdeki müzeler ve tarihi mekânlar (Erzurum Tabyaları, Çanakkale vb.) ve Avrupa'da Birinci Dünya Savaşı ile ilgili müzeler sanal ortamda incelenebilir.
	3	4. Düşünce, sanat ve edebiyat ürünlerinin, doğal varlıkların ve tarihi çevrelerin ortak miras ögesi olarak yaşatılmasında insanlığın sorumluluğunun farkına varır.		İl müzeleri, arkeoloji müzeleri, bilim müzeleri, etnografya müzeleri ve sanat müzelerinde inceleme gezileri yapılabilir.

Müze ile Eğitim için müzelere düzenlenecek gezilerin işlevleri şu şekildedir (MEB, 2005a; MEB, 2005b):

1. Müzeleri, tabiat ve kültür varlıklarını birer uygulama laboratuvarı işlevine dönüştürmek,
2. Eğitim süreci içerisinde öğrenme-öğretme etkinliklerinde çok yönlü ve etkili öğrenme ortamı olarak kullanılmalarını sağlamak,

3. Öğrencilerin; hayatın bir parçası olan tarihi, arkeolojiyi ve kültürü anlamasında ve algılayabilmesinde müzelerdeki, tabiat ve kültür varlıklarındaki nesnelere bir araç olarak yararlanmalarını sağlamak,
4. Sınıf ortamında ortaya çıkarılması daha zor olan bazı yetenek ve becerilerin ortaya çıkarılmasını sağlamak,
5. Öğrencilerin yaşamın içinden nesnelere karşılaşmanın sağladığı olanaklardan yararlanmalarını temin etmek mümkün olacaktır.

Müze düzenlenecek gezinin nasıl yapılması gerektiği konusunda gezi öncesinde, gezi esnasında ve gezi sonrasında nelerin yapılacağı programda öğretmene öneriler başlığı altında şu şekilde sunulmuştur (MEB, 2005a; MEB, 2005b):

Gezi Öncesi;

1. Müzede işlenecek dersinizle ilgili kazanımı ve bu kazanımla birlikte hangi derslerle işbirliği yapılacağını belirleyiniz. Programın kazanım tablosundaki "Açıklamalar" sütununda müze ile ilişkilendirilen açıklamaları inceleyiniz. Bu eşleştirmeler dışında dersin içeriğine ve müze gezisi ile kazandırmayı düşündüğünüz becerileri dikkate alarak yeni eşleştirmeler yapabilirsiniz. Programdaki önerilerin ışığında kazanımlara ilişkin öğrencilerinizden araştırma yapmalarını isteyebilirsiniz. Bazı derslerde ise önceden edinilmiş kazanımları pekiştirmeye ve gerçek yaşamla ilişkilendirmeye yönelik etkinlikler düzenleyebilirsiniz.
2. Müzede gerçekleştirilecek etkinlikte kullanılacak yöntem ve teknikleri belirleyiniz.
3. Okul yöneticilerinizi "müze ile eğitim" etkinliği konusunda bilgilendirerek, yöneticilerin de sizinle birlikte hareket etmelerini sağlayınız.
4. Mümkünse gezi yapılacak yer ile ilgili ön inceleme yapınız. Müzelerdeki görevliler ile iletişim kurunuz. Müze yetkilileri ile görüşerek eğitim çalışmasının amacını ve içeriğini anlatınız. Onlardan da katkı alarak dersinize konu edilebilecek nesnelere belirleyiniz. Varsa öğretim programının kazanım tablolarındaki "Açıklamalar" sütununu da dikkate alarak belirlediğiniz nesnelere ders veya derslerin kazanımları ile ilişkilendiriniz. Daha sonra gezi planı ve çalışma kâğıtları için bir taslak hazırlayınız.
5. Gezinin düzenlenebilmesi için gerekli izinleri alınız. Gidilecek müze için rezervasyon yaptırınız. Hazırladığınız plan dâhilinde en az 2-3 gün önceden bu bilgiyi müze yetkililerine veriniz.
6. "Öğretmen Gezi Kontrol Listesi" oluşturunuz.

Gezi Sırasında;

1. Geziye katılan öğrencileri 10-15 kişilik gruplara ayırınız. Her grup için bir öğretmenin bulunması müzede yapılacak çalışmanın verimliliği açısından önemlidir.
2. Gezi boyunca öğrencilerinizi yalnız bırakmayınız.
3. Öğrencilerinize müzede atölye çalışmaları için ayrılan alanlar dışında nesnelere dokunmamaları; bariyerleri ya da camlı bölmeleri geçmemeleri gerektiğini, müze içinde koşmanın ve bağırmanın uygun olmayacağını hatırlatınız.
4. Müzeyi ziyaret için ayrılan zamanı nasıl kullanacağınızı belirleyiniz.
5. Müze ziyareti sırasında geçen zamanın belli bir dilimini belirle bir nesne inceleme ya da drama çalışmalarına ayırabilirsiniz. Geri kalan zamanda da müzenin diğer bölümlerini geziniz.

Gezi Sonrası;

1. Müze gezisi sonrasında gezi ile ilgili edinilenlerin sınıf veya okul ortamına taşınması "müze ile eğitim" etkinliğinin önemli halkalarından biridir. Müze ziyareti sırasında yapmış olduğunuz etkinliklerden yola çıkarak ilgili kazanımlara yönelik sınıf içi metin yazma, resimleme, sunu hazırlama, drama vb. etkinlikler düzenleyebilirsiniz.
2. Müzeden alınan ya da müzede oluşturulan materyallerle okul sergileri düzenleyebilirsiniz.
3. Müze gezisi sırasında ve sonrası etkinlikler sonucunda elde edilen ürünler, eserler hakkında okul gazetesinde varsa okulun internet sitesinde bilgi verebilirsiniz
4. Her öğrencinin çıkarımlarının yer aldığı ve kendilerinin düzenlediği broşürlerle okul içerisinde gezi ve gözlem köşesi oluşturabilirsiniz.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evren – örneklem, ölçme aracı, veri toplama süreci ve verilerin çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel analizler hakkında bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, sosyal bilgiler öğretmenlerinin müzede ders işleme düzeylerini ve müzeye gezi düzenleme aşamasında karşılaştıkları sorunları araştıran nicel bir araştırmadır. Nicel araştırmalar, değişkenler arasındaki ilişkinin genellikle ölçme araçlarıyla test edilmesini ve böylece sayısal verilerin istatistiksel işlemler kullanılarak analiz edilmesini sağlar (Creswell, 2013, s. 4).

Araştırmada, tarama (survey) modeli türlerinden genel tarama modeli kullanılmıştır. Genel tarama modeli, birçok elemandan oluşan bir evrende, evrenle ilgili genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümünden ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılacak tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2014, s. 79).

Evren ve Örneklem

Evren, araştırmayla ilgili bilgi toplamak amacıyla üzerinde gözlem yapılan birimlerdir ya da bilgi kaynaklarıdır (Güven, 2001, s.30). Bizim araştırmamızın evrenini, 2014-2015 eğitim öğretim yılında Tokat merkez ilçeye bağlı 46 merkez ve köy ortaokulunda görev yapmakta olan sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Evrene ait öğretmen sayıları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2. Evrende yer alan öğretmen sayıları

Öğretmen Sayısı	<i>f</i>	%
Kadın	28	29,8
Erkek	66	70,2
Toplam	94	100

Evrende yer alan öğretmenlerin %29'8'ini kadın; %70,2'sini ise erkek öğretmenler oluşturmaktadır. Hem zaman hem de ekonomik nedenlerden dolayı evrenin tamamına ulaşmak yerine, araştırmanın seyrini değiştirmeyecek şekilde araştırmaya katılan öğretmenler basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Basit tesadüfi örnekleme, evrende yer alan tüm elemanların seçilme şansının birbirlerine eşit olduğu örnekleme türüdür (Karasar, 2014, s. 113). Bu doğrultuda oluşturulan örneklem grubuna ait öğretmen sayıları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3. Örnekleme de yer alan öğretmen sayıları

Öğretmen Sayısı	<i>f</i>	%
Kadın	19	34,5
Erkek	36	65,5
Toplam	55	100

Araştırmanın örneklem grubu, 28 farklı okulda görev yapmakta olan 55 sosyal bilgiler öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırma kapsamında ulaşılan okulların ise 19 tanesi Tokat merkez ilçede, 9 tanesi merkeze bağlı köylerde yer alan ortaokullardır. Kadın ve erkek öğretmenlerin örneklem içindeki yüzdelik oranlarının, evrenin yüzdelik oranlarına yakın olduğu görülmektedir.

Ölçme Araçları

Bu araştırmada, sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders işlemek için müzeye gezi düzenleme düzeylerini ve müzeye gezi düzenleme aşamasında karşılaştıkları çeşitli sorunlara yönelik değerlendirmelerini belirlemek amacıyla veri toplama araçlarından anket kullanılmıştır. Anket, özellikle nicel araştırmalarda bilgi toplamak ve derlemek için, katılımcıların kendileri ve/veya başka olaylar hakkındaki soruları yazılı ya da sözlü biçimde cevaplamaya dayalı olarak uygulanan veri toplama tekniğidir (Çakır, 2009, s. 24).

Yukarıda bahsi geçen konuları araştırmaya yönelik olarak hazırlanan anket için alanında yetkin olan kişilerden uzman görüşü alınmıştır. Uzman görüşleri dikkate alınarak ankette gerekli düzeltme ve düzenlemeler yapıldıktan sonra araştırmaya katılan öğretmenlere sunulmuştur.

Anket üç bölümden oluşmaktadır. Anketin birinci bölümü araştırmaya katılan tüm öğretmenlerin bazı demografik özelliklerini (Cinsiyet, yaş, eğitim durumu, mezun olunan fakülte, mezun olunan bölüm, kıdem, görev yapılan okul, okulun sosyo-ekonomik durumu) belirlemeye ilişkin sorulardan oluşmaktadır. Anketin ikinci kısmı sadece müzeye gezi düzenleyen öğretmenlerin müzeye ne sıklıkla gezi düzenledikleri, müzede sosyal bilgiler ders konularından hangilerini işledikleri gibi sorularla onların müzeyi kullanım düzeylerini belirlemeye yöneliktir. Anketin üçüncü ve son bölümünde öğretmenlerin müzeye gezi düzenleme aşamasında karşılaştıkları sorunlara ilgili 15 maddelik 5'li likert tipi ölçek yer almaktadır.

Veri Toplama Süreci

Araştırma kapsamında hazırlanmış olan anket, 2014-2015 eğitim öğretim yılının ikinci yarısında Tokat merkez ilçede ve merkeze bağlı köy okullarında görev yapan 55 sosyal bilgiler öğretmenine 13-24 Nisan tarihleri arasında uygulanmıştır.

Anketler, merkezdeki ortaokullarda görev yapan 44 sosyal bilgiler öğretmeni ile bireysel olarak gerçekleştirilmiştir. Merkeze bağlı köy ortaokullarında görev yapan 11 öğretmene ise anketler, kapalı zarf şeklinde gönderilmiş ve öğretmenler anketleri aynı şekilde tarafımıza ulaştırmışlardır.

Anketin doldurulma süresi, müzeye hiç gezi düzenlememiş öğretmenler için yaklaşık 10-15 dakika; müzeye gezi düzenlemiş öğretmenler için ise yaklaşık 15-20 dakika sürmüştür. Ankete katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinden bilgilendirilmiş onam formu alınmamıştır.

Verilerin Çözümlemesi

Uygulanan anketlerden elde edilen nicel verilerin analizinde IBM SPSS Statistics 22 programı kullanılmıştır. Ankette yer alan her bir veri kodlanarak programa girilmiştir. Anketin ilk bölümü olan demografik özelliklere ait bilgilerin sadece frekans (f) ve yüzdeleri (%) alınarak tablolar halinde araştırmanın bulgular kısmında sunulmuştur.

Anketin ikinci bölümü olan müzeye gezi düzenleyen öğretmenlerin müzeyi kullanım düzeylerinde, ilgili olan sayısal yerlerin frekans ve yüzde dağılımları tablo

haline getirilerek sunulmuştur. Diğer kısımlar ise Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ile ilişiği kurularak verilmiştir.

Müzeye gezi düzenleyen ve düzenlemeyen öğretmenlerin demografik özelliklerde verilen değişkenlere göre aralarında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığı istatistiksel işlemler yapılarak analiz edilmiştir. İşlem sonuçlarının anlamlılık düzeyi, 0.05 olarak değerlendirilmiştir ($p=0.05$). İkili olarak gruplandırılan değişkenlere parametrik olmayan testlerden Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Mann-Whitney U Testi, az denekli deneysel araştırmalarda iki ilişkisiz örneklemden elde edilen puanların ilgili değişkene göre birbirlerinden anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini test eder (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008, s. 155). Üçlü olarak gruplandırılan değişkenlere parametrik olmayan testlerden Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır. Kruskal Wallis H testi, az sayıda denekten oluşan iki ya da daha çok örneklem ortalamasından elde edilen puanların belirtilen değişkene göre anlamlı olarak farklılık göstermediğini test etmek için kullanılır (Büyüköztürk ve diğerleri 2008, s. 158).

Anketin üçüncü bölümünde öğretmenlerin müzeye gezi düzenleme aşamasında karşılaştıkları sorunlara yönelik 15 maddelik 5’li likert tipi ölçek yer almaktadır. Likert puanları; 1 “Kesinlikle katılmıyorum”, 2 “Katılmıyorum”, 3 “Kararsızım”, 4 “Katılıyorum”, 5 “Kesinlikle katılıyorum” şeklindedir. Sorunlara yönelik öğretmen görüşlerinin toplam dağılımı önce frekans ve yüzdeler halinde sonra betimsel veriler olarak tablo halinde sunulmuştur.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde ilk olarak ankete katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin demografik özelliklerine ait bilgiler verilecektir. Daha sonra araştırmanın alt problemlerine ait bulgular tablolar halinde sunulacaktır.

Ankete katılan öğretmenlerin demografik özelliklerine ait bilgiler

Aşağıda, ankete katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin demografik özelliklerine ait bilgiler sekiz değişkene bağlı olarak tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 4. Cinsiyete göre dağılım

Cinsiyet	<i>f</i>	%
Kadın	19	34,5
Erkek	36	65,5
Toplam	55	100

Ankete katılan öğretmenlerin cinsiyetlerine göre olan dağılımına bakıldığında çoğunluğu erkek öğretmenlerin oluşturduğu görülmektedir. 55 öğretmenden %34,5'i kadın, %65,5'i ise erkek öğretmendir.

Tablo 5. Yaş gruplarına göre dağılım

Yaş Grubu	<i>f</i>	%
20-29	4	7,3
30-39	30	54,5
40 ve üzeri	21	38,2
Toplam	55	100

Katılımcıların yaş aralıklarına göre olan dağılımında çoğunluğu %54,5 ile 30-39 yaş arasındaki grup oluşturmaktadır. Daha sonra sırasıyla %38,2 ile 40 yaş ve üzeri grup ve %7,3 ile 20-29 yaş arası grup gelmektedir.

Tablo 6. Eğitim durumuna göre dağılım

Eğitim Durumu	<i>f</i>	%
Lisans	48	87.3
Lisansüstü	7	12.7
Toplam	55	100

55 sosyal bilgiler öğretmeni içerisinde %87,3'ü lisans mezunu olduğunu ifade ederken %12,7'si lisansüstü eğitim mezunu olduğunu ifade etmiştir. Lisansüstü eğitim mezunu olan öğretmenlerin tamamı yüksek lisans mezunu olduğunu belirtmiştir.

Tablo 7. Mezun olunan fakülteye göre dağılım

Fakülte	<i>f</i>	%
Eğitim	46	83.6
Diğer	9	16.4
Toplam	55	100

Ankete katılan 55 sosyal bilgiler öğretmenin %83,6'sı eğitim fakültesi mezunuyken, %16,4'ü başka fakültelerden mezun olmuştur. Başka fakültelerden mezun olan 9 öğretmenden 8'i fen-edebiyat fakültesi; 1'i ise eğitim enstitüsü mezunu olduğunu belirtmiştir.

Tablo 8. Mezun olunan bölüme göre dağılım

Bölüm	<i>f</i>	%
Sosyal Bilgiler	25	45.5
Diğer	30	54.5
Toplam	55	100

Ankete katılan öğretmenlerin %45,5'ini sosyal bilgiler öğretmenliği mezunu olanlar oluştururken, yarıdan fazlasını (%54,5) diğer bölümlerden mezun olan öğretmenler oluşturmaktadır. Diğer bölümden mezun olan 30 öğretmenin %66,7'si (20 kişi) tarih; %26,7'si (8 kişi) coğrafya ve %6,7'si (2 kişi) sınıf öğretmenliği bölümleri mezunudur.

Tablo 9. Görev yılı (Kıdem) gruplarına göre dağılım

Görev Yılı	<i>f</i>	%
0-9	13	23.6
10-19	27	49.1
20 ve üzeri	15	27.3
Toplam	55	100

Ankete katılan öğretmenlerin öğretmenlik mesleğinde geçirdikleri süre ile ilgili dağılım tabloda gruplar halinde ifade edilmiştir. Öğretmenlerin %23,6'sı 0-9 yıl arası görev yapmaktayken, %49,1'i 10-19 yıl arası ve %27,3'ü 20 yıl veya daha fazla bir süredir görev yapmaktadır.

Tablo 10. Görev yapılan okulun konumuna göre dağılım

Okul Yeri	<i>f</i>	%
Merkez	44	80
Köy	11	20
Toplam	55	100

Ankete katılan öğretmenlerin %80'ini şehir merkezinde yer alan okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri oluştururken, %20'sini köy okullarında görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır.

Tablo 11. Görev yapılan okulun sosyo-ekonomik durumuna göre dağılım

Sosyo-Ekonomik Durum	<i>f</i>	%
İyi	8	14.5
Orta	34	61.8
Kötü	13	23.6
Toplam	55	100

Katılımcılardan, görev yaptıkları okulun sosyo-ekonomik durumunun hangi düzeyde olduğunu kendilerince değerlendirmeleri istenmiştir. Verilen cevaplara göre öğretmenlerin %14,5'i görev yaptığı okulun sosyo-ekonomik durumunun iyi olduğunu belirtirken, %61,8'i orta ve %23,6'sı da kötü olduğunu ifade etmiştir.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi kapsamında ankete katılan öğretmenlere anketin birinci bölümünden sonra ilk olarak ders işlemek için müzeye gidip gitmedikleri sorulmuştur ve sadece müzede ders işlediğini belirten öğretmenlerin anketin ikinci kısmını doldurmaları istenmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin müzeye gitme durumları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 12. Öğretmenlerin müzede ders işleme durumlarına göre dağılım

Müzede Ders İşleme Durumu	<i>f</i>	%
Evet, müzede ders işliyorum	34	61.8
Hayır, müzede ders işleminiyorum	21	38.2
Toplam	55	100

Tablo 12’de görüldüğü üzere 55 öğretmenin %61,8’i ders işlemek için müzeye gezi düzenlediğini, %38’2’si ise böyle bir etkinlik gerçekleştirmediğini belirtmiştir. Tablodan da anlaşılacağı üzere araştırmaya katılan öğretmenlerin üçte ikisi müzeye giderken, üçte biri gitmemektedir.

Araştırma kapsamında incelenecek olan bundan sonraki ikinci alt problem sadece müzeye gezi düzenleyen 34 öğretmenin anketin ikinci bölümünde cevapladığı sorulara yönelik değerlendirmeleri yansıtmaktadır.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi kapsamında, anketin ikinci bölümünde yer alan altı soruyla sadece müzeye gezi düzenleyen öğretmenlerin müzeyi kullanım düzeylerine cevap aranmıştır. Bu doğrultuda ilk olarak müzeye gezi düzenleyen öğretmenlerin, sosyal bilgiler dersine girdiği sınıflarla ders işlemek için yılda kaç kez müzeye gittiği incelenmiştir. 34 öğretmenin tamamı da tek bir sınıfın veya tüm sınıfların dersine girmedikleri için bu soruya yönelik cevaplar gruplandırılarak Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13. Sosyal bilgiler dersine giren öğretmenlerin müzeye gitme sayıları

Sınıflar	Derse Giren Öğretmen Sayısı	Müzeye Gezi Düzenleme Sayısı		
		5.Sınıf	6.Sınıf	7.Sınıf
5	2	1	-	-
6	2	-	1	-
7	4	-	-	1
5 ve 6	5	1-2	1-2	-
6 ve 7	3	-	0-1	0-1
5, 6 ve 7	18	0-1-2	0-1-2	0-1-2

Yukarıdaki tabloda ilk sütunda müzeye gidilen sınıf düzeyleri, orta sütunda o sınıflarla müzeye giden öğretmen sayıları ve son sütunda da sınıflarla müzeye yapılan gezilerin sayısı yer almaktadır. Son sütundaki müzeye gezi düzenleme sayıları altında yer alan sayılar, öğretmenler tarafından müzeye yapılan gezilerin asgari ve azami değerlerini yansıtmaktadır. Tabloda da görüldüğü üzere sadece 5. sınıfların dersine giren 2 öğretmen; sadece 6. sınıfların dersine giren 2 öğretmen ve sadece 7. sınıfların dersine giren 4 öğretmen müzeye yılda bir kez gezi düzenlemektedir. Sadece 5 ve 6. sınıfların dersine giren 5 öğretmenden 4'ü her iki sınıfla müzeye yılda bir kez gezi düzenlemektedir, 1 öğretmen ise her iki sınıfla müzeye yılda iki kez gezi düzenlemektedir. Sadece 6 ve 7. sınıfların dersine giren 3 öğretmenden 2'si her iki sınıfla müzeye yılda bir kez gezi düzenlemektedir, 1 öğretmen ise sadece 7. sınıflarla yılda bir kez müzeye gezi düzenlemektedir. Son olarak ise tüm sınıfların dersine giren 18 öğretmen vardır. 18 öğretmenden 5'i tüm sınıflarla müzeye yılda bir kez, 1 öğretmen tüm sınıflarla yılda iki kez, 4 öğretmen sadece 5 ve 6. sınıflarla yılda bir kez, 1 öğretmen sadece 5 ve 7. sınıflarla yılda bir kez, 1 öğretmen sadece 6 ve 7. sınıflarla yılda bir kez, 1 öğretmen sadece 5. sınıflarla yılda bir kez, 3 öğretmen sadece 6. sınıflarla yılda bir kez ve 2 öğretmende sadece 7. sınıflarla müzeye yılda bir kez gezi düzenlemektedir.

Öğretmenlere daha sonra anketin ikinci bölümünün ikinci sorusunda müzede bugüne dek, sosyal bilgiler ders konularından hangilerini işledikleri sorulmuştur. Bu soruya verilen cevapların dağılımı Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14. Müzede hangi konuları işliyorsunuz sorusuna ilişkin cevapların dağılımı

Cevaplar	Öğretmen Sayısı	
	<i>f</i>	%
Müzede işlediği konuları yazanlar	23	67.6
Herhangi bir konu işlemeyip, genel kültür amaçlı gittiğini belirtenler	5	14.7
Cevapsız	6	17.6
Toplam	34	100

Müzede hangi konuları işliyorsunuz sorusuna öğretmenlerin %67,6'sı işlediği konuyu yazarken, %14,7'si herhangi bir konu işlemekten ziyade gezi amaçlı gittiğini ve genelde bunu ikinci dönemin sonuna doğru veya müzeler haftasında yaptığını ifade etmiştir. Ders işlemek için müzeye gezi düzenleyen öğretmenlerin ise %17,6'sı bu kısmı cevapsız bırakmıştır. Müzede işlediği ders konularını yazan öğretmenlerin, işlediği konulara ait kazanımlar aşağıdaki Tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 15. Öğretmenlerin müzede işlediği sosyal bilgiler ders konularına ait kazanımlar

Sınıf	Ünite	Kazanım	Öğretmen Sayısı
5	2	1. Çevresindeki ve ülkemizin çeşitli yerlerindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesnelere ve yapıtları tanır. 2. Ülkemizin çeşitli yerlerindeki kültürel özelliklere örnekler verir. 3. Ülkemizin çeşitli yerleri ile kendi çevresinin kültürel özelliklerini benzerlikler ve farklılıklar açısından karşılaştırır. 4. Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki önemini açıklar. 5. Kanıt kullanarak Atatürk inkılâplarının öncesi ile sonrasındaki günlük yaşamı karşılaştırır.	10
5	5	1. Buluşlarla teknolojik gelişmeleri ilişkilendirir. 2. Buluşların ve teknolojik ürünlerin toplum hayatımıza etkilerini tartışır. 3. Buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özelliklerinin farkına varır. 4. Kanıtlara dayanarak, Atatürk'ün bilim ve teknolojiye verdiği önemi gösterir.	1

5	8	4. Çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras öğelerine örnekler verir.	1
6	2	6. Örnek incelemeler yoluyla tarih öncesindeki ilk yerleşmelerden günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur.	17
		7. Anadolu ve Mezopotamya'da yaşamış ilk uygarlıkların yerleşme ve ekonomik faaliyetleri ile sosyal yapıları arasındaki etkileşimi fark eder.	
6	3	2. Destan, yazıt ve diğer belgelerden yararlanarak, Orta Asya ilk Türk devletlerinin siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.	4
		3. Günümüz Türk Silahlı Kuvvetleri'ni ilk Türk devletlerinin ordusu ile ilişkilendirerek, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin önemini ve görevlerini kavrar.	
7	3	1. Türkiye Selçukluları döneminde Türklerin siyasal mücadeleleri ve kültürel faaliyetlerinin Anadolu'nun Türkleşme sürecine katkılarını değerlendirir.	9
		3. Osmanlı Devleti'nin fetih ve mücadelelerini, Osmanlı'da ticaretin ve denizlerin önemi açısından değerlendirir.	
		6. Osmanlı- Avrupa ilişkileri çerçevesinde kültür, sanat ve estetik anlayışındaki etkileşimi fark eder.	
		8. Osmanlı Devleti'nde ıslahat hareketleri sonucu ortaya çıkan kurumlardan hareketle toplumsal ve ekonomik değişim hakkında çıkarımlarda bulunur.	
7	4	1. İlk uygarlıkların bilimsel ve teknolojik gelişmelere katkılarına örnekler verir.	1
		2. İlk yazı örneklerinden yola çıkarak yazının kullanım alanlarını ve bilgi aktarımındaki önemini fark eder.	
7	7	1. 20. Yüzyılın başında Osmanlı Devleti ve Avrupa ülkelerinin siyasî ve ekonomik yapısıyla I. Dünya Savaşı'nın sebep ve sonuçlarını ilişkilendirir.	2
		4. Düşünce, sanat ve edebiyat ürünlerinin, doğal varlıkların ve tarihi çevrelerin ortak miras ögesi olarak yaşatılmasında insanlığın sorumluluğunun farkına varır.	

Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda "Müze ile Eğitim" başlığı altında verilen kazanımlarla, öğretmenlerin müzede işledikleri konuların ilişkisi kurularak, bu konulara ait kazanımlar Tablo 15'te verilmiştir. Tabloda da görüldüğü gibi müzede en fazla

işlenen konuya ait kazanımlar 17 öğretmenin işlediği, 6. sınıfın ikinci ünitesine ait olan kazanımlar; 10 öğretmenin işlediği, 5. sınıfın ikinci ünitesine ait olan kazanımlar ve 9 öğretmenin işlediği, 7. sınıfın üçüncü ünitesine ait olan kazanımlardır. En az işlenen konuya ait kazanımlar ise 5. sınıfın beşinci ünitesine; 5. sınıfın sekizinci ünitesine ve 7. sınıfın dördüncü ünitesine ait olan kazanımlardır.

Müzeye gezi düzenleyen öğretmenlerden anketin ikinci bölümünün üçüncü sorusunda, Tokat merkezde yer alan ve bizim onlara sunduğumuz müzeler içinden en çok tercih ettiğinden etmediğine doğru sıralama yapması istenmiştir. 34 öğretmenden %61,8'i (21 kişi) tüm müzeleri tercih sırasına göre işaretlemiştir. Öğretmenlerin %17,6'sı (6 kişi) sadece iki müzeyi, %14,7'si (5 kişi) sadece en çok tercih ettiği müzeyi işaretlerken, %5,9'u (2 kişi) ise bu kısmı cevaplamamıştır. Müzelerin tercihlerine ilişkin bilgiler Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16. Müzelerin tercih edilme düzeyine göre dağılım

Tercih Sırası	Arkeoloji ve Etnografya Müzesi		Atatürk Evi		Latifoğlu Konağı		Mevlevihane Vakıf Müzesi	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
1. Tercih	24	70.6	4	11.8	1	2.9	1	2.9
2. Tercih	1	2.9	11	32.4	2	5.9	9	26.5
3. Tercih	2	5.9	4	11.8	3	8.8	5	14.7
4. Tercih	0	0	4	11.8	8	23.5	8	23.5
Cevapsız	7	20.6	11	32.4	20	58.8	11	32.4
Toplam	34	100	34	100	34	100	34	100

Öğretmenlerin %70,6'sı ilk tercihi olarak en çok Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'ni işaretlemiştir ve hiçbiri bu müzeyi son tercih olarak göstermemiştir. İlk tercih olarak en az işaretlenen Latifoğlu Konağı ve Mevlevihane Vakıf Müzesi'nin oranı ise %2,9'dur. Atatürk Evi ise %32,4 ile en çok tercih edilen ikinci müzedir. En çok tercih edilen üçüncü müze ise %14,7 ile Mevlevihane Vakıf Müzesi'dir. En az tercih edilen müzeler ise %23,5 ile Latifoğlu Konağı ve Mevlevihane Vakıf Müzesi'dir.

Müzeye gezi düzenleyen öğretmenlere anketin ikinci bölümünün dördüncü sorusunda, müzeye yaptıkları bu gezileri yeterli bulup bulmadıkları sorulmuştur. Verilen cevaplar aşağıdaki Tablo 17'de sunulmuştur.

Tablo 17. Öğretmenlerin müzeye düzenledikleri gezilerin yeterliliğine ilişkin görüşleri

Cevaplar	Öğretmen Sayısı	
	<i>f</i>	%
Evet, yeterli buluyorum	9	26.5
Hayır, yeterli bulmuyorum.	25	73.5
Toplam	34	100

Müzeye yapılan gezilerin yeterli olup olmadığı ile ilgili cevaplar Tablo 17’de verilmiştir. 34 öğretmenin %26,5’i müzeye düzenlediği gezileri yeterli olarak görürken; %73,5’i yetersiz olarak görmektedir.

Müzeye gezi düzenleyen öğretmenlere anketin ikinci bölümünün beşinci sorusunda her yıl aynı şekilde müzeye gidip gitmedikleri sorulmuştur. Verilen cevaplar aşağıdaki Tablo 18’de sunulmuştur.

Tablo 18. Öğretmenlerin müzeye düzenledikleri gezilerin devamlılığı

Cevaplar	Öğretmen Sayısı	
	<i>f</i>	%
Evet, her yıl düzenli olarak müzeye gezi düzenliyorum.	6	17.6
Hayır, her yıl düzenli olarak müzeye gezi düzenlemiyorum.	17	50
Cevapsız	11	32.4
Toplam	34	100

Müzeye gezi düzenleyen 34 öğretmenin sadece %17,6’sı her yıl düzenli olarak müzeye gittiğini, %50’si düzenli olarak gitmediğini ifade etmiştir. Öğretmenlerin %32,4’ü ise bu soruyu cevapsız bırakmıştır.

İkinci alt problemi kapsamında son olarak anketin ikinci bölümünün altıncı sorusunda müzeye giden öğretmenlere, sosyal bilgiler dersini işlemek için en son ne zaman müzeye gittikleri sorulmuştur. Bu geziyi ne zaman yaptıklarına ek olarak, hangi sınıfla, hangi müzeye yaptıkları ve hangi konuyu işlediklerini de belirtmeleri istenmiştir.

34 öğretmenden % 58,8’i (20 kişi) müzeye en son yaptıkları gezi ile ilgili istenen bilgilerin tamamını eksiksiz cevaplarırken, %41,2’si (14 kişi) ise bu kısımdaki bilgilere cevap vermemiştir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi kapsamında sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Müze ile Eğitim” ile ilgili kazanımları müzede uygulama düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşma gösterip göstermediği incelenmiştir. Müzeye gezi düzenleyen ve düzenlemeyen öğretmenlerin cinsiyet gruplarına göre dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 19. Müzeye gezi düzenleme durumunun cinsiyete göre dağılımı

Müzeye gezi düzenleme durumu	Kadın		Erkek	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Gezi düzenleyen öğretmenler	13	68.4	21	58.3
Gezi düzenlemeyen öğretmenler	6	31.6	15	41.7
Toplam	19	100	36	100

Tablo 19’da görüldüğü üzere kadın öğretmenlerin yaklaşık üçte birlik kısmı; erkek öğretmenlerin ise %41,7’si müzeye gezi düzenlememektedir. Müzeye gezi düzenleme durumu ile cinsiyet grupları arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını gösteren ilişki Tablo 20’de sunulmuştur.

Tablo 20. Müzeye gezi düzenleme durumunun cinsiyete göre değişimi

Cinsiyet	<i>n</i>	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	<i>p</i>
Kadın	19	29.82	566.50	307.500	0.468
Erkek	36	27.04	973.50		

Müzeye gezi düzenleme durumu ile cinsiyet grupları arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için parametrik olmayan testlerden Mann-Whitney U Testi yapılmıştır. Buna göre, kadın öğretmenler ile erkek öğretmenlerin müzeye gezi düzenleme durumları arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır ($p>0.05$). Bu sonuç, kadın ve erkek öğretmenlerinin müzeye gezi düzenlemelerinde cinsiyet faktörünün önemli olmadığını göstermektedir. Ancak sıra ortalamalarına bakıldığında kadın öğretmenlerin (29,82), erkek öğretmenlere (27,04) göre müzeye daha fazla gezi düzenledikleri görülmektedir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi kapsamında sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Müze ile Eğitim” ile ilgili kazanımları müzede uygulama düzeylerinin yaş değişkenine göre farklılaşma gösterip göstermediği incelenmiştir. Müzeye gezi düzenleyen ve düzenlemeyen öğretmenlerin yaş gruplarına göre dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 21. Müzeye gezi düzenleme durumunun yaş gruplarına göre dağılımı

Müzeye gezi düzenleme durumu	20-29 yaş		30-39 yaş		40 ve üzeri yaş	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Gezi düzenleyen öğretmenler	2	50	16	53.3	16	76.2
Gezi düzenlemeyen öğretmenler	2	50	14	46.7	5	23.8
Toplam	4	100	30	100	21	100

Tabloda görüldüğü üzere 20-29 yaşları arasındaki öğretmenlerin müzeye gezi düzenleme durumları yarı yarıyadır. Aynı şekilde 30-39 yaş arasındaki öğretmenlerinde yaklaşık yarısı (%46,3) müzeye gezi düzenlememektedir. 40 ve üzeri yaşa sahip olan öğretmenlerin ise yaklaşık dörtte birlik kısmı (%23,8) müzeye gezi düzenlememektedir. Müzeye gezi düzenleme durumu ile yaş grupları arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını gösteren ilişki aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 22. Müzeye gezi düzenleme durumunun yaş gruplarına göre değişimi

Yaş Grupları	<i>n</i>	Sıra Ortalaması	<i>sd</i>	X^2	<i>p</i>
20-29 yaş	4	24.75			
30-39 yaş	30	25.67	2	2.93	0.23
40 ve üzeri yaş	21	31.95			

Müzeye gezi düzenleme durumu ile yaş grupları arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için parametrik olmayan testlerden Kruskal Wallis H Testi yapılmıştır. Buna göre, müzeye gezi düzenleme durumu ile yaş grupları arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır ($p>0.05$). Bu noktadan hareketle yaş gruplarının müzeye gezi düzenlemede belirleyici bir unsur olmadığı görülmektedir. Sıra ortalamalarına bakıldığında 40 ve üzeri yaş grubundaki öğretmenlerin (31,95) ders

işlemek için müzeyi kullanım oranı hem 30-39 yaş grubundaki öğretmenlerden (25,67) hem de 20-29 yaş grubundaki öğretmenlerden (24,75) daha fazladır.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi kapsamında sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Müze ile Eğitim” ile ilgili kazanımları müzede uygulama düzeylerinin eğitim durumu değişkenine göre farklılaşma gösterip göstermediği incelenmiştir. Müzeye gezi düzenleyen ve düzenlemeyen öğretmenlerin eğitim durumlarına göre dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 23. Müzeye gezi düzenleme durumunun eğitim durumlarına göre dağılımı

Müzeye gezi düzenleme durumu	Lisans		Lisansüstü	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Gezi düzenleyen öğretmenler	31	64.6	3	42.9
Gezi düzenlemeyen öğretmenler	17	35.4	4	57.1
Toplam	48	100	7	100

Tablo 23’te verilen bilgilere göre lisans eğitimi mezunu öğretmenlerin %35,4’ü; lisansüstü eğitim mezunu öğretmenlerin ise yarıdan fazlası müzeye gezi düzenlememektedir. Müzeye gezi düzenleme durumu ile eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını gösteren ilişki Tablo 24’te sunulmuştur.

Tablo 24. Müzeye gezi düzenleme durumunun eğitim durumuna göre değişimi

Eğitim Durumu	<i>n</i>	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	<i>p</i>
Lisans	48	28.76	1380.50	131.500	0.273
Lisansüstü	7	22.79	159.50		

Müzeye gezi düzenleme durumu ile eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için parametrik olmayan testlerden Mann-Whitney U Testi yapılmıştır. Buna göre, lisans eğitimi mezunu öğretmenler ile lisansüstü eğitim mezunu öğretmenlerin müzeye gezi düzenleme durumları arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır ($p>0.05$). Bu sonuca göre, eğitim durumunun farklılık göstermesi müzeye gezi düzenlemek için belirleyici bir unsur değildir. Sıra ortalamalarına bakıldığı zaman ise, lisans eğitimi mezunu öğretmenlerin (28,76),

lisansüstü eğitimi mezunu öğretmenlere (22,92) göre müzeyi kullanma oranları daha yüksektir.

Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt problemi kapsamında sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Müze ile Eğitim” ile ilgili kazanımları müzede uygulama düzeylerinin mezun olunan fakülte değişkenine göre farklılaşma gösterip göstermediği incelenmiştir. Müzeye gezi düzenleyen ve düzenlemeyen öğretmenlerin mezun olunan fakültelere göre dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 25. Müzeye gezi düzenleme durumunun mezun olunan fakültelere göre dağılımı

Müzeye gezi düzenleme durumu	Eğitim Fakültesi		Diğer	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Gezi düzenleyen öğretmenler	25	54.3	9	100
Gezi düzenlemeyen öğretmenler	21	45.7	0	0
Toplam	46	100	9	100

Eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenlerin %54,3’ü müzeye gezi düzenlerken; diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin tamamı müzeye gezi düzenlemektedir. Müzeye gezi düzenleme durumu ile mezun olunan fakülte arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını gösteren ilişki aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 26. Müzeye gezi düzenleme durumunun mezun olunan fakülteye göre değişimi

Mezun Olunan Fakülte	<i>n</i>	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	<i>p</i>
Eğitim Fakültesi	46	25.95	1193.50	112.500	0.011
Diğer Fakülteler	9	38.50	346.50		

Müzeye gezi düzenleme durumu ile mezun olunan fakülte arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için Mann-Whitney U Testi yapılmıştır. Çıkan sonuçlara göre, eğitim fakültesi mezunu öğretmenler ile diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin müzeye gezi düzenleme durumları arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur ($p < 0.05$). Yani, mezun olunan fakülte ders işlemek için müzeyi kullanımda etkileyici bir faktördür. Sıra ortalamalarında da anlaşılacağı üzere diğer fakültelerden

mezun olan öğretmenlerin (38,50), eğitim fakültesinden mezunu öğretmenlere (25,95) nazaran müzeye gezi düzenleme oranları daha yüksektir.

Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın yedinci alt problemi kapsamında sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Müze ile Eğitim” ile ilgili kazanımları müzede uygulama düzeylerinin mezun olunan bölüm değişkenine göre farklılaşma gösterip göstermediği incelenmiştir. Müzeye gezi düzenleyen ve düzenlemeyen öğretmenlerin mezun olunan bölümlere göre dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 27. Müzeye gezi düzenleme durumunun mezun olunan bölümlere göre dağılımı

Müzeye gezi düzenleme durumu	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği		Diğer	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Gezi düzenleyen öğretmenler	14	56	20	66.7
Gezi düzenlemeyen öğretmenler	11	44	10	33.3
Toplam	25	100	30	100

Sosyal bilgiler öğretmenliği mezunu olan öğretmenlerin %44’ü müzeye gezi düzenlememektedir. Diğer bölümlerden mezun olan öğretmenlerin ise %33,3’ü müzeye gezi düzenlememektedir. Müzeye gezi düzenleme durumu ile mezun olunan bölüm arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını gösteren ilişki Tablo 28’de sunulmuştur.

Tablo 28. Müzeye gezi düzenleme durumunun mezun olunan bölüme göre değişimi

Mezun Olunan Bölüm	<i>n</i>	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	<i>p</i>
Sosyal Bilgiler Öğr.	25	26.40	660	335	0.422
Diğer Bölümler	30	29.33	880		

Müzeye gezi düzenleme durumu ile mezun olunan bölüm arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için parametrik olmayan testlerden Mann-Whitney U Testi yapılmıştır. Çıkan sonuca göre, sosyal bilgiler öğretmenliği mezunu öğretmenler ile diğer bölümlerden mezun olmuş olan öğretmenlerin müzeye gezi düzenleme durumları arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır ($p>0.05$). Buna göre, öğretmenlerin mezun oldukları bölümler, onların ders işlemek için müzeyi tercih

etmelerinde etkili değildir. Sıra ortalamalarına bakıldığında ise, diğer bölümlerden mezun olan öğretmenlerin (29,33), sosyal bilgiler öğretmenliği mezunu öğretmenlere (26,40) göre müzeye gezi düzenleme durumları daha yüksektir.

Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın sekizinci alt problemi kapsamında sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Müze ile Eğitim” ile ilgili kazanımları müzede uygulama düzeylerinin kıdem değişkenine göre farklılaşma gösterip göstermediği incelenmiştir. Müzeye gezi düzenleyen ve düzenlemeyen öğretmenlerin kıdem gruplarına göre dağılımı Tablo 29’da verilmiştir.

Tablo 29. Müzeye gezi düzenleme durumunun kıdem gruplarına göre dağılımı

Müzeye gezi düzenleme durumu	0-9 yıl		10-19 yıl		20 yıl ve üzeri	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Gezi düzenleyen öğretmenler	8	61.5	16	59.3	10	66.7
Gezi düzenlemeyen öğretmenler	5	38.5	11	40.7	5	33.3
Toplam	13	100	27	100	15	100

0-9 yıl arası görev yapan öğretmenlerin %61,5i; 10-19 yıl arası görev yapan öğretmenlerin %59,3’ü; 20 yıl ve üzeri bir zamandır görev yapan öğretmenlerin ise %66,7’si ders işlemek için müzeye gezi düzenlemektedir. Müzeye gezi düzenleme durumu ile kıdem arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını gösteren ilişki Tablo 30’da sunulmuştur.

Tablo 30. Müzeye gezi düzenleme durumunun kıdem gruplarına göre değişimi

Kıdem Grupları	<i>n</i>	Sıra Ortalaması	<i>sd</i>	X^2	<i>p</i>
0-9 yıl	13	27.92			
10-19 yıl	27	27.30	2	0.22	0.89
20 ve üzeri yıl	15	29.33			

Müzeye gezi düzenleme durumu ile kıdem grupları arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için parametrik olmayan testlerden Kruskal Wallis H Testi yapılmıştır. Buna göre, müzeye gezi düzenleme durumu ile kıdem grupları arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır ($p>0.05$). Kıdem veya

öğretmenlik mesleğinde geçirilen sürenin müzeye gezi düzenleme durumuyla bir ilgisi yoktur. Zaten sıra ortalamalarına bakıldığı zamanda değerlerin birbirlerine yakın olduğu görülmektedir. Ancak, 20 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenlerin (29,33) müzeye gezi düzenleme oranı, 0-9 yıl arası görev yapan öğretmenlerden (27,92) ve 10-19 yıl arası görev yapan öğretmenlerden (27,30) daha fazladır.

Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dokuzuncu alt problemi kapsamında sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Müze ile Eğitim” ile ilgili kazanımları müzede uygulama düzeylerinin okul konumu değişkenine göre farklılaşma gösterip göstermediği incelenmiştir. Müzeye gezi düzenleyen ve düzenlemeyen öğretmenlerin görev yaptıkları okullarının konumlarına göre dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 31. Müzeye gezi düzenleme durumunun okul konumuna göre dağılımı

Müzeye gezi düzenleme durumu	Merkez		Köy	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Gezi düzenleyen öğretmenler	32	72.2	2	18.2
Gezi düzenlemeyen öğretmenler	12	27.3	9	81.8
Toplam	44	100	11	100

Tabloda da görüldüğü üzere şehir merkezinde bulunan okullarda görev yapan öğretmenlerin %72,2’si müzeye gezi düzenlerken; merkeze bağlı köy okullarında görev yapan öğretmenlerin sadece %18,2’si müzeye gezi düzenlemektedir. Müzeye gezi düzenleme durumu ile okul konumu arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını gösteren ilişki Tablo 32’de sunulmuştur.

Tablo 32. Müzeye gezi düzenleme durumunun okul konumuna göre değişimi

Okul Konumu	<i>n</i>	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	<i>p</i>
Şehir Merkezi	44	31.63	1391.50	82.500	0.000
Köy	11	13.50	148.50		

Müzeye gezi düzenleme durumu ile okul konumu arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için parametrik olmayan testlerden Mann-Whitney U Testi yapılmıştır. Buna göre, görev yaptığı okulun konumu şehir merkezinde

olan öğretmenler ile merkeze bağlı köy okullarında görev yapan öğretmenlerin müzeye gezi düzenleme durumları arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur ($p<0.05$). Okulun bulunduğu konumun şehir merkezinde ya da köyde yer alması müzeye gezi düzenleme noktasında etkilidir. Sıra ortalamalarına bakıldığı zaman ise şehir merkezindeki okullarda görev yapan öğretmenlerin (31,63), köy okullarında görev yapan öğretmenlerden (13,50) müzeye gezi düzenleme oranları daha yüksektir.

Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın onuncu alt problemi kapsamında sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Müze ile Eğitim” ile ilgili kazanımları müzede uygulama düzeylerinin sosyo-ekonomik durum değişkenine göre farklılaşma gösterip göstermediği incelenmiştir. Müzeye gezi düzenleyen ve düzenlemeyen öğretmenlerin görev yaptıkları okullarının sosyo-ekonomik durumlarına göre dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 33. Müzeye gezi düzenleme durumunun sosyo-ekonomik duruma göre dağılımı

Müzeye gezi düzenleme durumu	İyi		Orta		Kötü	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Gezi düzenleyen öğretmenler	6	75	21	61.8	7	53.8
Gezi düzenlemeyen öğretmenler	2	25	13	38.2	6	46.2
Toplam	8	100	34	100	13	100

Okulun sosyo-ekonomik durumunu iyi olarak nitelendiren öğretmenlerin %75’i müzeye gezi düzenlerken; orta olarak nitelendiren öğretmenlerin %61,8’i; kötü olarak nitelendiren öğretmenlerin ise %53,8’i müzeye gezi düzenlemektedir. Müzeye gezi düzenleme durumu ile okulun sosyo-ekonomik durumu arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını gösteren ilişki Tablo 34’te verilmiştir.

Tablo 34. Müzeye gezi düzenleme durumunun sosyo-ekonomik duruma göre değişimi

Sosyo-Ekonomik Durum	n	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p
İyi	8	31.63			
Orta	34	27.99	2	0.92	0.63
Kötü	13	25.81			

Müze gezi düzenleme durumu ile okulun sosyo-ekonomik durumu arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için parametrik olmayan testlerden Kruskal Wallis H Testi yapılmıştır. Buna göre, müze gezi düzenleme durumu ile okulun sosyo-ekonomik durumu arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır ($p>0.05$). Okulun sosyo-ekonomik durumunun müze gezi düzenlemede belirleyici bir rol oynamadığı görülmektedir. Ancak sıra ortalamalarına bakıldığında okulunun sosyo-ekonomik durumunu iyi olarak nitelendiren öğretmenlerin (31,63) müze gezi düzenleme oranı, okulunun sosyo-ekonomik durumunu orta olarak nitelendiren öğretmenlerin (27,99) ve kötü olarak nitelendiren öğretmenlerinkinden (25,81) daha yüksektir.

On Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın on birinci alt problemi kapsamında sosyal bilgiler öğretmenlerine anketin üçüncü ve son bölümünde müze gezi düzenleme aşamasında karşılaşılan sorunların ne olduğu sorulmuştur. Sorunlara yönelik cevapların toplam değerleri aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 35. Müze düzenlenecek gezide karşılaşılan sorunların toplam frekans ve yüzde dağılımları

Maddeler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
1.Gezi düzenlemek zordur.	2	3.6	13	23.6	2	3.6	24	43.6	14	25.5
2.Ulaşım için araç tedarik etme işi zordur.	3	5.5	11	20	0	0	27	49.1	14	25.5
3.Ekonomik nedenler müze gezisi için etkilidir.	4	7.3	14	25.5	5	9.1	24	43.6	8	14.5
4.Zaman yetersizliğinden dolayı dersler müzede işlenemiyor.	6	10.9	11	20	6	10.9	21	38.2	11	20
5.Dersi işlemek için müzeye gitmek zaman israfıdır.	22	40	28	50.9	1	1.8	2	3.6	2	3.6
6.Müze gezisi için resmi izin almak zaman almaktadır.	3	5.5	18	32.7	5	9.1	18	32.7	11	20
7.Milli Eğitim Müdürlüğü müze gezilerine	17	30.9	25	45.5	4	7.3	3	5.5	6	10.9

---

izin vermemektedir.												
8.Okul idaresi müze gezilerine izin vermemektedir.	21	38.2	28	50.9	2	3.6	2	3.6	2	3.6		
9.Okul idaresi yasal işlemlerde gerekli kolaylığı sağlamamaktadır.	19	34.5	28	50.9	4	7.3	2	3.6	2	3.6		
10.Öğrenci velileri müze gezisine izin vermemektedir.	14	25.5	26	47.3	9	16.4	5	9.1	1	1.8		
11. Müzeyle eğitim yapmak için gerekli hizmet içi eğitim almadım.	7	12.7	13	23.6	4	7.3	25	45.5	6	10.9		
12.Gezi için müze yöneticilerinden uygun tarihe randevu alınamamaktadır.	7	12.7	27	49.1	13	23.6	5	9.1	3	5.5		
13. Öğrencilerin kontrolü ve idaresi zordur.	7	12.7	6	10.9	4	7.3	24	43.6	14	25.5		
14. Öğrenciler müze gezisine karşı ilgisizler.	13	23.6	31	56.4	5	9.1	2	3.6	4	7.3		
15. Öğretmenler için okulda ders anlatmak daha elverişlidir.	5	9.1	23	41.8	18	32.7	8	14.5	1	1.8		

Anketin 3. bölümünde yer alan toplam 15 maddenin likertlere göre frekans ve yüzdeleri Tablo 35’te verilmiştir. Müzeye gezi düzenleme sırasında karşılaşılan sorunlarla ilgili değerlendirmelere bakıldığı zaman maddelerin genelinde cevapların tek bir tarafta toplandığı görülmektedir. Öğretmenlerin üzerinde en çok anlaşmaya vardığı madde ise 5. maddedir. Bu maddeye öğretmenlerin %50,9’u katılmıyorum ve %40’ı kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vererek toplamda %90,9’u müzede ders işlemenin zaman israfı olmadığını ifade etmişlerdir. Yine aynı şekilde müzeye gezi düzenlemek için gerekli izin ve yasal süreçlerle ilgili olan maddelerde (7, 8, 9 ve 10. madde) cevapların çoğunluğu katılmıyorum yönündedir. Bu maddeler içinden en çok katılmıyorum yönünde cevap verilen madde ise %89,1 oranıyla 8. maddedir. Dağılımın birbirine en yakın olduğu madde ise 6. maddedir. Bu maddedeki, müzeye düzenlenecek gezi için resmi izin almanın zor olduğu ifadesine 21 öğretmen katılmıyorum yönünde, 29 öğretmen ise katılıyorum yönünde cevap vermiştir. Okulda ders anlatmanın öğretmenler için daha uygun olduğu (15. madde) ifadesi ise en çok kararsızım seçeneğinin işaretlendiği maddedir. Bu maddede 18 öğretmen (%32,7) kararsız olduklarını belirtmiştir.

Anketin son kısmında müzeye gezi düzenlemede karşılaşılan sorunlara yönelik olarak, katılımcılara sunulan maddelerin dışında, tabloda yer almayan ya da özellikle

belirtmek istedikleri sorunlar varsa eğer tablonun en altında yer alan “Diğer” kısmına yazmaları onlardan istenmiştir. Bu doğrultuda toplam 4 öğretmen bu kısmı cevaplamıştır.

Ekonomik nedenlerin müzeye gezi düzenlemede önemli bir faktör olduğu 3. maddede öğretmenlere sunulmasına rağmen, özellikle köy okullarında görev yapan 3 öğretmen yine de, ekonomik nedenlerin müzeye gezi düzenlemede belirleyici faktör olduğunu ifade ederek bu durumu bir kez daha vurgulamıştır. Ayrıca şehir merkezinde görev yapan 1 öğretmen ise müzeye düzenlenecek gezi için yapılması gereken resmi işlemlerin uzun sürdüğünü belirterek, bu tür prosedürlerin müzeye gezi düzenlemede öğretmenlerde isteksizlik oluşturduğunu belirtmiştir.

Müzeye düzenlenecek olan gezide karşılaşılan sorunlara yönelik maddelerin ortalamalarına ilişkin değerler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 36. Müzeye düzenlenecek gezide karşılaşılan sorunlara ilişkin betimsel veriler

Maddeler	n	$\bar{X}$	S
1.Gezi düzenlemek zordur.	55	3.63	1.20
2.Ulaşım için araç tedarik etme işi zordur.	55	3.69	1.21
3.Ekonomik nedenler müze gezisi için etkilidir.	55	3.32	1.21
4.Zaman yetersizliğinden dolayı dersler müzede işlenemiyor.	55	3.36	1.31
5.Dersi işlemek için müzeye gitmek zaman israfıdır.	55	1.80	0.93
6.Müze gezisi için resmi izin almak zaman almaktadır.	55	3.29	1.27
7.Milli Eğitim Müdürlüğü müze gezilerine izin vermemektedir.	55	2.20	1.25
8.Okul idaresi müze gezilerine izin vermemektedir.	55	1.83	0.93
9.Okul idaresi yasal işlemlerde gerekli kolaylığı sağlamamaktadır.	55	1.90	0.94
10.Öğrenci velileri müze gezisine izin vermemektedir.	55	2.14	0.97
11. Müzeyle eğitim yapmak için gerekli hizmet içi eğitim almadım.	55	3.18	1.27
12.Gezi için müze yöneticilerinden uygun tarihe randevu alınamamaktadır.	55	2.45	1.01
13. Öğrencilerin kontrolü ve idaresi zordur.	55	3.58	1.32
14. Öğrenciler müze gezisine karşı ilgisizler.	55	2.14	1.06
15. Öğretmenler için okulda ders anlatmak daha elverişlidir.	55	2.58	0.91

Ankete katılan 55 öğretmen tarafından müzeye düzenlenecek gezide karşılaşılan sorunlara verilen cevapların betimsel değerleri Tablo 33’te verilmiştir. Madde puanları 1’den (Kesinlikle katılmıyorum) 5’e (Kesinlikle katılıyorum) doğru artmaktadır. 1

puana yakın ortalamalar katılmıyorum yönündeki, 5 puana yakın ortalamalar ise katılıyorum yönündeki değerleri yansıtmaktadır.

2. madde ($\bar{X} : 3,69$), öğretmenlerin katılıyorum yönünde cevap verdiği en yüksek ortalamaya sahip maddedir. Bu maddede öğretmenler, müzeye düzenlenecek olan gezi için araç tedarik etme işinin zor bir iş olduğu yönünde kanaat bildirmişlerdir. Öğretmenler daha sonra sırasıyla gezi düzenlemenin zor olduğunu belirten 1. maddeye ($\bar{X} : 3,63$); öğrencileri kontrol ve idare etmenin kolay olmadığını ifade eden 13. maddeye ($\bar{X} 3,58$); zamanın kısıtlı olmasının müzede ders işlemeye bir engel oluşturduğunu ifade eden 4. maddeye ($\bar{X} : 3,36$); ekonomik nedenlerin müzeye gezi düzenlemede önemli bir unsur olduğu belirten 3. maddeye ($\bar{X} :3,32$); müzeye düzenlenecek gezi için resmi izin almanın zaman aldığını belirten 6. maddeye ($\bar{X} :3,29$) ve müze ile eğitim yapılması için gerekli herhangi bir hizmet içi eğitime tâbi tutulmadıklarını ifade eden 11. maddeye ($\bar{X} 3,18$) katılıyorum yönünde cevap vermişlerdir.

5. madde ($\bar{X} : 1,80$) ise, öğretmenlerin katılmıyorum şeklinde değerlendirdiği en yüksek ortalamaya sahip maddedir. Öğretmenler bu maddede, müzede ders işlemenin zaman israfı olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenler daha sonra sırasıyla okul idaresinin müze gezilerine müsaade etmediklerini belirten 8. maddeye ($\bar{X} : 1,83$); okul idarelerinin müzeye düzenlenecek gezi için gerekli yasal işlemlerde kolaylık sağlamadıklarına ilişkin 9. maddeye ($\bar{X} :1,90$); velilerin müze gezilerine izin vermediğini belirten ve öğrencilerin müze gezilerine karşı hevesle yaklaşmadıklarını, ilgisiz olduklarını ifade eden 10 ve 14. maddelere ($\bar{X} : 2,14$) ve Milli Eğitim Müdürlüğü'nün müze gezilerine izin vermediği yönündeki ifadeyi barındıran 7. maddeye ($\bar{X} :2,20$) katılmıyorum yönünde cevap vermişlerdir.

Son olarak öğretmenlerin katılmıyorum yönünde cevap verdiği ancak kararsızım çizgisine en yakın olan maddelerden ilki, müzeye düzenlenecek olan gezi için müze yöneticilerinden uygun bir tarihe randevu alınamadığını ifade eden 12. maddedir ($\bar{X} :2,45$). Bu maddelerden ikincisi ise, öğretmenlerin müze yerine okulda ders anlatmasının daha uygun olduğunu belirten 15. maddedir (2,58).

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Sonuç ve Tartışma

2008-2009 öğretim yılında Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda belirli kazanımların müze eğitimiyle verilmesi uygun bulunmuştur. Bu araştırmada, sosyal bilgiler öğretmenlerinin, müze eğitimiyle verilmesi gereken kazanımları müzede uygulama düzeyleri ve müzeye gezi düzenleme aşamasında karşılaştıkları sorunlar araştırılmıştır. Konuyla ilgili literatür incelendiğinde, benzer araştırmaların olduğu görülmektedir. Ancak bu araştırma, cevap aradığı sorular itibariyle diğerlerinden daha farklıdır.

Araştırmanın bu kısmında, sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders işlemek için müzeyi kullanım düzeylerine; müzeye gezi düzenleyen öğretmenlerin müze kullanım düzeylerine ve müzeye gezi düzenleme aşamasında karşılaşılan sorunlara ilişkin ulaşılan bulgular özetlenerek tartışılmıştır.

Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın birinci alt problemi kapsamında sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders işlemek için müzeye gezi düzenleme durumları incelenmiştir. Araştırmaya katılan 55 öğretmenden 34'ünün ders işlemek için müzeye gezi düzenlediği, 21 öğretmenin bugüne dek müzeye hiç gezi düzenlemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük kısmının müzeye gezi düzenlemesi olumlu bir sonuçtur. Ancak öğretmenlerin yaklaşık olarak %40'ının şu ana kadar öğrencileriyle birlikte müzeye hiç gitmemesi olumsuz bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırma sonuçları, literatürde yer alan diğer araştırmalar ile paralellik göstermektedir. Ekelik (2010) ve Sönmez (2011) yaptıkları araştırmalarda, müzelerin okul dışında önemli bir öğretim ortamı olduğu ve öğretmenlerin yarıdan fazlasının belirli konuları işlemek için öğrencileriyle birlikte müzeye gezi düzenledikleri sonucuna ulaşmıştır. Ancak elde edilen sonuç, daha önceki çalışmalar ile örtüşüyor olsa da müzeye gittiğini belirten öğretmenlerin bir kısmı, araştırmanın ikinci alt problemi kapsamında müzeye düzenledikleri gezi hakkında cevap aranacak olan anketin ikinci

bölümündeki soruların tamamını ya hiç cevaplamamış ya eksik cevaplamıştır. Cevapların eksik ve tutarsız olarak verilmesi, elde edilen bu verinin güvenilirliğini tartışmaya açık hale getirmektedir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın ikinci alt problemi sadece ders işlemek için müzeye gezi düzenleyen 34 öğretmenin anketin ikinci bölümüne ilişkin değerlendirmelerine ait sonuçları yansıtmaktadır.

Araştırmanın ikinci alt problemi kapsamında müzeye gezi düzenleyen sosyal bilgiler öğretmenlerin, müzeyi kullanım düzeyleri anketin ikinci bölümündeki altı soruya verdiği cevaplara göre incelenmiştir. Bu kapsamda ilk olarak, öğretmenlerin sosyal bilgiler dersine girdiği sınıflarla ders işlemek için müzeye yılda kaç kez gezi düzenlediklerine bakılmıştır. 34 öğretmen içinde sadece 2 öğretmenin sosyal bilgiler dersine girdiği sınıflarla müzeye yılda iki kez gezi düzenlediği, geriye kalan 32 öğretmenin ise yılda bir kez müzeye gezi düzenlediği sonucuna ulaşılmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yılda bir kez müzeye gezi düzenlemesi, müzeye hiç gezi düzenlememesinden daha iyi olarak değerlendirilebilir. Ancak müze eğitimiyle verilmesi uygun görülen kazanım sayısı (Tablo 1) dikkate alındığında bu rakamın düşük bir seviyede olduğu görülmüştür.

Araştırmanın ikinci alt problemi kapsamında ikinci olarak müzeye gezi düzenleyen sosyal bilgiler öğretmenlerinin bugüne dek, müzede ders konularından hangilerini işledikleri incelenmiştir. Öğretmenlerin %67,6'sı (23 öğretmen) anketin bu sorusuna müzede işlediği konuyu yazarken, %14,7'si (5 öğretmen) herhangi bir konu işlemeyip genel kültür amaçlı gittiğini yazmış ve %17,6'sı (6 öğretmen) bu soruya cevap vermemiştir.

Öğretmenlerin müzede en çok 6. sınıfın ikinci ünitesine (Yeryüzünde Yaşam) ait olan kazanımları (17 öğretmen), daha sonra sırasıyla 5.sınıfın ikinci ünitesine (Adım Adım Türkiye) ait olan kazanımları (10 öğretmen); 7. sınıfın üçüncü ünitesine (Türk Tarihinde Yolculuk) ait olan kazanımları (9 öğretmen); 6. sınıfın üçüncü ünitesine (İpek Yolunda Türkler) ait olan kazanımları (4 öğretmen); 7. sınıfın yedinci ünitesine (Ülkeler Arası Köprüler) ait olan kazanımları (2 öğretmen); 5. sınıfın beşinci ünitesine

(Gerçekleşen Düşler) ait olan kazanımları (1 öğretmen); 5. sınıfın sekizinci ünitesine (Hepimizin Dünyası) ait olan kazanımları (1 öğretmen); 7. sınıfın dördüncü ünitesine (Zaman İçinde Bilim) ait olan kazanımları işledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Tüm bu kazanımlar dışında müzede hiç işlenmeyen konulara ait kazanımlarda vardır. Bunlar 5. sınıfın yedinci ünitesine (1 kazanım); 6. sınıfın yedinci ünitesine (1 kazanım); 7. sınıfın beşinci ünitesine (2 kazanım) ait olan kazanımlardır.

Sosyal bilgiler dersinde müze eğitimiyle verilmesi uygun görülen toplam kazanım sayısı 35'dir. Ancak 4. sınıflara ait 9 kazanım araştırmanın dışında tutulduğundan; 5, 6 ve 7. sınıflara ait kazanım sayısı toplam 26'dır. Müzeye gezi düzenleyen 34 öğretmen içerisinde, müzede ders yaptığını ifade eden 23 öğretmen, 22 farklı kazanımın ait olduğu konuyu müzede işlediğini belirtmiştir. Müze eğitimiyle verilmesi uygun bulunan birçok kazanıma ait konunun öğretmenler tarafından müzede işlenmesi çeşitlilik açısından fazla görülebilir. Ancak belirli kazanımlar dışında birçok kazanımın müzede sadece 1-2 öğretmen tarafından verilmesi olumsuz bir netice olarak değerlendirilebilir. Buna ek olarak müzeler sadece eğlence amaçlı turistik gezilerin yapıldığı yahut okulun son dönemlerinde derslerin bitmesinden dolayı öğrencilerin götürüldüğü yerler olarak düşünülmemelidir. Müzeler, öğrenme faaliyetlerinin yürütüldüğü öne çıkan yeni eğitim kurumları olarak değerlendirilmelidir.

Araştırmanın ikinci alt problemi kapsamında üçüncü olarak sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders işlemek için en çok tercih ettiği müzenin hangisi olduğu incelenmiştir. 34 sosyal bilgiler öğretmeninden 2'si bu soruya dair hiçbir değerlendirmede bulunmamıştır. Geriye kalan 32 öğretmenden 21'i tüm müzeleri tercih sırasına göre işaretlerken, 6 öğretmen sadece en çok tercih ettiği iki müzeyi ve 5 öğretmen en çok tercih ettiği müzeyi işaretlemiştir.

Birinci tercihlerinde öğretmenlerin %70,6'sının Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'ni, %11,8'inin Atatürk Evi'ni, aynı oranlara sahip olan Latifoğlu Konağı ile Mevlevihane Vakıf Müzesi'ni %2,9'unun tercih ettiği tespit edilmiştir. İkinci tercihlerinde öğretmenlerin 32,4'ünün Atatürk Evi'ni, %26,5'inin Mevlevihane Vakıf Müzesi'ni, %5,9'unun Latifoğlu Konağı'nı, %2,9'unun Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'ni tercih ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Üçüncü tercihlerinde öğretmenlerin %14,7'sinin Mevlevihane Vakıf Müzesi'ni, %11,8'inin Atatürk Evi'ni, %8,8'inin Latifoğlu Konağı'nı, %5,9'unun Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'ni tercih ettiği

görülmüştür. Aynı oranlara sahip olan Latifoğlu Konağı ile Mevlevihane Vakıf Müzesi'ni öğretmenlerin %23,5'i, Atatürk Evi'ni öğretmenlerin %11,8'i dördüncü tercih olarak göstermiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından en fazla tercih edilen müze Arkeoloji ve Etnografya Müzesi, daha sonra ise Atatürk Evi'dir. Latifoğlu Konağı ve Mevlevihane Vakıf Müzesi ise öğretmenlerin gezi düzenlemek için en az tercih ettiği müzelerdir. Şüphesiz müzelerin tercih edilmesinde sahip oldukları koleksiyonlar ve ders konularına göre uygunluğu büyük rol oynamaktadır. Atatürk Evi, Latifoğlu Konağı ve Mevlevihane Vakıf Müzesi'nin belirli dönem ve kişilere ait koleksiyonlardan oluştuğu dikkate alındığında, çok çeşitli koleksiyonlara sahip olan Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nin en çok tercih edilen müze olması olağan bir sonuçtur. Müze eğitimiyle verilmesi uygun görülen kazanımların, hangi tür koleksiyonlara sahip müzelerde verileceğinin daha uygun olacağı MEB tarafından müze ile eğitim kazanımlarına ait açıklamalar kısmında belirtilmiştir. Bu bağlamda, Tokat merkezdeki dört müzenin koleksiyonları dikkate alındığında 5, 6 ve 7. sınıflara ait müze eğitimiyle verilmesi gereken 26 kazanımdan 15 tanesinin bu müzelerde rahatlıkla verilebilecek koleksiyonlara sahip yerler olduğu düşünülebilir.

Araştırmanın ikinci alt problemi kapsamında dördüncü olarak öğretmenlerin yıl içerisinde müzeye düzenledikleri bu gezileri yeterli görüp görmedikleri incelenmiştir. Öğretmenlerin %73,5'inin (25 öğretmen) müzeye düzenledikleri gezi sayısını yetersiz buldukları sonucuna, %26,5'inin (9 öğretmen) bu gezilerin sayısını yeterli buldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Müzeye gezi düzenleyen öğretmenlerin yaklaşık dörtte üçünün müzeye yaptığı gezilerin sayısını yetersiz bulması, kendilerine yaptıkları bir özeleştiri olarak kabul edilebilir. Bu durum öğretmenlerin ilerde, müze gezilerine daha fazla önem vereceği düşüncesini doğurmaktadır. Ancak öğretmenlerin dörtte birinin müzelere düzenlediği gezilerin sayısı yetersiz olmasına rağmen, bu sayıyı yeterli olarak görmesi onlar adına bir eksiklik olarak değerlendirilebilir.

Araştırmanın ikinci alt problemi kapsamında beşinci olarak, öğretmenlerin müzeye düzenledikleri gezileri her yıl aynı şekilde yapıp yapmadıkları sorulmuştur. Öğretmenlerin %17,6'sının (6 öğretmen) her yıl düzenli olarak müzeye gezi düzenlediği

sonucuna, %50'sinin (17 öğretmen) her yıl aynı şekilde müzeye gezi düzenlemediği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin %32,4'ü (11 öğretmen) bu soruyu yanıtız bırakmıştır.

Az sayıda öğretmenin her yıl düzenli olarak müzeye gezi düzenlemesi, bu işi ciddiye aldıklarını göstermektedir. Ancak öğretmenlerin yarısının, hatta cevapsız bırakanlar da dikkate alındığında çok büyük bir kısmının her yıl düzenli olarak müzeye gezi düzenlememesi, bu tür faaliyetlere önem vermediklerinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Araştırmanın ikinci alt problemi kapsamında altıncı olarak, öğretmenlerin sosyal bilgiler dersi işlemek için müzeye en son ne zaman gezi düzenlediği incelenmiştir. Öğretmenlerin %58,8'inin (20 öğretmen) en son ne zaman müzeye gittiğini hatırladığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin %41,2'si (14 öğretmen) bu soruya cevap vermemiştir.

20 öğretmen en son hangi tarihte müzeye gittiğini tüm detaylarıyla yazarken, 14 öğretmen bunu hatırlamamıştır. Bu, 34 öğretmeninde bugüne dek müzeye en az bir kez gezi düzenlediği dikkate alındığında, müzeye en son hangi tarihte gittiğini hatırlamayan öğretmenlerin uzunca bir süredir böyle bir etkinlik gerçekleştirmediği düşünülebilir.

Müzeye gezi düzenleyen öğretmenlerin müzeyi kullanım düzeylerine ilişkin sonuçlara genel olarak bakıldığında öğretmenlerin genelinin müzeye yılda bir kez gittiği, bu sayıyı yetersiz bulduğu, bunu her yıl düzenli olarak yapmadığı, birçoğunun en son ne zaman müzeye gittiğini hatırlamadığı ve belirli kazanımlar etrafında yoğunlaştıkları görülmektedir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın üçüncü alt problemi kapsamında müze eğitimiyle verilmesi uygun bulunan kazanımların cinsiyet değişkenine göre farklılaşma gösterip göstermediği incelenmiştir. Kadın öğretmenler ile erkek öğretmenlerin müzeye gezi düzenleme durumları arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($0.46 > 0.05$). Sıra ortalamalarına bakıldığı zaman kadın öğretmenlerin (29,82), erkek öğretmenlere (27,04) göre müzeye daha çok gezi düzenlediği görülmektedir.

Müze gezi düzenleme durumları arasında cinsiyetin belirleyici bir faktör olmadığı görülmektedir. Ancak kadın öğretmenlerin müze gezilerine, erkek öğretmenlerden daha çok önem verdiği tespit edilmiştir. Konuyla ilgili literatürde yapılan araştırmalara bakıldığında benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Kısa (2012), yapmış olduğu araştırmada kadın öğretmenlerin, erkek öğretmenlerden daha çok müze gezisi yaptığı sonucuna ulaşmıştır.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın dördüncü alt problemi kapsamında müze eğitimiyle verilmesi uygun bulunan sosyal bilgiler ders kazanımlarının yaş değişkenine göre farklılaşma gösterip göstermediği incelenmiştir. Yaş grupları ile müze gezi düzenleme durumları arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($0.23 > 0.05$). Sıra ortalamalarına bakıldığında 40 ve üzeri yaş grubundaki öğretmenlerin (31,95), 30-39 yaş grubundaki öğretmenlerden (25,67) ve 20-29 yaş grubundaki öğretmenlerden (24,75) müzede ders işleme düzeyleri daha fazladır.

Müze gezi düzenlemede, öğretmenlerin yaşlarının herhangi bir etkisinin olmadığı görülmektedir. Ancak öğretmenlerin yaşları arttıkça, müze gezilerine karşı ilginin de arttığı tespit edilmiştir. 40 yaşın üzerindeki öğretmenlerin müzede ders işleme düzeylerinin en yüksek seviyede olması, öğretmenlerin sınıf dışı eğitim faaliyetlerine diğer yaş gruplarından daha fazla önem verdiğini göstermektedir.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın beşinci alt problemi kapsamında müze eğitimiyle verilmesi uygun bulunan kazanımların eğitim durumu değişkenine göre farklılaşma gösterip göstermediği incelenmiştir. Lisans eğitimi mezunu öğretmenler ile lisansüstü eğitim mezunu öğretmenlerin müze gezi düzenleme durumları arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($0.27 > 0.05$). Sıra ortalamalarında bakıldığı zaman lisans eğitimi mezunu öğretmenlerin (28,76), lisansüstü eğitim mezunu öğretmenlerden (22,92) müzeye daha çok gezi düzenlediği görülmektedir.

Öğretmenlerin eğitim durumlarının lisans ya da yüksek lisans olması müzede ders işleme düzeyleri arasında belirleyici bir unsur değildir. Ancak, lisansüstü eğitimin öğretmenlere alanları ile ilgili kattığı bilgi ve uzmanlaşma göz önüne alınırsa, onların

derslerde sınıf dışı öğretim yöntemlerini lisans eğitimi mezunu öğretmenlerden daha fazla kullanması beklenirken, bunun tersi bir durumla karşılaşmıştır. Lisans eğitimi mezunu öğretmenlerin müze gezilerine daha çok önem verdiği görülmektedir.

Altıncı Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın altıncı alt problemi kapsamında müze eğitimiyle verilmesi uygun bulunan kazanımların mezun olunan fakülte değişkenine göre farklılaşma gösterip göstermediği incelenmiştir. Eğitim fakültesi mezunu öğretmenler ile diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin sosyal bilgiler dersini müzede işleme durumları arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($0.01 < 0.05$). Sıra ortalamalarına bakıldığında diğer fakültelerden mezun olan öğretmenler (38,50), eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenlerden (25,95) müzeye daha çok gezi düzenlemektedir.

Mezun olunan fakülte, müzeye gezi düzenleme durumu ile ilişkili bir unsurdur. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin müze gezilerine, eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerden daha çok önem verdiği tespit edilmiştir. Normal şartlarda, eğitim fakültesi mezunu bir öğretmenin, üniversitede teorik ve uygulamalı olarak kapsamlı bir şekilde daha birinci sınıftan başlayarak almış olduğu pedagojik derslerden dolayı, sınıf dışı öğretim yöntemlerine daha fazla önem vermesi gerektiği düşünülebilir. Ancak, tam tersi bir sonuç ile karşılaşmıştır.

Yedinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın yedinci alt problemi kapsamında müze eğitimiyle verilmesi uygun bulunan kazanımların mezun olunan bölüm değişkenine göre farklılaşma gösterip göstermediği incelenmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenliği bölümü mezunu öğretmenler ile diğer bölümlerden mezun olan öğretmenlerin müzeye gezi düzenleme durumları arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($0.42 > 0.05$). Sıra ortalamalarına bakıldığı zaman diğer bölümlerden mezun olan öğretmenlerin (29,33), sosyal bilgiler öğretmenliği mezunu öğretmenlerden (26,40) ders işlemek için müzeye daha fazla gezi düzenlediği görülmektedir.

Diğer bölümlerden mezun olan öğretmenlerin müze gezilerine, sosyal bilgiler öğretmenliği bölümü mezunu öğretmenlerden daha fazla önem verdikleri görülmektedir. Ancak mezun olunan bölümün farklılık göstermesinin, müzeye gezi düzenleme durumu

ile ilişkili olmadığı söylenebilir. Bu sonuç, literatürde yer alan diğer çalışmalarla paralellik arz etmektedir. Arslantaş (2006), yaptığı araştırmada, sosyal bilgiler öğretmenliği bölümü mezunu öğretmenler ile farklı bölümlerden mezun olmuş sosyal bilgiler öğretmenlerinin, derse ait konuları öğretme noktasında herhangi bir farklılıklarının olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Sekizinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın sekizinci alt problemi kapsamında müze eğitimiyle verilmesi uygun bulunan kazanımların kıdem değişkenine göre farklılaşma gösterip göstermediği incelenmiştir. Kıdem grupları ile müzeye gezi düzenleme durumları arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($0.89 > 0.05$). Sıra ortalamalarına bakıldığı zaman 20 yıl ve üzeri görev yapmış sosyal bilgiler öğretmenleri (29,33), 0-9 yıl arası görev yapmış sosyal bilgiler öğretmenlerinden (27,92) ve 10-19 yıl ve üzeri görev yapmış sosyal bilgiler öğretmenlerinden (27,30) müzeye daha çok gezi düzenlemektedir.

Öğretmenlerin meslek hayatlarında geçirdikleri sürenin, müzeye gezi düzenleme durumlarına etki eden bir değişken olmadığı görülmektedir. Müzeye gezi düzenlemeye en yatkın grup 20 yıl ve üzeri görev yapmış öğretmenlerdir. Meslekte geçirilen süre sonucu elde edilen tecrübenin, okul dışı faaliyetlerde rol onadığını söyleyebiliriz. Ancak, 10 yılını tamamlamamış öğretmenlerin müze gezilerine verdiği önemin, tamamlamış öğretmenlerden daha fazla olduğu görülmektedir.

Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın dokuzuncu alt problemi kapsamında müze eğitimiyle verilmesi uygun bulunan kazanımların okul konumu değişkenine göre farklılaşma gösterip göstermediği incelenmiştir. Şehir merkezinde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri ile merkeze bağlı köy okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin müzeye gezi düzenleme durumları arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($0.00 < 0.05$). Sıra ortalamalarına bakıldığında şehir merkezinde yer alan okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin (31,63), merkeze bağlı köy okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinden (13,50) ders işlemek için müzeye daha fazla gezi düzenlediği görülmektedir.

Okulun bulunduğu konumun, müzeye düzenlenecek gezi için etkili olduğu görülmektedir. Şehir merkezindeki okullarda görev yapan öğretmenlerin müze gezilerine, köy okullarında görev yapan öğretmenlerden daha fazla önem verdiği tespit edilmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasında en büyük nedenlerden biri müzeye ulaşılabilirliktir. Şehir merkezindeki okullarda görev yapan öğretmenlerin müzeye gitme olasılığı, özellikle ulaşım noktasındaki kolaylıklardan dolayı daha yüksektir. Ancak köy okullarında görev yapan öğretmenler için bu durum tam tersidir.

Onuncu Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın onuncu alt problemi kapsamında müze eğitimiyle verilmesi uygun bulunan kazanımların sosyo-ekonomik durum değişkenine göre farklılaşma gösterip göstermediği incelenmiştir. Okulların sosyo-ekonomik durumları ile müzeye gezi düzenleme durumları arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($0.63 > 0.05$). Sıra ortalamalarına bakıldığı zaman sosyo-ekonomik durumu iyi olan okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin (31,63), sosyo-ekonomik durumu orta olan okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinden (27,99) ve sosyo-ekonomik durumu kötü olan okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinden (25,81) müzeye daha çok gezi düzenlediği görülmektedir.

Okulun sosyo-ekonomik durumunun müzeye düzenlenecek geziyi etkilemediği görülmektedir. Okulların sosyo-ekonomik düzeyleri arttıkça, müze gezilerine olan ilginin arttığı tespit edilmiştir. Yani, sosyo-ekonomik durum ile müze gezileri arasında doğru orantı olduğu söylenebilir. Bu sonuç, literatürde yer alan daha önce yapılmış araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Egüz (2011) ve Güleç ve Alkış (2003) yaptıkları araştırmalarda, okulun sosyo-ekonomik durumunun iyi olmasının, öğretmenlerin müzeye düzenledikleri gezilerin sayısını artırdığı sonucuna ulaşmıştır.

On Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın on birinci alt problemi kapsamında sosyal bilgiler öğretmenlerinin müzeye gezi düzenleme aşamasında karşılaştıkları sorunlar incelenmiştir. Araştırmaya katılan 55 öğretmenin tamamı tüm maddelere görüş belirtmiştir.

1. maddede verilen “Gezi düzenlemek zordur” ifadesine öğretmenlerin %69,1’i katılıyorum yönünde görüş belirtirken, %27,2’si katılmıyorum yönünde, %3,6’sı

kararsızım şeklinde cevap vermiştir. Öğretmenlere sunulan bu ilk madde aslında gezi düzenleme aşamasında karşılaşılan tüm sorunların tek bir ifadede birleşmiş hali olarak düşünülebilir. Çünkü gezi düzenlemede yaşanan sorunlar içerisine aşağıda inceleyeceğimiz maddelerin tamamı girmektedir. Müzeye gezi düzenlemenin zor olduğunu ifade eden öğretmenlerin oranının, müzeye gezi düzenleyen öğretmenlerin oranından (Tablo 12) daha fazla olduğu görülmektedir. Bu noktadan hareketle, müzeye daha önce gezi düzenlemiş ve bu işin zorluğunu görmüş olan öğretmenlerin tecrübelerine dayalı olarak bir kanaatte bulunduğu; ancak bugüne dek müzeye hiç gezi düzenlememiş öğretmenlerin ise gezi düzenlemenin zor olduğunu düşündüklerinden, bu tür etkinliklere hiç kalkışmadıkları yorumu yapılabilir.

2. maddede yer alan “Ulaşım için araç tedarik etmek zordur” ifadesine öğretmenlerin %74,6’sı katılıyorum yönünde cevap verirken, %25,4’ü katılmıyorum yönünde görüş belirtmiştir. Köy okullarında görev yapan öğretmenlerin, merkeze ulaşım sağlamaları onlar açısından gerçekten bir sıkıntı teşkil edebilir. Ancak şehir merkezindeki okullarda görev yapan öğretmenlerin bile müzeye düzenlenecek gezi için araç tedarik etme işinden mustarip oldukları görülmektedir. Özellikle, şehir merkezinde yer almayan okullarda görev yapan öğretmenlerin ulaşım noktasında sıkıntı yaşadıkları yapılan çalışmalarda da ortaya konmuştur. Güleç ve Alkış (2003), yaptığı araştırmada, merkeze uzak okulların müzeye düzenleyecekleri gezilerde için gidiş dönüşlerde problem yaşadığını tespit etmiştir.

3. maddede verilen “Ekonomik nedenler müze gezisi için etkilidir” ifadesine öğretmenlerin %58,1’i katılıyorum yönünde cevap verirken, %32,8’i katılmıyorum yönünde, %9,1’i kararsızım şeklinde değerlendirmede bulunmuştur. Öğretmenlerin yarıdan fazlası, ekonomik durumun müzeye düzenlenecek gezi için önemli bir faktör olduğunu ifade etmiştir. Bu durum daha önce konuyla ilgili yapılan araştırmalarla paralellik göstermektedir. Güleç ve Alkış (2003), yapmış olduğu araştırmada ekonomik durumun müzeye gezi düzenlemek için önemli olduğu sonucuna ulaşmıştır.

4. maddede verilen “Zaman yetersizliğinden dolayı dersler müzede işlenemiyor” ifadesine öğretmenlerin %58,2’si katılıyorum yönünde, %30,9’u katılmıyorum yönünde ve %10,9’u kararsızım şeklinde görüş belirtmiştir. Öğretmenlerin yarıdan fazlası, zamanın yetersiz olmasının müzede ders işlemeye imkân vermediğini ifade etmiştir. MEB tarafından sosyal bilgiler ders saati her sınıf düzeyinde haftada 3 saat olarak

belirlenmiştir. Ancak bu sürenin, hem sınıfta verilebilecek kazanımlar hem de sınıf dışında verilebilecek kazanımlar açısından yetersiz olduğu görüşü yapılan araştırmalarda da ortaya konmuştur. Arslantaş (2006), Çelik (2010), Egüz (2011), Palandökenler (2008) ve Yıldırım (2014), yapmış oldukları araştırmalarda, sosyal bilgiler öğretmenlerinin, ders için ayrılan haftalık ders saatlerinin yetersiz olduğu görüşünde birleştiği sonucuna ulaşmıştır.

5. maddede verilen “Dersi işlemek için müzeye gitmek zaman israfıdır” ifadesine öğretmenlerin %90,9’u katılmıyorum yönünde, %7,2’si katılıyorum yönünde, %1,8’i ise kararsızım şeklinde cevap vermiştir. Öğretmenlerin çok büyük bir kısmı, müzede ders işlemenin zaman israfı olmadığı yönünde görüş bildirmiştir. Bu noktada, müzede işlenen dersin faydalı olacağı düşünülebilir. Sadece öğretmenlerin çok az bir kısmı, müzede ders işlemenin gereksiz olduğu görüşündedir.

6. maddede yer alan “Müze gezisi için resmi izin almak zaman almaktadır” ifadesine öğretmenlerin %52,7’si katılıyorum yönünde, %38,2’si katılmıyorum yönünde ve %9,1’i kararsızım şeklinde görüş bildirmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin yarısından fazlası, müzeye düzenlenecek gezi için ilgili kurumlardan resmi izin almanın uzun sürdüğü kanaatinde. Ayrıca 1 öğretmen, resmi izin almanın uzun sürdüğünü ve bu durumun öğretmenlerde isteksizliğe yol açtığını özellikle vurgulamıştır. Literatürde yer alan araştırmalara bakıldığında benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Egüz (2011), yapmış olduğu araştırmada, bürokratik işlemlerin fazla zaman almasından dolayı öğretmenlerde, müzelere düzenleyecekleri gezilere karşı bir isteksizlik oluştuğu sonucuna ulaşmıştır.

7, 8, 9 ve 10. maddelerde, müzeye düzenlenecek gezi için alınması gereken izinlerle ilgili ifadelere yer verilmiştir. Bu maddelerin tamamında katılmıyorum yönünde verilen cevaplar ağır basmaktadır. Öğretmenler sırasıyla en çok 8. maddeye (Okul idaresi müze gezilerine izin vermemektedir), sonra 9. maddeye (Okul idaresi yasal işlemlerde gerekli kolaylığı sağlamamaktadır), daha sonra 7. maddeye (Milli Eğitim Müdürlüğü müze gezilerine izin vermemektedir) ve en son 10. maddeye (Öğrenci velileri müze gezisine izin vermemektedir) katılmadıklarını ifade etmiştir. Buna göre, gerekli izinlerin alınması için ilgili kişi ve kurumların müzeye gezi düzenlemeye engel teşkil etmedikleri sonucuna varılabilir. Aynı şekilde Kısa (2012), yaptığı araştırmada, okul idarelerinin müze gezilerine karşı olumsuz bir tavır

sergilemediği sonucuna ulaşmıştır. Yine aynı çalışmada Kısa, velilerin bu tür gezilere karşı tutumlarının olumlu ya da olumsuz olmasının gezinin organize edilmesinde önemli rol oynadığı sonucuna ulaşmıştır.

11. maddede verilen “Müzeyle eğitim yapmak için gerekli hizmet içi eğitim almadım” ifadesine öğretmenlerin %56,4’ü katılmıyorum yönünde, %36,3’ü katılmıyorum yönünde ve %7,3’ü kararsızım şeklinde görüş belirtmiştir. Öğretmenlerin yarısından fazlası bu durumu bir sorun olarak gördüğünü ifade etmiştir. Öğretmenlere müze eğitimiyle ilgili hizmet içi eğitim verilmesi, onların müze gezilerine karşı ilgisini artırmada artırabilir. Literatürde konuyla ilgili araştırmalara bakıldığında, Egüz (2011), yaptığı araştırmada, öğretmenlerin müze eğitimi konusunda hizmet içi eğitim almadıkları sonucuna ulaşmıştır. Önen, Mertoğlu, Saka ve Gürdal (2009), yapmış oldukları araştırmada ise, hizmet içi eğitim öncesi ve sonrasında öğretmenlerin derslerde kullandıkları yöntem ve tekniklerin olumlu yönde farklılaştığı sonucuna ulaşmıştır. MEB’in öğretim programlarına “Müze ile Eğitim” ilavesini yaptığı 2008 tarihinden bugüne (2008-2015), MEB tarafından ilan edilen hizmet içi eğitim programları incelendiğinde, sadece 2008 yılındaki hizmet içi eğitim programında sınıf öğretmenlerine ve sosyal bilgiler öğretmenlerine yönelik müze eğitimiyle ilgili tek bir seminerin yer aldığı görülmektedir. Ancak sosyal bilgiler öğretmenlerine yönelik verilecek müze eğitimiyle ilgili seminerin iptal edildiği yine MEB tarafından bildirilmiştir (www.meb.gov.tr).

12. maddede verilen “Gezi için müze yöneticilerinden uygun tarihe randevu alınamamaktadır” ifadesine öğretmenlerin %61,8’i katılmıyorum yönünde, %23,6’sı kararsızım şeklinde ve %14,6’sı katılıyorum yönünde görüş bildirmiştir. Öğretmenlerin çoğunun, müzeye düzenleyecekleri gezi için uygun bir tarihe randevu almakta sıkıntı yaşamadıkları tespit edilmiştir. Gezi için randevu almanın, müzede karşılaşılabilecek olası sıkıntıların önüne geçmesi, gezinin faydalı olması açısından önemli olarak değerlendirilebilir.

13. maddede verilen “Öğrencilerin kontrolü ve idaresi zordur” ifadesine öğretmenlerin %69,1’i katılıyorum yönünde, %26,6’sı katılıyorum yönünde ve %7,3’ü kararsızım şeklinde değerlendirmede bulunmuştur. Öğretmenlerin yarısından fazlası, öğrencilerin kontrol ve idare edilmesinin zor olduğunu kabul etmekte ve bu durumun bir sorun olduğunu ifade etmektedir. Öğretmenleri böyle düşünmeye sevk eden en

büyük neden olarak, sınıf mevcutlarının kalabalık olması gösterilebilir. Konuyla ilgili araştırmalara bakıldığında, Kısa (2012), yaptığı araştırmada, sınıf mevcutlarının kalabalık olmasından dolayı, öğretmenlerin müzeye gezi düzenlerken zorlandıkları sonucuna ulaşmıştır. Ancak, son istatistiki bilgilere bakıldığında öğretmen başına düşen öğrenci sayısının kademeli olarak azaldığı ve ortaokul öğretmenleri başına düşen öğrenci sayısının 2015 yılı itibariyle 17 olduğu görülmektedir (www.turksat.gov.tr). Öğrenci sayılarındaki bu azalmanın böyle devam etmesi durumunda, ilerde öğrencilerin kontrol ve idaresinin daha kolay olacağı ve bunun bir sorun olarak görülmeyeceği düşünülebilir.

14. maddede yer alan “Öğrenciler müze gezisine karşı ilgisizler” ifadesine öğretmenlerin %80’i katılmıyorum yönünde, %10,9’u katılıyorum yönünde ve %9,1’i kararsızım şeklinde görüş bildirmiştir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu, öğrencilerin müze gezilerine karşı isteksiz olmadığını ve bu durumun müzeye gezi düzenlemek için bir sorun oluşturmadığını ifade etmiştir. Bu konuya yönelik yapılan araştırmalarda benzer sonuçlara ulaşıldığı görülür. Egüz (2011), Filiz (2010) ve Kısa (2012), yapmış oldukları araştırmalarda, öğrencilerin müze gezilerine karşı istekli oldukları sonucuna ulaşmıştır.

15. maddede verilen “Öğretmenler için okulda ders anlatmak daha elverişlidir” ifadesine öğretmenlerin %50,9’u katılmıyorum yönünde, %32,7’si kararsızım şeklinde ve %16,3’ü katılıyorum yönünde değerlendirmede bulunmuştur. Öğretmenlerin yarısı ders işlemek için okulun daha uygun olduğunu düşünürken, diğer yarısı böyle düşünmemektedir. Bu maddenin dikkat çekici kısmı ise, bu konuda kararsız olanların oranının tüm maddeler içinde en yüksek seviyede olmasıdır. Müzeye bugüne kadar hiç gezi düzenlememiş öğretmenlerin bu seçenekte yoğunlaştıkları düşünülebilir.

Öneriler

Elde edilen tüm bu veriler doğrultusunda öğretmen-müze ilişkisini geliştirme noktasında şu önerilerde bulunulabilir:

1. Sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programına müze eğitimi ile ilgili zorunlu bir ders konulmalıdır.
2. Sosyal bilgiler öğretmenlerini müze eğitimi konusunda bilinçlendirmek için bu konuyla ilgili hizmet içi eğitimler ülke çapında yaygınlaştırılmalı ve bu eğitimlerin sayısı artırılmalıdır.
3. Merkeze uzak okulların müzeye ulaşımını bir sorun olmaktan çıkarmak için MEB tarafından gerekli imkânlar sağlanmalıdır.
4. Sosyo-ekonomik düzeyi düşük gelirli ailelerinin çocuklarının yoğunlukta olduğu okulların bütçelerine MEB tarafından müze gezileri için kaynak ayrılmalıdır.
5. Müze eğitimiyle verilmesi gereken kazanımlar için ayrılan sosyal bilgiler ders saatleri, kazanımların sağlıklı bir şekilde öğrenciye verilebilmesi için artırılmalıdır.
6. Müzeye gezi düzenleme aşamasında yapılması gereken resmi işlemler ilgililer tarafından hızlı bir şekilde sonuçlandırılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Abacı, O. (2005). *Çocuk ve müze*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Akbaşlı, S. (2014). Sosyal bilgiler öğretiminde vatandaşlık ve insan hakları eğitimi. R. Turan, A. M. Sünbül ve H. Akdağ (Editör). *Sosyal bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar - I* (s. 43-84). Ankara: Pegem Akademi.
- Akinoğlu, O. (2005). Türkiye’de uygulanan ve değişen eğitim programlarının psikolojik temelleri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, (22), 31-46.
- Akyüz, Y. (2015). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Allard, M., Boucher, S. ve Forest, L. (1992). The museum and the school. *McGill Journal of Education*, 29 (2), 1-17.
- Altın, B. N. ve Demirtaş, S. (2014). Sosyal bilgiler dersinde sınıf dışı eğitim etkinlikleri. M. Safran (Editör). *Sosyal bilgiler öğretimi* (s. 509-544). Ankara: Pegem Akademi.
- Altun, A. (2007). *Türkiye’de müzecilik 2. cilt*. İstanbul: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Altunbaş, A. ve Özdemir, Ç. (2012). Çağdaş müzecilik anlayışı ve ülkemizde müzeler. <http://teftis.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/4655,makale.pdf?0> adresinden alınmıştır.
- Arslantaş, S. (2006). *6. ve 7. sınıflarda sosyal bilgiler dersi program uygulamalarında karşılaşılan sorunların öğretmen görüşleri açısından incelenmesi (Malatya ili örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Asan, A. ve Güneş, G. (2000). Oluşturmacı öğrenme yaklaşımına göre hazırlanmış örnek bir ünite etkinliği. *Milli Eğitim Dergisi*, (147), 50-53.
- Ata, B. (2002). *Müzelerle ve tarihi mekânlarla tarih öğretimi: tarih öğretmenlerinin “müze eğitimine” ilişkin görüşleri*. Yayımlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ata, B. (2015). Tarih derslerinde yerel tarih, müze ve ören yerlerinin kullanımı. M. Demirel (Editör). *Tarih öğretim yöntemleri* (s. 73-87). Ankara: Pegem Akademi.
- Atagök, T. (1999a). Müze Mimarisi. T. Atagök (Editör). *Yeniden müzeciliği düşünmek* (71-86). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Atagök, T. (1999b). Çağdaş müzeciliğin anlamı; müze ve ilişkileri. T. Atagök (Editör). *Yeniden müzeciliği düşünmek* (131-142). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Atagök, T. (1999c). Müze - toplum ilişkisinde eğitim. T. Atagök (Editör). *Yeniden müzeciliği düşünmek* (143-146). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Atagök, T. (2013). Dünyada çağdaş müzecilik uygulamaları. E. Altınsapan ve N. Küçükhasköylü (Editör). *Müzecilik ve sergileme* (s. 157-184). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

- Atalay, N. (2011). *İlköğretim I. kademedeki müze eğitiminin görsel sanatlar kültürüne etkileri*. Yayımlanmamış doktora tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Atasoy, S. (2000, 20-22 Eylül). *Etnografya müzeleri*. V. Müzecilik Semineri'nde sunuldu, İstanbul.
- Aydın, N. ve Yılmaz, A. (2010). Yapılandırıcı yaklaşımın öğrencilerin üst düzey bilişsel becerilerine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (39), 57-68.
- Barr, R. , Barth, J. L. ve Shermis, S. S. (2013). *Sosyal bilgilerin doğası* (çev. C. Dönmez). Ankara: Pegem Akademi.
- Barth, J. L. ve Demirtaş, A. (1997). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Yüksek Öğretim Kurulu Yayınları.
- Baysal, Z. N. (2006). Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler programlarının felsefi temelleri. A. Tanrıoğen (Editör). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi* (s. 55-74). İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Baysal, Z. N. ve Göksel, N. (2014). Hayat bilgisi dersi için yapılandırmacı yaklaşıma uygun örnek etkinlikler. Z. N. Baysal (Editör). *Hayat bilgisi öğretimi* (s. 233-248). İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Bilgili, A. S. (2013). Geçmişten günümüze sosyal bilimler ve sosyal bilgiler. A. S. Bilgili (Editör). *Sosyal bilgilerin temelleri* (s. 1-38). Ankara: Pegem Akademi.
- Bowe, J. A. S. (2009). Intercultural dialogue and the British museum: a “museum for the world”. S. Bodo, K. Gibbs ve M. Sani (Editör). *Museums as places for intercultural dialogue: selected practices from Europe* (s. 14-17). MAP for ID Group.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Creswell, J. W. (2013). *Araştırma deseni nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları* (çev. M. Bütün), S. B. Demir (Editör). Ankara: Eğiten Kitap.
- Çakır, S. (2009). *Toplumsal bilimlerde yeni yöntem anlayışı ve temel yaklaşımlar*. Isparta: Fakülte Kitabevi.
- Çelenk, S., Tertemiz, N. Ve Kalaycı, N. (2000). *İlköğretim programları ve gelişmeler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Çelik, H. (2010). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin derslerindeki öğrenci başarısını etkileyen unsurlara ilişkin görüşleri. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (22), 128-153.
- Çelikkaya, T. (2014). Sosyal bilgiler öğretiminde araç-gereç ve materyal kullanımının önemi. R. Sever ve E. Koçoğlu (Editör). *Sosyal bilgiler öğretiminde eğitim teknolojileri ve materyal tasarımı* (s. 39-68). Ankara: Pegem Akademi.
- Çerkez, S. (2011). *Sosyal bilgiler dersinde müze eğitimine dayalı öğretim uygulamalarının öğrencilerin akademik başarısına ve tutumlarına etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.

- Çetin, Y. (2002). Çağdaş eğitimde müze eğitiminin rolü ve önemi. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, (8), 57-61.
- Çınar, İ. (2014). Eğitim ve otoriteye bağlılık. *Eğitim Dergisi*, (42).
- Çilenti, K. (1988). *Eğitim teknolojisi ve öğretim*. Ankara: Yargıcı Matbaası.
- Demircioğlu, İ. H. (2010). *Tarih öğretiminde öğrenci merkezli yaklaşımlar*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Demirel Gökalp, Z. (2013). Müze türleri. E. Altınsapan ve N. Küçükhasköylü (Editör). *Müzecilik ve sergileme* (s. 72-100). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Doğanay, A. (2008). Çağdaş sosyal bilgiler anlayışı ışığında yeni sosyal bilgiler programının değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17 (2), 77-96.
- Egüz, Ş. (2011). *İlköğretim sosyal bilgiler dersinde müze ile eğitimin öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi: Samsun ili örneği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Ekelik, H. G. (2010). *Sosyal bilgiler derslerinde müze faaliyetlerinin programlanması (Konya müzeleri örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Elwood, W. (2003). *Küreselleşmeyi anlama kılavuzu* (çev. B. D. Genç). İstanbul: Metis Yayınları. (Eserin orijinali 2001'de yayımlandı).
- Erbay, F. (2000, 20-22 Eylül). *Doğal afetler ve müzeler*. V. Müzecilik Semineri'nde sunuldu, İstanbul.
- Erden, M. (1997). *Sosyal bilgiler öğretimi*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Erhat, A. (1978). *Mitoloji Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Ertürk, S. (2013). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Edge Akademi Yayıncılık.
- Filiz, N. (2010). *Sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımı*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gartenhaus, A. R. (2000). *Yaratıcı düşünme ve müzeler* (çev. R. Mergenci ve B. Onur), B. Onur (Editör). Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü ve Uygulama Merkezi Yayınları No:7. (Eserin orijinali 1997'de yayımlandı).
- Gömleksiz, M. N. ve Kılınç, H. (2012). Küreselleşmenin eğitim programları üzerindeki etkisine ilişkin akademisyen görüşleri: nitel bir çalışma. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9 (17), 397-413
- Gulbenkian Komisyonu. (2014). *Sosyal bilimleri açın* (çev. Ş. Tekeli). İstanbul: Metis Yayınları. (Eserin orijinali 1995'te yayımlandı).

- Güleç, S. ve Alkış, S. (2003). Sosyal bilgiler öğretiminde müze gezilerinin iletişimsel boyutu. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (1), 63-78.
- Güngördü, E. (2001). *İlköğretimde hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Gürkan, T. (2004). *İlköğretim II. kademedeki müze eğitiminin önemi üzerine araştırma (Bursa örneğinde)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Güven, S. (2001). *Toplumbiliminde araştırma yöntemleri*. Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.
- Hisar, A. Ş. (2010). *Türk müzeciliği*. N. Turinay (Editör). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Hooper-Greenhill, E. (1999a). *Müze ve galeri eğitimi* (çev. M. Ö. Evren ve E. G. Kapçı), B. Onur (Editör). Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü ve Uygulama Merkezi Yayınları No:14. (Eserin orijinali 1991’de yayımlandı).
- Hooper-Greenhill, E. (1999b, 20 Nisan). Museums and interpretive communities. Musing on Learning Semineri’nde sunuldu, University of Leicester.
- Hooper-Greenhill, E. ve Moussouri. (2001). *Researching Learning in Museums and Galleries 1990-1999: a bibliographic review*. Leicester: Research Centre for Museums and Galleries.
- ICOM (2007). <http://icom.museum/the-vision/museum-definition/> adresinden alınmıştır.
- Kabapınar, Y. (2014). *Kuramdan uygulamaya sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Kale, Y. (2014). Tarih öğretiminde müzeler ve tarihi mekânlar. M. Safran (Editör). *Tarih nasıl öğretilir?* (242-250). İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Karadeniz, C. ve Çıldır, Z. (2014). *İngiltere’de müze eğitimi “Londra’dan izlenimler”*. B. Onur (Editör). Ankara: Kalem Kitap Yayınları.
- Karagözoğlu, A. G. (1966). *İlkokullarda sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Öğretmeni İş Başında Yetiştirme Bürosu Yayınları.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Keçe, M. ve Merey, Z. (2011). İlköğretim sosyal bilgiler kazanımlarının sosyal bilimler disiplinlerine ve disiplinlerarası anlayışa uygunluğunun belirlenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (1), 110-117
- Kısa, Y. (2012). *Sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin incelenmesi (Afyonkarahisar müzeleri)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Koç, G. ve Demirel, M. (2004). Davranışçılıktan yapılandırmacılığa: eğitimde yeni bir paradigma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (27), 174-180.
- Köstüklü, N. (2014). *Sosyal bilimler ve tarih öğretimi*. Konya: Çizgi Kitabevi.

- Kuruoğlu Maccario, N. (2002). Müzelerin eğitim ortamı olarak kullanımı. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15 (1), 275-285.
- Küçükahmet, L. (2014). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Küçükhasköylü, N. (2013a). Dünyada müzeciliğin tarihsel gelişimi. E. Altınsapan ve N. Küçükhasköylü (Editör). *Müzecilik ve sergileme* (s. 22-47). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Küçükhasköylü, N. (2013b). Türkiye’de müzeciliğin tarihsel gelişimi. E. Altınsapan ve N. Küçükhasköylü (Editör). *Müzecilik ve sergileme* (s. 48-71). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Madran, B. (1999). Müze türleri. T. Atagök (Editör). *Yeniden müzeciliği düşünmek* (3-19). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi.
- MEB (2005a). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6-7.sınıflar öğretim programı kılavuzu*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB (2005b). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi 4-5. sınıflar öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Mercin, L. (2002). *Anadolu güzel sanatlar liselerinde müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin yönetici ve öğretmenlerin görüşlerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Anlara.
- Meydan Larousse Ansiklopedisi. (1992). *Cilt 14*.
- Milletlerarası Müzeler Konseyi Türkiye Milli Komitesi Yönetmeliği. (1970). <http://teftis.kulturturizm.gov.tr/TR,14441/milletlerarasi-muzeler-konseyi-icom-turkiye-milli-komit-.html> adresinden alınmıştır.
- Moffatt, M. P. (1957). *Sosyal bilgiler öğretimi* (çev. N. Oran). İstanbul: Maarif Basımevi. (Eserin orijinali 1950’de yayımlandı).
- Nas, R. (2006). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Necatigil, B. (2006). *Mitologya Sözlüğü*. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Oktay, A. (2010). 21. Yüzyılda yeni eğilimler ve eğitim. O. Oğuz, A. Oktay ve H. Aydın (Editör). *21. Yüzyılda eğitim ve Türk eğitim sistemi* (s. 5-20). Ankara: Pegem Akademi.
- Onur, B. (2012). *Çağdaş müze eğitim ve gelişim, müze psikolojisine giriş*. İstanbul: İmge Kitabevi.
- Oruç, S. ve Altın, B. N. (2008). Müze eğitimi ve yaratıcı drama. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (35), 125-141.
- Önder, A., Abacı, O. ve Kamaraj, I. (2009). “Müzelerin eğitim amaçlı kullanımı projesi”: İstanbul arkeoloji müzesi’ndeki marmara örnekleme. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (25), 103-117.

- Önder, M. (1985). *Türkiye müzeleri*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Önen, F., Mertoğlu, H., Saka, M. ve Gürdal, A. (2009). Hizmet içi eğitimin öğretmenlerin öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin bilgilerine etkisi: öpyep örneği. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (3), 9-23.
- Özkasım, H. (2013). Müze ve müzecilik. E. Altınsapan ve N. Küçükhasköylü (Editör). *Müzecilik ve sergileme* (s. 2-21). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Özmen, H. (2004). Fen öğretiminde öğrenme teorileri ve teknoloji destekli yapılandırmacı (constructivist) öğrenme. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 3 (1), 100-111.
- Öztürk, C. (2012). Sosyal bilgiler: toplumsal yaşama disiplinlerarası bir bakış. Öztürk, C. (Editör). *Sosyal bilgiler öğretimi demokratik vatandaşlık eğitimi* (s. 1-31). Ankara: Pegem Akademi
- Öztürk, C. ve Deveci, H. (2011). Farklı ülkelerin sosyal bilgiler öğretim programlarının değerlendirilmesi. C. Öztürk (Editör). *Farklı ülkelerin sosyal bilgiler öğretim programı* (s. 1-42). Ankara: Pegem Akademi.
- Palandökenler, İ. (2008). İlköğretim sosyal bilgiler çalışma kitaplarında yer alan etkinliklerin yaratıcı düşünme becerisi açısından değerlendirilmesi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Safran, M. (2014). Sosyal bilgiler öğretimine bakış. B. Tay ve A. Öcal (Editör). *Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi* (s. 1-18). Ankara: Pegem Akademi.
- Seidel, S. ve Hudson, K. (1999). *Müze eğitimi ve kültürel kimlik* (çev. B. Ata), B. Onur (Editör). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müze Eğitimi Anabilim Dalı Yayınları No: 1.
- Sever, R. (2015). Sosyal bilgiler öğretimine giriş. R. Sever (Editör). *Sosyal bilgiler öğretimi* (s. 1-24). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Sönmez, E. (2011). *İlköğretim II. kademe 6. sınıf sosyal bilgiler dersi eskiçağ tarihi konularının işlenmesinde müzelerin önemi, karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri (Şanlıurfa il merkezi örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Sönmez, V. (2010). *Sosyal bilgiler öğretimi ve öğretmen kılavuzu*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sözer, E. (1998). Sosyal bilimler kapsamında sosyal bilgilerin yeri ve önemi. G. Can (Editör). *Sosyal bilgiler öğretimi* (s. 1-13). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Su, K. (1965). *Osman Hamdi Bey'e kadar Türk müzesi*. İstanbul: ICOM Türkiye Milli Komitesi Yayınları.
- Şar, E. ve Sağkol, T. (2013). Eğitim fakültelerinde müze eğitimi dersi gerekliliği üzerine. *İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (20), 83-90.

- Talas, M. (2013). Eğitimde güncel değişimler ve gelişmeler. M. Türkkahraman ve İ. Keskin (Editör). *Eğitim sosyolojisi* (s. 165-212). İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2008). Tebliğler Dergisi (11.02.2008). Sayı: 2605
- Tarman, B., Ergür, Ş. ve Eryıldız, F. (2012). Yenilenen sosyal bilgiler programına dair bir değerlendirme. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (1), 103-135.
- Tay, B. (2013). Sosyal bilgiler öğretiminin dünü bugünü ve yarını. R. Turan ve K. Ulusoy (Editör). *Sosyal bilgilerin temelleri* (s. 1-18). Ankara: Pegem Akademi.
- TDK (2011). Türkçe sözlük. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tezcan Akmehmet, K. (2008). Müzelerin tarih öğretiminde nesne merkezli eğitim etkinlikleriyle kullanılması ve ilköğretim sosyal bilgiler öğretimi. *Milli Eğitim Dergisi*, (180), 50-67.
- Tezcan Akmehmet, K. (2013). Müzeler ve eğitim. E. Altınsapan ve N. Küçükasköylü (Editör). *Müzecilik ve sergileme* (s. 128-154). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Tezcan Akmehmet, K. ve Ödekan, A. (2006). Müze eğitiminin tarihsel gelişimi. *İstanbul Teknik Üniversitesi Dergisi*, 3 (1), 47-58.
- Torch, C. (2010). *European museums and interculture responding to challenges in a globalized world*. Avrupa Konseyi Raporu, Stockholm.
- Uçar, A. (2014). Sanat eğitiminde müzelerin eğitimsel rolleri ve işlevleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14 (1), 107-117.
- Ustaoglu, A. (2012). *İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersi Türk tarihinde yolculuk ünitesinde sanal müzelerin kullanımının öğrenci başarısına etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Varol Akçe, N. (2011). *Sanatçı müzeleri: müzeolojik bağlamda bir değerlendirme ve Türkiye için model önerisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Varol, F. (2001). *İlköğretim okulları ikinci kademe programı resim-iş dersinde müze eğitiminin yeri ve önemi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Anlara.
- www.kulturvarliklari.gov.tr.
- www.meb.gov.tr.
- www.turksat.gov.tr.
- Yavuzoğlu Atasoy, N. (1999). Çağdaş eğitimde müzenin işlevi. T. Atagök (Editör). *Yeniden müzeciliği düşünmek* (147-153). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Yıldırım, F. (2014). *8. sınıf T.C. inkılap tarihi ve Atatürkçülük dersi öğrenci çalışma kitabı hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin değerlendirilmesi*.

Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.

Yıldırım, T. ve Tahiroğlu, M. (2012). Sanal ortamda gerçekleştirilen müze gezilerinin ilköğretim öğrencilerinin sosyal bilgiler yönelik tutumlarına etkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (39), 104-114.

Yılmaz, A. (1996). *Müzelerde çocuk eğitiminin müze koleksiyonları bağlamında değerlendirilmesi ve Rahmi M. Koç sanayi müzesi örneğinde irdelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yılmaz, K. (2011). Sosyal bilgiler ve tarih öğretiminde tarihsel empati: geçmişe geçmişteki insanların gözüyle bakabilme becerisi. R. Turan, A. M. Sünbül ve H. Akdağ (Editör). *Sosyal bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar - II* (s. 11-34). Ankara: Pegem Akademi.

Yılmaz, K. ve Şeker, M. İlköğretim öğrencilerinin müze gezilerine ve müzelerin sosyal bilgiler öğretiminde kullanılmasına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 3 (9), 21-39

Zilcioğlu, Ş. (2008). *Çocuk müzeleri ve müze eğitimi*. B. Onur (Editör). Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü ve Uygulama Merkezi Yayınları No:14.

EKLER**Ek 1. Araştırma İzni Başvuru ve Onay**

Evrak Tarih ve Sayısı: 14/04/2015-17187

T.C.
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Genel Sekreterlik

Sayı :23845617-044/

Konu :Anket İzni

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü, 24/03/2015 tarihli ve 13357 sayılı yazı.

Enstitünüz yüksek lisans öğrencisi Abdülkerim DEMİR'in 20.04.2015-20.05.2015 tarihleri arasında Tokat Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı Ortaokullarda Sosyal Bilgiler Öğretmenleriyle yapmak istediği anket çalışmasının uygun görüldüğüne ilişkin yazı ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Ali KASAP
Rektör Yardımcısı

EK :
3 sayfa

Evrak Tarih ve Sayısı: 14/04/2015-6930

T.C.
TOKAT VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 27001677/44/3819866
Konu: Araştırma İzni

09/04/2015

GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
TOKAT

İlgi : 24/03/2015 tarih ve 3989 sayılı yazınız.

İlgi yazınız ekinde gönderilen Üniversitenizin Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler yüksek lisans öğrencisi Abdulkerim DEMİR'e ait araştırma izni Müdürlüğümüz İnceleme Komisyonu tarafından incelenmiş, söz konusu araştırmanın yapılmasında herhangi bir sakınca olmayacağı kanaatine varılmış olup, konu ile ilgili Valilik Onayı ve liste ekte gönderilmiştir.

Bilginizi ve gereğini arz ederim.

Levent YAZICI
İl Millî Eğitim Müdürü

EK : Valilik Onayı ve Liste (2 Sayfa)

Güvenli Elektronik İmzalı
Aslı İle Aynıdır.
09/04/2015.

Adnan Yüce

GOP Bulvarı 60100 Tokat/Merkez
Elektronik Ağ: www.meb.gov.tr
e-posta: stratejigelistirme60@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Adnan YÜCE
Tel: (0356) 214 10 17-358
Faks: (0356) 214 11 86

T.C.
TOKAT VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 27001677/44/3587033
Konu: Araştırma İzni Verilmesi

03/04/2015

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi :a) Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Destegine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi
b) 09/10/2014 tarihli ve 27001677/600/4437181 sayılı Valilik Makam Onayı.
c) Araştırma İzinleri İnceleme Komisyonunun .../04/2015 tarihli tutanakları.

Ekli listede adı soyadı, görev yeri, görevi ve anket konusu belirtilen GOP Üniversitesi Araştırma Görevlileri Sertan TALAS ve Banu GELOLOĞLU, yüksek lisans öğrencisi Abdulkerim DEMİR, Amasya Üniversitesi yüksek lisans öğrencisi Ersin KILIÇBÜBÜK ve Gazi Üniversitesi yüksek lisans öğrencisi Öznur HALAÇ'ın il/ilçe merkezindeki ilgili okullarına yönelik hazırlanmış oldukları bilimsel amaçlı anket çalışmasını uygulamak istemektedir.

Söz konusu bilimsel amaçlı çalışmanın il/ilçe merkezindeki ilgili okul/kurum müdürlüklerinde ilgili kişilere uygulama yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir. Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde Olur'unuza arz ederim.

Abdullah TAŞTAN
İl Millî Eğitim Müdür V.

OLUR
03/04/2015

Mehmet Suphi KÜSBECİ
Vali a.
Vali Yardımcısı

EK:Anket Listesi

GOP Bulvarı 60100 Tokat/Merkez
Elektronik Ağ: www.meb.gov.tr
e-posta: stratesji@ilimmo600@meb.gov.tr

Aynıntılı bilgi için: Adnan YÖCE
Tel:(0356) 2014 10 17-358
Faks: (0356) 2014 11 86

Adı Soyadı	Görevi	Görev Yeri	Anket Araştırma Konusu	Anketi Uygulamak İstediyi Okul/Kurumlar	Anketi Uygulama Alanı
Emin KILIÇBÖBÖK	Yüksek Lisans Öğrencisi	Amasya Üniversitesi	Öğretmenlerin Fatih Projesi ile İlgili Görüşleri	Tokat Merkez ve Zile Fatih Projesi'nin de görevli öğretmenlere.	Fatih Projesinde görevli öğretmenlere
Abdulkerim DEMİR	Yüksek Lisans Öğrencisi	GOP Üniversitesi	Sosyal Bilgiler Dersinde Müzre Eğitimi	İl/ilçe Mrk.Ortaokullarda	Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine
Özür HALAÇ	Yüksek Lisans Öğrencisi	Gazi Üniversitesi	Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme, Yatılı Okul ve Ailesinin Yanında Kalan Kız ergenleri	Tokat Merkez GOP Lisesi	13-18 Yaş grubu kız öğrencilerine
Sertan TALAS	Araştırma Görevlisi	GOP Üniversitesi	Otitistik Özellikler Göstören Bireylere Sosyal Öykülerin Tekli Sunumıyla Çoklu Sunumun Karşılaştırılması	Mehmet Akif Ersoy Görme Engelliler Okulu ve Yavuz Selim Özel Eğitim İlkokulu/Ortaokulu Mesleki Eğitim Merkezi	Otitizm Öğrencilere
Banu GEBOLOĞLU	Araştırma Görevlisi	GOP Üniversitesi	Müzikli Sosyal Öykülerle Otitizmli Bireylere Sosyal Beceri Kazandırma	Mehmet Akif Ersoy Görme Engelliler Okulu ve Yavuz Selim Özel Eğitim İlkokulu/Ortaokulu Mesleki Eğitim Merkezi	Otitizm Öğrencilere

Ek 2. Araştırma Kapsamında Uygulanan Anket

“SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMINDA MÜZE EĞİTİMİYLE İLİŞKİLİNDİRİLEN KAZANIMLARIN GERÇEKLEŞTİRİLMESİNE YÖNELİK SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN YAKLAŞIMLARI” KONULU TEZ ÇALIŞMASI ANKET FORMU

Değerli öğretmenler; Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, sosyal bilgiler ders konularını müzede uygulama düzeyi anketin amacını oluşturmaktadır. Çalışma sonrası elde edilecek veriler sadece “Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Müze Eğitimiyle İlişkilendirilen Kazanımların Gerçekleştirilmesine Yönelik Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yaklaşımları ” konulu yüksek lisans tezi için kullanılacaktır. Ankete isminizi yazmanıza gerek olmayıp, vermiş olduğunuz bilgiler ve cevaplar gizli tutulacaktır. Çalışmanın amacına ulaşması bakımından vereceğiniz cevapların samimi ve objektif olması son derece önemlidir.

Katkılarınız için çok teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Abdulkerim DEMİR

GOP Üniversitesi Sosyal Bil. Öğr. Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

BÖLÜM 1

1. Cinsiyetiniz: ( ) Kadın ( ) Erkek
  2. Yaşınız:.....
  3. Eğitim Durumunuz: ( ) Lisans ( ) Yüksek lisans ( ) Doktora ( ) Diğer:.....
  4. Mezun Olduğunuz Fakülte: ( ) Eğitim ( ) Fen – Edebiyat ( ) Diğer:.....
  5. Mezun Olduğunuz Bölüm: ( ) Sosyal Bilgiler ( ) Tarih ( ) Coğrafya ( ) Diğer:.....
  6. Meslekteki görev süreniz (Kıdem):.....
  7. Görev yaptığınız okul:.....
  8. Görev yaptığınız okulun sosyo-ekonomik durumu sizce nasıldır? ( ) İyi ( ) Orta ( ) Kötü
-
- Ders işlemek için müzeye gezi düzenliyor musunuz? ( ) Evet ( ) Hayır**
-

BÖLÜM 2

Eğer müzede sosyal bilgiler dersi işliyorsanız lütfen aşağıdaki bölümü doldurunuz.

1. Hangi sınıflarla yılda kaç kez ders işlemek için müzeye gezi düzenliyorsunuz?
- ...5. Sınıfları yılda.....kez ders işlemek için müzeye götürüyorum.
- ...6. Sınıfları yılda.....kez ders işlemek için müzeye götürüyorum.
- ...7. Sınıfları yılda.....kez ders işlemek için müzeye götürüyorum.
3. Sosyal Bilgiler dersini işlemek için müzeye götürdüğünüz sınıflarla her yıl aynı şekilde müzeye gidiyor musunuz? Eğer her yıl müzeye aynı sayıda gitmiyorsanız hangi aralıklarla ve hangi sınıflarla gittiğinizi belirtiniz.
4. Sosyal bilgiler dersini işlemek için yaptığınız müze gezilerini yeterli buluyor musunuz? :
.....
5. Sosyal bilgiler dersini işlemek için müzeye götürdüğünüz sınıflarla hangi konuları işliyorsunuz?
(Lütfen konuların yanına hangi sınıfa ait olduğunuz belirtiniz)

7. Tokat merkezde bulunan aşağıdaki müzeleri ders işlemek için en çok tercih ettiğiniz müzeden etmediğinize doğru (*1'den başlayarak*) numaralandırınız.

- ( ) Arkeoloji ve Etnografya Müzesi ( ) Atatürk Evi
 ( ) Latifoğlu Konağı ( ) Mevlevihane Vakıf Müzesi

8.Sosyal bilgiler dersini işlemek için en son yaptığınız müze gezisini hangi tarihte, hangi müzeye yaptığınızı ve hangi sınıfla hangi konuyu işlediğinizi lütfen belirtiniz.

Tarih:..... Müze:..... Sınıf:..... Konu:.....

BÖLÜM 3

Müzedede ders anlatmak için müzeye gezi düzenleme aşamasında karşılaştığınız sorunları veya müzeye hiç gezi düzenlememenize neden olan etkenleri göz önüne aldığınız zaman

Maddeler	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1.Gezi düzenlemek zordur.					
2.Ulaşım için araç tedarik etme işi zordur.					
3.Ekonomik nedenler müze gezisi için etkilidir.					
4.Zaman yetersizliğinden dolayı dersler müzede işlenemiyor.					
5.Dersi işlemek için müzeye gitmek zaman israfıdır.					
6.Müze gezisi için resmi izin almak zaman almaktadır.					
7.Milli Eğitim Müdürlüğü müze gezilerine izin vermemektedir.					
8.Okul idaresi müze gezilerine izin vermemektedir.					
9.Okul idaresi yasal işlemlerde gerekli kolaylığı sağlamamaktadır.					
10.Öğrenci velileri müze gezisine izin vermemektedir.					
11. Müzeyle eğitim yapmak için gerekli hizmet içi eğitim almadım.					
12.Gezi için müze yöneticilerinden uygun tarihe randevu alınamamaktadır.					
13. Öğrencilerin kontrolü ve idaresi zordur.					
14. Öğrenciler müze gezisine karşı ilgisizler.					
15. Öğretmenler için okulda ders anlatmak daha elverişli.					
Diğer (Belirtilenlerin dışında karşılaştığınız veya eklemek istediğiniz sorunlar varsa lütfen alt kısma yazınız)					

Anketimiz sona ermiştir. Göstermiş olduğunuz sabır ve anlayış için çok teşekkür ederim. İyi çalışmalar.

Ek 3. Özgeçmiş**ÖZGEÇMİŞ**

Adı Soyadı	Abdulkerim DEMİR
Kişisel Bilgiler	Uyruğu: T.C. Doğum Tarihi ve Yeri: 03.10.1988 / Alaca
İletişim Bilgileri	Tel: 0 535 510 91 12 E-posta: abdulkerimdemir19@gmail.com
Öğrenim Bilgileri	Lise: 2002-2005 Şehit Nedim Tugaltay Lisesi Lisans: 2007-2011 Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Yüksek Lisans: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilgiler Eğitimi